

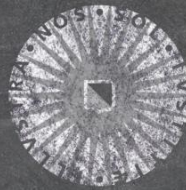
ONDERZOEKSOPDRACHT

IS DE VOLGENDE STELLING JUIST BIJ
SPORTCOMMUNITY'S HAVENSPOORT EN FACEOFF?

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{SPORT + COMMUNITYBUILDING} \\ = \\ \text{INDIVIDUELE ONTWIKKELING} \end{array} \right\}$$

ZO JA, BEWIJS ONDER WELKE VOORWAARDE?

ATHLETES
IN ACTION

Universiteit Utrecht

WIM DE BOER
13 AUGUSTUS 2015

Sportcommunity's of Practice: Leren in sportcommunity's

Een kwalitatieve case-study bij Athletes in Action naar de beleving van vrijwilligers van sportcommunity's Havensport en FaceOff over het verband tussen enerzijds de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling

Naam:	Wim de Boer
Studentnummer:	3810143
Begeleider UU:	Martijn Koster
Tweede lezer:	Jeroen Vermeulen
Begeleider AIA:	Jouke Janze
Instelling:	Universiteit Utrecht
Departement:	Bestuurs- en Organisationswetenschappen
Opleiding:	Organisatie, Verandering & Management
Onderzoeksorganisatie:	Athletes in Action
Onderzoekcases:	Sportcommunity Havensport en sportcommunity FaceOff
Plaats & Datum:	Katwijk aan Zee, 13 augustus 2015

Voorwoord

Een klein half jaar terug zat ik achter mijn computer op zoek naar een organisatie om af te studeren. Na een handvol mislukte pogingen om een stageadres te vinden kwam ik 'toevallig' bij Athletes in Action. Ik stuurde een mailtje en van het één kwam het ander en nu is hier het onderzoeksverslag. Onderzoek doen bij Athletes in Action was in één woord bijzonder. Door participatief te observeren bij het christelijke Athletes in Action, een bijzondere eend in de organisatievijver, heb ik veel meegemaakt. Mijn avontuur bestond uit twee en halve maand vrijwilliger zijn bij twee sportcommunity's, logeren bij vrijwilligers, uren reizen met de trein en een bezoek aan een AIA conferentie en een trainingsweekend voor sportcommunityleiders. De keuze voor participatieve observatie is één van de beste keuzes die ik gemaakt heb tijdens mijn onderzoeksperiode. Ik heb daardoor niet alleen veel meegemaakt, maar ik heb ook veel geleerd. Tijdens trein- en busreizen overpeinsde ik mijn observaties en stelde me de vraag wat ik zelf van kon leren van mijn ervaringen. Ik heb me halverwege mijn onderzoeksperiode even afgevraagd of ik niet meer als 'fly-on-the-wall' moest observeren. Achteraf concludeer ik dat mijn hoge mate van participatie gecombineerd met mijn eigen reflectie mij veel data heeft opgeleverd die belangrijk zijn geweest voor de conclusies van het onderzoek. Tenslotte heeft mijn participatieve opstelling als vrijwilliger mij nieuwe opvattingen geleerd over (visionair) leiderschap, evangelisatie/ 'discipelschap', community zijn, gastvrijheid, lerende houding en geloofsbeleving.

Ik ben tijdens mijn onderzoeksperiode altijd gastvrij ontvangen door vrijwilligers, AIA staf en andere betrokkenen. Ik ben uitgebreid getraakteerd op koffie, koekjes, ontbijt, avondeten, een slaapplek, een werkplek, een lift, gezelligheid en inhoudelijke ondersteuning. Iedereen bedanken die een bedankje verdient is iets teveel van het goede voor in dit voorwoord, maar een aantal personen wil ik kort noemen. Ten eerste wil ik mijn begeleiders bedanken: Jouke Janze van Athletes in Action en Martijn Koster van de Universiteit Utrecht. Ik wil Jouke bedanken voor zijn gastvrijheid, coaching, luisterend oor en uitnodigingen voor AIA activiteiten. Ik wil Martijn bedanken voor zijn heldere adviezen en begeleiding van begin tot eind. Ook buiten de collegeperiodes heeft hij mij goed geholpen. Ten tweede wil ik SC leiders Jan Verbree en Paul Stoorvogel bedanken. Ik heb (ook) buiten SC activiteiten veel met Jan opgetrokken en genoten van zijn aanwezigheid. Zijn openheid, lerende houding en geloof en heeft mij geïnspireerd. Gesprekken met Jan zijn inspiratie geweest voor het onderzoek. Ik wil Paul bedanken voor zijn openheid en gastvrijheid. Hij heeft mij gastvrij ontvangen in zijn huis en mij geïnspireerd door zijn visionair leiderschap en kennis over sportcommunity's. Gesprekken met Paul zijn inspiratie geweest voor het onderzoek. Ten derde wil ik alle vrijwilligers en AIA staf bedanken die mij allemaal gastvrij hebben ontvangen en tijd hebben vrijgemaakt voor de interviews. Ik wens jullie allemaal het beste toe! Tenslotte sluit ik mij aan bij vrijwilligers die beweren dat het God is die een belangrijke rol speelt bij hun leerproces. Ik geloof ook dat God mij geholpen heeft om dit onderzoek tot een goed einde te brengen. Voor u ligt het resultaat van een mooi onderzoek avontuur doordrenkt met eigen ervaring.

Heel veel leesplezier!

Wim de Boer
13 augustus, 2015

Samenvatting

Veel organisaties zetten sport en communitybuilding in als ‘tools’ om ontwikkeling te realiseren. Deze ‘tools’ worden ingezet om ontwikkeling op individueel en maatschappelijk niveau te stimuleren. De grote vraag is echter onder welke *voorwaarden* de ‘tools’ sport en communitybuilding ontwikkeling realiseren. In dit onderzoek bekijk ik onder welke voorwaarden de ‘tools’ sport en communitybuilding *individuele* ontwikkeling realiseren. Ik onderzoek de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding bij twee sportcommunity’s van Athletes in Action. Sportcommunity’s zijn groepen kerkelijke vrijwilligers die samen met jongeren uit de wijk een community vormen met als doelstelling om het christelijk geloof uit te dragen en voor te leven. Het is de bedoeling dat vrijwilligers en jongeren uit de wijk zich in deze community individueel ontwikkelen.

De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

Wat is volgens vrijwilligers van SC Havensport en SC FaceOff het verband tussen de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding en hun eigen individuele ontwikkeling bij de sportcommunity’s?

Vrijwilligers beleven dat de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding onder een aantal voorwaarden zorgt voor individuele ontwikkeling. Individuele ontwikkeling bestudeer ik door de beleving van *eigen leren* te onderzoeken. In de eerste plaats beleven vrijwilligers dat de inzet van *sport* in verband staat met het leren van vrijwilligers doordat sport ‘moments of truth’ stimuleert. Moments of truth zijn momenten waarin vrijwilligers kennismaken en contact maken met jongeren uit de wijk en in contact van elkaar leren. SC’s stimuleren moments of truth door wekelijks actief sportactiviteiten te organiseren en te faciliteren om zoveel mogelijk jongeren uit de wijk te betrekken, hen te leren kennen en contact te maken. In de tweede plaats beleven vrijwilligers dat de inzet van *communitybuilding* in verband staat met leren van vrijwilligers doordat vrijwilligers in de community volledig een leercyclus doorlopen en doordat vrijwilligers zich verhouden tot de kennistradities van de SC. Vrijwilligers ervaren dat de community hen stimuleert om te leren door de vier fases van de leercyclus te doorlopen. Daarnaast ervaren vrijwilligers dat zij met behulp van andere vrijwilligers en ervaringsdeskundige leren van de kennistradities van de SC. In de derde plaats ervaren vrijwilligers dat naast de inzet van sport en communitybuilding, *een lerende houding* een belangrijke voorwaarde is waardoor de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding zorgt voor individuele ontwikkeling van vrijwilligers. Een lerende houding betekent volgens vrijwilligers ten eerste een kwetsbare houding waardoor vrijwilligers leerbarrières overkomen en samen met ervaringsdeskundige leerlessen construeren. Een lerende houding betekent volgens vrijwilligers ten tweede dat zij toegewijd en trouw wekelijks participeren in de SC waardoor vrijwilligers effectief moments of truth creëren, blijvend de leercyclus doorlopen en leren van elkaars ervaring, kennis en persoonlijkheid. Ik concludeer in het onderzoek dat vrijwilligers beleven dat de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding, onder bovenstaande voorwaarden, zorgt voor leren van vrijwilligers. Omdat leren van vrijwilligers een uiting is van individuele ontwikkeling van vrijwilligers concludeer ik dat vrijwilligers beleven dat de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding, onder bovenstaande voorwaarden, zorgt voor individuele ontwikkeling van vrijwilligers.

Inhoudsopgave

Voorwoord	i
Samenvatting	ii
1. Inleiding	2
1.1 Probleemstelling.....	2
1.1.1 Definities van de ‘tools’ sport, communitybuilding en individuele ontwikkeling.....	2
1.1.2 ‘Tools’ voor ontwikkeling: Sport en communitybuilding.....	3
1.2. De onderzoekcontext: Sportcommunity’s bij Athletes in Action.....	4
1.2.1 Sport en communitybuilding bij Athletes in Action.....	4
1.2.2 Sport en communitybuilding bij SC Havensport en SC FaceOff.....	5
1.3 Vraagstellingen.....	6
1.4 Doelstellingen.....	6
1.5 Aard van het onderzoek.....	7
1.6 Leeswijzer.....	7
2. Methodologie	8
2.1 Onderzoeksstrategie.....	8
2.2 Onderzoekontwerp.....	8
2.3 Onderzoeksmethoden.....	9
2.3.1 Participatieve observatie.....	9
2.3.2 Auto-etnografie.....	12
2.3.3 Interviews.....	13
2.3.4 Vragenlijst.....	14
2.3.5 Analyse.....	14
2.4 Kwaliteitscriteria.....	15
3. Theoretisch Kader	17
3.1 Sport als ‘tool’ voor individuele ontwikkeling.....	17
3.1.1 Sport als ‘tool’ voor individuele ontwikkeling.....	17
3.1.2 De keerzijden van sport als ‘tool’ voor individuele ontwikkeling.....	19
3.2 Community building als ‘tool’ voor individuele ontwikkeling.....	20
3.3 Individuele ontwikkeling door leren.....	22
3.3.1 Hoe leren mensen.....	22
3.3.2 Barrières voor leren.....	23
4. Resultaten	24
4.1 Vormgeving van de sportcommunity.....	24

4.1.1 Sportcommunity Havensport	24
4.1.2 Sportcommunity FaceOff	25
4.2 Beleving van de inzet van sport.....	26
4.2.1 Sportkeuze.....	27
4.2.2 Organisatie van sportactiviteiten	27
4.2.3 Sport als smeermiddel.....	30
4.2.4 De keerzijden van sport.....	32
4.3 Beleving van de inzet van communitybuilding.....	33
4.3.1 Doelstelling en structuur	33
4.3.2 Normen en waarden.....	36
4.3.3 Uitdagingen en spanningen.....	39
3.4 Beleving van leren	42
3.4.1 Leervoorbeelden	42
3.4.2 Leervoorwaarden	46
5. Analyse	49
6. Conclusie	55
7. Aanbevelingen	57
8. Literatuurlijst	60
9. Bijlagen	65
Bijlage I Een dag bij SC Havensport en SC FaceOff.....	65
Bijlage II Details van dataverzameling	75
Bijlage III Topiclijst interviews en observaties	78
Bijlage IV Transcriptieregels	80
Bijlage V Beleving van leerpunten en leervoorwaarde.....	81
Bijlage VI Beleving van belangrijke ingrediënten voor de sportcommunity	85
Bijlage VII Afkortingen.....	86

1. Inleiding

Dit onderzoek gaat over het verband tussen enerzijds de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling. Ik onderzoek dit verband bij twee sportcommunity’s (SC’s) van Athletes in Action (AIA) door de beleving van vrijwilligers over het verband tussen enerzijds de ‘tools’ sport en communitybuilding en anderzijds hun eigen individuele ontwikkeling te onderzoeken. SC’s zijn groepen kerkelijke vrijwilligers die met jongeren uit de wijk sporten en een community vormen, om het christelijk geloof over te dragen en voor te leven en zo vrijwilligers en jongeren uit de wijk individuele te ontwikkelen. Beleving van eigen individuele ontwikkeling van vrijwilligers bestudeer ik door beleving van eigen leren van vrijwilligers te onderzoeken. Ik stel namelijk dat leren een uiting is van individuele ontwikkeling. Ik leid het onderzoek in met een probleemstelling om het verband wat ik onderzoek wat preciezer uit te leggen en om de wetenschappelijke relevantie van het onderzoek te beschrijven (1.1). Ik bespreek daarna de context van het onderzoek waar ik de ‘tools’ sport en communitybuilding ga onderzoeken (1.2). Naar aanleiding van de probleemstelling en de onderzoekcontext stel ik een hoofdvraag, deelvragen (1.2) en doelstellingen (1.3) op. Vervolgens vertel ik kort iets de aard van het onderzoek (1.5) en tot slot leg ik de grote structuur van het onderzoek uit in de leeswijzer (1.6).

1.1 Probleemstelling

In deze paragraaf leg ik uit waarom ik onderzoek doe naar het verband tussen enerzijds de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling. In de eerste subparagraaf bespreek ik wat ik bedoel met de termen uit dit centrale verband in het onderzoek (1.1.1). Daarna plaats ik mijn onderzoek in de wetenschappelijke context en bespreek ik de wetenschappelijke relevantie van het onderzoek (1.1.2).

1.1.1 Definities van de ‘tools’ sport, communitybuilding en individuele ontwikkeling

Om het verband tussen enerzijds de ‘tools’ sport en *communitybuilding* en anderzijds *individuele ontwikkeling* te begrijpen, begin ik deze paragraaf met een uitleg van de termen uit dit verband. *Sport*¹ definieer ik als (on)georganiseerde fysieke activiteiten waarbij competitie of lichamelijke oefening een rol speelt. Sportactiviteiten zou, naast een goede gezondheid, voor individuele ontwikkeling zorgen zoals opbouw van vaardigheden, zelfvertrouwen en leiderschap (van Eekeren, Dijk & van de Vijver, 2014). *Communitybuilding* definieer ik als het bouwen of versterken van community’s. Community’s zijn groepen mensen die iets gemeen hebben en dat wat zij gemeen hebben is verschillend van andere groepen mensen (Cohen, 1985). In community’s kunnen mensen elkaar helpen en van elkaar leren waardoor individuele ontwikkeling plaatsvindt (Peck, 1987; Wenger, 2012). Ik spreek in het centrale verband van het onderzoek over *individuele ontwikkeling*. Individuele ontwikkeling bestudeer ik door onderzoek te doen naar leren. Leren definieer ik als een toename van (zelf)kennis en vaardigheden van individuen. De beschreven definities van *sport*, *communitybuilding* en *individuele ontwikkeling* staan centraal in het onderzoek. In de volgende paragraaf plaats ik het onderzoek in zijn wetenschappelijke context en vertel ik waarom onderzoek naar het verband tussen enerzijds sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling relevant is.

---

¹ Kanttekening bij deze definitie van sport is dat ik, in lijn met mijn wetenschapsfilosofische positie, sport zie als een sociaal construct (Kidd, 2008). Dat betekent dat de definitie van sport niet vast staat maar dat sport verschillend betekenis krijgt in verschillende contexten.

1.1.2 'Tools' voor ontwikkeling: Sport en communitybuilding

In deze sub-paragraaf plaats ik mijn onderzoek in de wetenschappelijke context en bespreek ik de wetenschappelijke relevantie van het onderzoek. De 'tools' sport en communitybuilding zijn tegenwoordig populaire middelen om ontwikkeling te realiseren en sociale problemen op te lossen. Ten eerste zijn er veel onderzoeken welke bewijs leveren dat sport (Coalter, 2010a; van Eekeren, ter Horst & Fictorie, 2013; Postuma, 2014) en communitybuilding (Peck, 1987; Kingsley, McNeely & Gibson, 1997; Putnam, 2000; Wenger, 2012; Murphy, 2014) individuele en maatschappelijke ontwikkeling kunnen realiseren. Ten tweede heeft de populariteit van de 'tools' sport en communitybuilding te maken met het huidige 'bottum-up' hulpverlening paradigma (Kidd, 2008; Coalter, 2010b; van Eekeren et al., 2013). In plaats van een 'top-down' aanpak, bijvoorbeeld door nationale financiële steun, is er tegenwoordig meer politiek draagvlak voor een 'bottum-up' aanpak waar de 'tools' sport en communitybuilding gebruikt worden om ontwikkeling te realiseren.

Er zijn ook tegengeluiden te horen in de wetenschappelijke literatuur. Geluiden van auteurs die zeggen dat de 'tools' sport en communitybuilding vaak worden overschat in hun kracht om maatschappelijke en individuele ontwikkeling te realiseren. In de eerste plaats zou sport regelmatig te pas en te onpas ingezet worden, de theoretische fundering om sport in te zetten zou niet sterk zijn en sport zou negatieve consequenties hebben zoals uitsluiting, agressie en (verbaal) geweld (Knoppers, 1999; Vanreusel, 2002; Knoppers, 2006; Verweel & Vermeulen, 2009; Coalter, 2010b; van Eekeren et al., 2013). In de tweede plaats zou het vormen van community's voor interne spanningen zorgen en beperkte tijd, hiërarchie en individualisering het ontwikkelende vermogen van community's ondermijnen (Kerno, 2008). Tenslotte zouden community's per definitie niet in staat zijn zowel vrijheid en veiligheid voor leden te waarborgen (Bauman, 2001).

Door de populariteit van de 'tools' sport en communitybuilding om ontwikkeling te realiseren is er een gevaar dat organisaties de kracht van sport en communitybuilding overschatten en dat beleid, waar sport en communitybuilding ingezet wordt, onnodig faalt (Coalter, 2010a). Om falend beleid te voorkomen is het van belang dat er meer onderzoek wordt gedaan naar *voorwaarden* waaronder de 'tools' sport en communitybuilding individuele ontwikkeling kunnen realiseren. Immers, huidig onderzoek toont aan dat de inzet van sport of communitybuilding op zichzelf geen garantie biedt voor ontwikkeling (Coakley, 2011; Coalter, 2010a; Bauman, 2001). Dit onderzoek levert een bijdrage aan de zoektocht naar genuanceerde kennis over de potentie van de 'tools' sport en communitybuilding door te onderzoeken onder welke voorwaarden deze 'tools' bij twee sportcommunity's van Athletes in Action individuele ontwikkeling realiseren bij vrijwilligers. Ik focus in dit onderzoek op *individuele* ontwikkeling, omdat het specifieke verband tussen enerzijds sport en communitybuilding en anderzijds *individuele* ontwikkeling nog weinig onderzocht is en omdat individuele ontwikkeling de drijfkracht is voor maatschappelijke ontwikkeling (Jacobs & Asokan, 1999; Verweel & Vermeulen, 2012). Bouwend op bestaande kennis kan ik de inzet van sport en communitybuilding in twee sportcommunity's vergelijken, aanvullen, tegenspreken en op die manier bestaande kennis verdiepen. Nieuwe kennis en inzichten die voortkomen uit het onderzoek helpen publieke organisaties om de 'tools' sport en communitybuilding op een effectieve manier in te zetten en individuele ontwikkeling te realiseren. Voordat ik de hoofdvraag van het onderzoek formuleer ga ik eerst in op de context van de onderzoeksorganisatie waar ik de voorwaarden waaronder de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding zorgt voor individuele ontwikkeling ga onderzoeken.

1.2. De onderzoekcontext: Sportcommunity's bij Athletes in Action

In deze paragraaf leg ik uit in welke context ik de 'tools' voor individuele ontwikkeling sport en communitybuilding ga onderzoeken. De context is immers van invloed op de inzet van deze 'tools'. Ik leg uit hoe Athletes in Action sportcommunity's ondersteunt en de 'tools' sport en communitybuilding inzet om individuele ontwikkeling te realiseren (1.2.1). Vervolgens geef ik een korte beschrijving van de twee SC's waar ik onderzoek doe (1.2.2).

1.2.1 Sport en communitybuilding bij Athletes in Action

In deze sub-paragraaf vertel ik over Athletes in Action en de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding bij sportcommunity's. Athletes in Action is een christelijke non-profit organisatie die sport en communitybuilding inzet als 'tools' om jongeren bekend te maken met het christelijk geloof en om deelnemers persoonlijk en geestelijk (individueel) te ontwikkelen. (Athletes in Action, 2015). AIA heeft een aantal activiteiten waarmee zij deze doelstellingen willen waarmaken:

- Events: _____ Conferenties en bijeenkomsten
- Gap year programs: _____ Stageplekken bij AIA
- Outreaches: _____ Reizen naar het binnen- of buitenland
- Programma Total Athlete: _____ (internationale) Trainingskampen
- Sportcommunity's: _____ Sportgroepen in de wijk
- Sportkampen: _____ (nationale) Sportkampen

AIA is sinds een aantal jaar begonnen om samen met kerken *sportcommunity's* op te zetten. Na een pilot 4 jaar geleden zijn er nu 8 SC's gestart in Nederland en dat aantal stijgt (zie afbeelding 1). Kerken zetten in eerste instantie SC's op en leveren vrijwilligers, financiën en faciliteiten. AIA ondersteunt deze SC's met materialen, coaching en training wanneer kerken met AIA een 'partnership' aangaan. Een partnership houdt in dat kerken met AIA een contract afsluiten. Een SC bestaat over het algemeen uit een sportcommunityleider, minimaal vier sportende kerkelijke vrijwilligers en deelnemers. Deelnemers zijn voornamelijk jongeren uit de wijk die samen met de kerkelijke vrijwilligers sporten en optrekken. AIA gebruikt in een SC de 'tool' *sport*, omdat AIA passie heeft voor sport en omdat volgens AIA vrijwilligers door middel van sport contact maken en relaties bouwen met jongeren uit de wijk die meesporten. Middels contact en relatieopbouw beoogt AIA vrijwilligers en jongeren uit de wijk persoonlijk en geestelijk te ontwikkelen (AIA, 2015). AIA gebruikt de 'tool' *communitybuilding* zodat vrijwilligers uit de kerk samen met jongeren in de wijk een hechte community vormen waar vrijheid, veiligheid en acceptatie is en waar jongeren en vrijwilligers zich individueel ontwikkelen (AIA, 2015). Het onderzoek spitst zich toe op de *individuele ontwikkeling van vrijwilligers bij twee sportcommunity's door de inzet van sport*

Afbeelding 1: Sportcommunity's in Nederland

en *communitybuilding*. Ik richt mij in het onderzoek specifiek op de individuele ontwikkeling van de vrijwilligers van de SC, omdat er een ander onderzoek loopt naar beleving van deelnemers.

1.2.2 Sport en communitybuilding bij SC Havensport en SC FaceOff

In deze paragraaf bespreek ik de context van de twee SC's waar ik de de 'tools' voor individuele ontwikkeling sport en communitybuilding ga onderzoeken. Ik bespreek kort de context van SC Havensport en SC FaceOff om de lezer duidelijk te maken in welke context de SC's sport en communitybuilding inzetten om individuele ontwikkeling te realiseren.

SC Havensport

SC Havensport is gevestigd in Den Haag, in de Schilderswijk. In de wijk wonen relatief veel allochtonen (Den Haag buurtmonitor, 2015). SC Havensport is verbonden aan de Havenkerk: een gereformeerde kerk met ongeveer 100 leden. De SC heeft vijf kerkelijke vrijwilligers en één SC leider. Zij zijn gemiddeld 25 jaar. Sinds de komst van een nieuwe SC leider twee jaar geleden is SC Havensport officieel een SC geworden².

Daarvoor sportten vrijwilligers al zo'n drie jaar in de wijk en zijn er in de zomer een aantal AIA projecten geweest. De SC leider staat parttime onder contract bij AIA. De SC leider heeft het leiderschap overgenomen van een andere jongerenwerker. De SC is wekelijks actief in de wijk. In de winters basketballen de vrijwilligers met gemiddeld zeven tot tien jongeren van veertien tot zeventien jaar in een gehuurde sportzaal. In de zomer basketballen vrijwilligers met 25 tot 40 kinderen van vijf tot twaalf jaar op een groot plein in de wijk. Een SC avond duurt gemiddeld tussen 18:30 en 21:30. In bijlage I staat uitgebreid een dag bij SC Havensport beschreven.

Afbeelding 2: Logo SC Havensport

SC FaceOff

SC FaceOff is gevestigd in Groningen. SC FaceOff is verbonden aan de Vrije Baptisten Gemeente (VBG): Een gemeente met ongeveer 1.500 leden. De SC bestaat nu vijf jaar en was de eerste proeftuin van AIA in Nederland. Volgens AIA is SC FaceOff het eerste bewijs dat het concept van een SC werkt. SC FaceOff heeft ongeveer 26 vrijwilligers met vier co-leiders en een SC leider. De vrijwilligers zijn gemiddeld 23 jaar. De SC leider staat fulltime onder contract bij AIA. De SC is wekelijks, 's middags en 's avonds, in twee wijken actief. 's Middags van 14.30 tot 16.00 voetballen vrijwilligers met 20 tot 30 kinderen (zes tot 12 jaar) in de wijken Vinkhuizen en Paddenpoel. Tussen 17.00 en 19.00 is er eten, onderwijsmomentje en aanbidding³. 's Avonds van 19.00 tot 21:00 voetballen de vrijwilligers met 10 tot 30 jongeren (ouder dan twaalf jaar) in de twee wijken. Na 21:00 zijn de jongeren welkom in de kerk om elkaar te ontmoeten en wat te drinken. Naast voetbal zijn er buiten regelmatig ook andere activiteiten, zoals volleybal en aerobics. In de winter zijn jongeren welkom om 's avonds naar de kerk te komen voor een potje uniehockey, voetbal, tafeltennis, poolen, tafelfoetbal of aerobics. In bijlage I staat een uitgebreide beschrijving van een dag bij SC FaceOff.

Afbeelding 3: Logo SC FaceOff

² Dat wil zeggen dat de Havenkerk een 'partnership' is aangegaan met AIA.

³ Het aanbiddingmoment is een moment waarop vrijwilligers God aanbidden door te zingen en te bidden. Dat doen vrijwilligers, omdat ze God dan dichtbij ervaren, de drukte van de dag kunnen loslaten en omdat vrijwilligers geloven dat God door de aanbidding heen tot vrijwilligers spreekt en hen voorbereidt op de avond.

1.3 Vraagstellingen

Uit de probleemstelling (1.1) en de onderzoekcontext (1.2) volgt een hoofdvraag en twee deelvragen die de bevragen onder welke voorwaarden de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding bij twee sportcommunity’s individuele ontwikkeling van vrijwilligers realiseert.

De hoofdvraag luidt:

Wat is volgens vrijwilligers van SC Havensport en SC FaceOff het verband tussen de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding en hun eigen individuele ontwikkeling bij de sportcommunity’s?

Deelvraag #1 luidt:

Hoe beleven vrijwilligers de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding bij SC Havensport en SC FaceOff?

Deelvraag #2 luidt:

Hoe beleven vrijwilligers hun eigen individuele ontwikkeling tijdens hun deelname aan de sportcommunity’s?

Deelvraag #1 gaat over de beleving van vrijwilligers ten aanzien van de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding. De beleving van sport bestudeer ik door te onderzoeken hoe vrijwilligers ervaren dat de SC sport inzet in de wijk. De beleving van communitybuilding bestudeer ik door de beleving te onderzoeken over datgene wat de SC onderscheid van andere groepen. Deelvraag #2 gaat over de beleving van vrijwilligers ten aanzien van hun eigen individuele ontwikkeling. Beleving van eigen individuele ontwikkeling *operationaliseer* ik als de beleving van vrijwilligers in termen van hun eigen leren. Ik stel dat leren een uiting is van individuele ontwikkeling. Onder *eigen leren* versta ik het eigen maken van (zelf)kennis en vaardigheden. Antwoorden op de twee deelvragen over de beleving van de ‘tools’ sport en communitybuilding en eigen individuele ontwikkeling zijn belangrijk om de beleving van vrijwilligers over van het verband tussen enerzijds de ‘tools’ sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling te onderzoeken.

1.4 Doelstellingen

Het onderzoek naar het verband tussen enerzijds de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling heeft een aantal doelstellingen. Ik maak een onderscheid in *persoonlijke* doelen, *praktische* doelen en *intellectuele* doelen.

- *Persoonlijk* wil ik graag mijn onderzoekvaardigheden verbeteren. Participatief observeren vraagt volgens van Hulst (2008) om gevoeligheid, flexibiliteit en interpersoonlijke- en reflexieve vaardigheden. Ik wil mezelf daarin graag beoefenen. Daarnaast wil meer leren over het christelijk geloof. Ik wil graag leren over (sport)evangelisatie, geloofsbeleving en jongerenwerk. Als laatst stel ik mij als doel om een leesbaar onderzoeksverslag te schrijven.
- *Praktisch* heeft het onderzoek als doel om AIA inzichten te bieden over de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding om individuele ontwikkeling van jongeren te stimuleren.
- Het onderzoek heeft als intellectuele doelstelling om inzichten te bieden onder welke voorwaarden sport en communitybuilding ‘tools’ zijn voor (publieke) organisaties om individuele ontwikkeling te realiseren.

1.5 Aard van het onderzoek

In deze paragraaf vertel ik kort iets over het type onderzoek en de onderzoeksmethoden die ik gebruik om de opgestelde vragen te beantwoorden (1.2) en doelstellingen te behalen (1.3). Het onderzoek is van kwalitatieve aard. Dat wil zeggen dat ik gebruik maak van kwalitatieve gegevens zoals ervaringen en beschrijvingen van mensen. De beleving van vrijwilligers onderzoek ik door participatieve observatie, auto-etnografie, interviews en een vragenlijstje. Het onderzoek is een casestudy. Eigenlijk is het een onderzoek naar twee verschillende cases: twee SC's. Ik onderzoek niet twee SC's met het hoogste doel om ze te vergelijken, maar het vergelijken helpt om inzichten te valideren. In de methodologie ga ik uitgebreider in op de aard van het onderzoek en de bijbehorende implicaties.

1.6 Leeswijzer

In deze paragraaf neem ik de lezer aan de hand om de opbouw van het onderzoek te begrijpen. Ik begin het onderzoek met het verantwoorden van de methodologie (H2). In dit hoofdstuk bespreek ik mijn onderzoeksstrategie (2.1), het onderzoekontwerp (2.2) en de onderzoeksmethoden (2.3) en een aantal kwaliteitscriteria (2.4). In het theoretisch kader (H3) presenteer ik wetenschappelijke theorieën om de empirie te verdiepen en te verklaren. Ik bespreek in het theoretisch kader de inzet van de sport als 'tool' voor individuele ontwikkeling (3.1), de inzet van communitybuilding als 'tool' voor ontwikkeling (3.2) en ik bespreek manieren waarop vrijwilligers kunnen leren (3.3). In de resultaten (H4) bespreek ik de beleving van vrijwilligers. Het resultatenhoofdstuk begint met het beschrijven van een SC dag om de beleving van vrijwilligers te begrijpen (4.1). Vervolgens presenteer ik de beleving van vrijwilligers ten aanzien van de inzet van de 'tool' sport (4.2). Daarna presenteer ik de beleving van vrijwilligers ten aanzien van de 'tool' communitybuilding (4.3) en tenslotte presenteer ik de beleving van vrijwilligers in termen van hun eigen leren. In de analyse (H5) verbind en verdiep ik de beleving van vrijwilligers over het verband tussen enerzijds de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling uit het resultatenhoofdstuk met behulp van theorie uit het theoretisch kader. Geïnspireerd door het analysehoofdstuk geef ik in de conclusie (H6) een antwoord op de hoofdvraag. Uit de conclusies rollen een aantal aanbevelingen voor Athletes in Action (H7). Het verslag eindigt met een literatuurlijst (H8) en een aantal Bijlagen (H9).

2. Methodologie

Om het onderzoek op waarde te schatten is het belangrijk dat ik mijn methodologische keuzes verantwoord. Ik verantwoord in de methodologie mijn onderzoeksstrategie (2.1), mijn onderzoekontwerp (2.2) en mijn onderzoeksmethoden (2.3). Tenslotte onderbouw ik de wetenschappelijke waarde van het onderzoek aan de hand van een aantal kwaliteitscriteria (2.4).

2.1 Onderzoeksstrategie

Ik beschrijf in deze paragraaf eerst mijn wetenschapsfilosofische positie. Vervolgens ga ik in op de aanpak van het onderzoek. Mijn wetenschapsfilosofische positie komt voor een groot deel overeen met ideeën uit het sociaal constructivisme (Cunliffe, 2014, p. 4). Ik veronderstel dat mensen hun kennis en werkelijkheid sociaal construeren. Ik veronderstel dat ikzelf en vrijwilligers werkelijkheid en kennis construeren op basis van onze persoonlijke eigenschappen, omgeving en gedrag (Bandura, 1977; Bordieu, 1977; Giddens, 1984). Onze constructie representeert een stukje van de ware werkelijkheid en kennis. Ik veronderstel, in tegenstelling met het postmodernisme, dat er één werkelijkheid en ware kennis bestaat. Deze werkelijkheid is complex, meer gelaagd en daarom moeilijk volledig te kennen. Daarnaast veronderstel ik dat kennis context gebonden is. Kennis kan gebonden zijn aan een hele specifieke context, maar ook aan een bredere context. Mijn wetenschapsfilosofische positie impliceert dat ik niet objectief kan zijn en geen volledige werkelijkheid presenteren in mijn onderzoek. Ik beweer wel dat mijn onderzoek wetenschappelijk valide is, omdat ik mijn interpretatiekader beschrijf en mijn onderzoeksmethoden verantwoord.

Het onderzoek is een kwalitatief onderzoek. Data in het onderzoek is van kwalitatieve aard, verzameld door participatieve observaties, auto-etnografie, semigestructureerde interviews en een korte vragenlijst (3.3). Ik zou het onderzoek geen (auto-)etnografie willen noemen vanwege de beperkte tijd die ik geobserveerd heb bij de SC's (tien weken), maar buiten dat zie ik wel overeenkomsten tussen enerzijds mijn onderzoeksstrategie, ontwerp en methoden en anderzijds etnografie (van Hulst, 2008; van Hulst, Yanow & Ybema, 2012; Koster, Vermeulen & van Hulst, 2015;). Daarom gebruik ik methodologische argumenten voor etnografisch onderzoek om mijn methodologie te verantwoorden. Naast het etnografische karakter is *'multi-sitedness'* een belangrijk kenmerk van mijn onderzoeksstrategie (van Hulst et al., 2012). Dat betekent dat ik in meerdere contexten en niveaus van de organisatie participatief geobserveerd heb om beleving van vrijwilligers beter te begrijpen. In het onderzoek hanteer ik een semi-inductieve benadering. Dat betekent dat ik geen theorieën test, maar dat de empirie leidend is voor de resultaten van het onderzoek. Het is niet zo dat ik helemaal 'blanco' en zonder voorkennis het onderzoek in stap. Karl Popper bewijst immers dat wij de wereld slechts begrijpen door ideeën die we al bezitten (Leezenberg & de Vries, 2001). Mijn voorkennis heb ik van tevoren opgeschreven met behulp van 'sensitizing concepts' en uitgewerkt in een theoretisch kader (Bryman, 2012, p. 388). Het theoretisch kader (H3) bestaat uit theorieën en concepten die de resultaten verbinden en wetenschappelijk verdiepen.

2.2 Onderzoekontwerp

Ik beschrijf in deze paragraaf mijn onderzoekontwerp. Het onderzoek is een *case-study*. Een casestudy betreft een intensief onderzoek naar een specifieke casus (Bryman, 2012, p. 66). Mijn case betreft twee SC's in Den Haag en in Groningen. Het zijn dus eigenlijk twee cases. Volgens het onderscheid wat Yin (2009) maakt in type casestudy's kan ik spreken van twee 'critical cases'. Ik heb

gekozen om bij SC's van AIA een casestudy te doen, omdat SC's gebruik maken van de 'tools' sport en communitybuilding om individuele ontwikkeling te bewerkstelligen. Het gebruik van deze 'tools' door de SC's maken de twee SC's geschikte plekken om de beleving over het verband tussen enerzijds de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling te onderzoeken. Ten tweede heb ik gekozen om onderzoek te doen bij twee hele verschillende SC's. Met uitzondering van de 'leeftijd' van de SC verschillen de SC's in grootte, organisatie, wijk en achtergrond. Aangezien kennis context gebonden is, levert onderzoek naar twee verschillende SC's mogelijk meerdere inzichten op. Daarnaast kan ik inzichten uit de twee cases vergelijken, valideren en de contextgebondenheid ervan bepalen (Silverman, 2011, p. 376-378). Kennis over de contextgebondenheid van inzichten helpt om inzichten verantwoord te generaliseren. Het casestudy onderzoekontwerp is tenslotte van meerwaarde, omdat expertise van sociale fenomenen zijn oorsprong vindt in het leren van- en kennis verwerven over verschillende cases (Flyvbjerg, 2006).

2.3 Onderzoeksmethoden

Ik beschrijf in deze paragraaf in detail de uitvoering en implicaties van mijn onderzoeksmethoden. Ik maak gebruik van participatieve observatie (2.3.1), auto-etnografie (2.3.2), semigestructureerde interviews (2.3.3) en een korte vragenlijst (2.3.4) om de beleving van vrijwilligers te onderzoeken. Tenslotte wijd ik nog een sub-paragraaf aan mijn methode van analyse (2.3.5).

2.3.1 Participatieve observatie

In dit onderzoek maak ik gebruik van *participatieve observatie* met een aantal auto-etnografische elementen⁴. Participatieve observatie betekent kort gezegd dat ik niet alleen geobserveerd heb wat andere vrijwilligers deden, maar dat ik ook heb meegedaan aan de praktijken van de SC. Ik heb tien weken lang geobserveerd bij SC Havensport in Den Haag en SC FaceOff in Groningen. Daarnaast ben ik op een aantal andere plekken geweest waar vrijwilligers, SC leiders, medewerkers en deelnemers van AIA praktijken ook aanwezig waren. In Bijlage II is terug te vinden waar en wanneer ik allemaal data heb verzameld. Participatieve observatie levert een aantal voordelen op om de vraagstelling (1.3) te beantwoorden en mijn opgestelde doelen (1.4) te behalen. Allereerst helpt participatieve observatie om rijke data over de beleving van vrijwilligers te verzamelen. Ten eerste kan ik door mijn participatieve opstelling zien, ruiken en voelen wat vrijwilligers ook voelen. Ten tweede ontdek ik door te participeren het verschil tussen gewoonte en uitzondering. Ten derde kom ik door het participeren in ongewone situaties en spreek de 'unusual suspects' (van Hulst, 2008, p. 150). Ten vierde ontstaat er door mijn participatie openheid en vertrouwen tussen mij en de vrijwilligers waardoor ik in allerlei gesprekken rijke data verzamel en (buitengewoon) 'impression management' voorkom. Daarnaast helpt participatieve observatie om mijn doelstelling te behalen. Ik heb mij geoefend in onderzoekvaardigheden, ik heb geleerd om een leesbaar onderzoeksverslag te schrijven en ik heb geleerd over sportevangelisatie.

Rol van onderzoeker

Tien weken lang heb ik bij SC Havensport en SC FaceOff als volwaardig vrijwilliger geparticipeerd. In termen van Bryman (2012) was ik een 'overt full member' (p. 441). Ik was lid van de SC en heb voor een substantiële tijd meegedaan in de activiteiten van de community. Ik denk dat het veelzeggend is

---

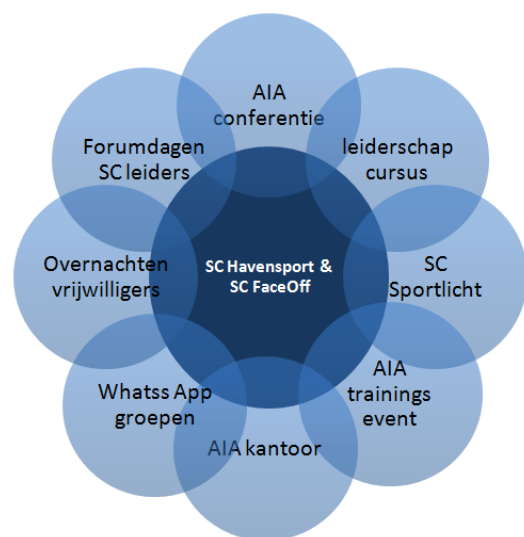
⁴ Het gebruik van auto-etnografie is eigenlijk niet los te koppelen van mijn participatieve observatie, maar omdat het gebruik van auto-etnografie wel aparte implicaties heeft voor het onderzoek bespreek ik deze elementen in een aparte sub-paragraaf (3.3.2).

dat twee vrijwilligers tijdens een interview spontaan aangaven dat ik echt ervaren heb wat het is om een vrijwilliger te zijn bij een SC. Ik beschrijf nu een aantal kenmerken van mijn participatieve opstelling in de SC's.

- Ik heb in de SC's samen met vrijwilligers geëvalueerd en vragen gesteld over de SC. De reacties van vrijwilligers op mijn opmerkingen vertelde veel over de beleving van vrijwilligers.
- Ik heb geprobeerd om vrijwilligers, kinderen en tieners te leren kennen. Ik heb vrijwilligers goed leren kennen. De jongeren en kinderen in de wijk heb ik minder goed leren kennen. In de wijk waren er een aantal kinderen met wie ik vaak een praatje had.
- Ik heb mijzelf in meerdere rollen bevonden. Ik was soms teamcaptain, scheidsrechter of 'oppas' voor de kleinste. Daarnaast heb ik ook 'onderwijsmoment' gegeven en wat gedeeld over mijn geloof in de SC en ik heb op straat twee keer verteld over een christelijk thema.
- Ik droeg bij beide SC's het sportshirt van de SC die andere vrijwilligers ook droegen.

Ik heb op veel verschillende plekken participatief geobserveerd. Ik heb in Groningen bij vrijwilligers overnacht. Dan had ik 's ochtends en 's avonds vaak gesprekken over de SC. Ik ben bij AIA activiteiten geweest zoals een AIA conferentie en een trainingsevent voor SC leiders. Hier leerde ik meer over de visie en identiteit van AIA. Ook ben ik een keer op bezoek geweest bij een andere SC. Tevens was ik onderdeel van whatsapp groepen⁵ van SC Havensport, SC FaceOff en SC leiders (zie figuur 1). Observatie op al deze 'plekken' hebben mij veel data opgeleverd. In lijn met Van Hulst et al. (2012) en van Maanen (2011) spreek ik van een 'multi-sided' studie. De 'multi-sidedness' van het onderzoek levert waardevolle data op, omdat observatie op verschillende plekken mij geholpen heeft om beleving van vrijwilligers over de 'tools' sport en communitybuilding en individuele ontwikkeling beter te begrijpen.

Figuur 1: Plekken van participatief observeren

De hoge mate van participatie leverde soms ook spanning op. Soms had ik niet genoeg tijd om ergens te observeren, vragen te stellen en observaties op te schrijven. Ik heb halverwege het onderzoek even getwijfeld of ik mij moest terugtrekken als participierend vrijwilliger om mijzelf meer als 'fly on the wall' te gedragen. Beide SC's konden vrijwilligers echter goed gebruiken en daarom voelde ik mij bezwaard om niet-participatief te observeren. Toch ben ik tevreden met mijn beslissing om participatief te blijven observeren, omdat deze methode mij ook ontzettend veel rijke data heeft opgeleverd.

Als participatief observant ben ik zelf het onderzoeksinstrument. Om het gebruik van mijn onderzoeksinstrument wetenschappelijk te verantwoorden is het van belang dat ik naast mijn methodologische keuzes iets vertel over mijn achtergrond en persoonlijke eigenschappen. Kunda (1992), Van Hulst et al. (2012) en Koster et al. (2015) geven aan dat het belangrijk is dat de onderzoeker, als 'co-constructer' van data en inzichten, reflecteert op zijn of haar persoonlijke

⁵ Whatsapp is een applicatie voor smartphones waarmee vrijwilligers en jongeren uit de wijk, voornamelijk met tekst, digitaal communiceren.

eigenschappen die invloed hebben op het onderzoek. Hoewel ik denk dat het onmogelijk is om volledig te beschrijven welke persoonlijke eigenschappen en handelingen welke gevolgen hebben voor het onderzoek, vind ik het verantwoord om in ieder geval een aantal zaken over mijzelf te benoemen die duidelijk invloed hebben op mijn dataverzameling en interpretatie.

Om maar even conservatief te beginnen: Ik ben Wim de Boer, 22 jaar en ik kom uit Katwijk aan Zee. Ik ben christelijk opgevoed en ik heb een christelijke overtuiging. Ik voel me niet sterk verbonden aan een bepaalde denominatie of 'type' christelijke overtuiging. Ik ga zelf naar een gereformeerde kerk en ben nu drie jaar jeugdleader van een club voor kinderen van twaalf tot vijftien. Mijn hobby's zijn film, fotografie, gitaarspelen en voetballen. Ik voetbal elf jaar en ik ben een jaar voetbaltrainer geweest. Mijn christelijke overtuiging is erg belangrijk voor mij en dat is ook de rede geweest om een onderzoeksveld te kiezen waarin ik kan leren over het christelijk geloof. Voor het onderzoek kende ik Athletes in Action niet. Ik kan een tweetal implicaties noemen van mijn achtergrond op het onderzoek. De eerste implicatie gaat over hoe mijn achtergrond invloed heeft op het vinden van het inzicht dat een lerende houding belangrijk is. Door mijn affiniteit met sport, kinderen/tieners en het christelijk geloof voelde ik mij snel op mijn gemak als vrijwilliger. Op het begin voelde ik mij daardoor zelfverzekerd en dacht dat ik al veel wist over SC praktijken. Toch bleek gaandeweg dat ik nog heel wat kon leren in de SC's. Pas toen ik besepte dat ik bij de SC's nog veel kon leren begon ik beter te luisteren naar de tips van andere en vroeg andere vrijwilligers om hulp en advies. Ik ervoer dat ik door die houding veel leerde bij de SC's. Deze ervaring wees mij op het belang van een lerende houding om te kunnen leren. Dit inzicht staat centraal in het onderzoek. Een tweede implicatie van mijn persoonlijke kenmerken en achtergrond op het onderzoek is dat ik door mijn achtergrond zowel een beetje 'insider' als 'outsider' was bij de SC's. Ik voelde mij in de eerste plaats een insider, omdat ik, zoals ik al zei, veel gedeelde affiniteiten had met de groep. Echter voelde ik mij aan de andere kant ook wel een outsider. Veel vrijwilligers hebben activiteiten gedaan bij AIA waaronder 'outreaches', sportkampen, leiderschapstrajecten en conferenties. Die achtergrond deelde ik niet. Daardoor heb ik termen met veel betekenis in de SC's zoals 'uitstappen', 'toewijding', 'trouw' en 'leiderschap' moeten ontrafelen. Ik denk dat mijn insider perspectief mij heeft geholpen om de beleving van vrijwilligers goed te begrijpen. Ik denk dat mijn outsider perspectief heeft geholpen om rijke data te verzamelen.

Sampling

Ik koos SC Havensport en SC FaceOff in de eerste plaats als cases, omdat ik in verschillende contexten meerdere inzichten kan opdoen over de beleving van vrijwilligers en deze inzichten kan vergelijken en valideren. In de tweede plaats verzamelde ik data op plekken buiten de SC op basis van uitnodigingen van mijn stagebegeleider en vrijwilligers. Ik koos ervoor om in te gaan op de uitnodigingen, omdat ik ten eerste persoonlijk geïnteresseerd was in activiteiten op de andere plekken. Ten tweede ging ik op de uitnodigingen in, omdat ik wist dat observatie in meerdere contexten rijke data kan opleveren (van Hulst, et al., 2012). Ten derde zei ik om praktische redenen 'ja' tegen een aantal uitnodigingen, zoals uitnodigingen om te blijven overnachten, te werken op kantoor of lid te worden van een whatsapp groep. Ik noem mijn samplingmethoden in lijn met Bryman (2012) 'theoretical sampling' en 'snowball sampling', omdat ik op basis van *theorie* en op basis van *uitnodigingen* koos om op bepaalde plekken participatief te observeren (p. 419-424).

Registreren van observaties

Ik ben zeven keer bij SC Havensport geweest om data te verzamelen en negen keer bij SC FaceOff. Ik heb relatief veel data verzameld bij SC FaceOff en minder bij SC Havensport. Ik registreerde mijn

observaties met het schrijven van 'mental'- en 'jotted notes' op een kladblokje of papiertje (Emerson, Fretz & Shaw, 2001). Mental notes zijn impressies of ideeën die ik onthoud en later opschrijf. Na een SC dag werk ik mental notes uit in jotted notes: korte woorden of zinnen van de omgeving, dingen die gebeuren of dingen die gezegd zijn. Na de SC dag verwerk ik digitaal de mental- en jotted notes tot full notes. Dat zijn volledig uitgeschreven 'fieldnotes'. In de 'full notes' maak ik onderscheid in first order en second order fieldnotes. First order fieldnotes zijn beschrijvingen. Second order fieldnotes zijn interpretaties, eigen reflecties, emoties en analytische notities (Emerson et al., 2001). Het registreren van emoties, interpretaties en analytische notities helpt om het gevoel van vrijwilligers te weerspiegelen, andere data beter te begrijpen en verbanden te zien (Emerson et al., 2001, p. 361). (Uit)schrijven van fieldnotes is een belangrijk instrument voor mijn onderzoek (Koster et al., 2015, p. 3-4). Daar kom ik in 2.5 op terug. Er waren momenten tijdens observaties waar vrijwilligers zichzelf kwetsbaar opstelde en vertelde over verslavingen, misstappen, falen, verdriet, boosheid, twijfel en ongeloof. Lang niet altijd is een vrijwilliger of persoon in kwestie bewust dat zijn of haar belevenis ook data is voor mijn onderzoek. Om die rede vind ik het niet verantwoord om die belevenissen illustratief in te zetten in het verslag.

2.3.2 Auto-etnografie

Auto-etnografie is een onderzoekbenadering die persoonlijke ervaring en analyseert om een cultuur of situatie te begrijpen (Ellis, Adams & Bochner, 2011). Ik gebruik in dit onderzoek auto-etnografische elementen. Ik bedoel daarmee dat ik (a) mijn eigen beleving in de SC's en (b) mijn eigen leren meeneem als data in het onderzoek. Ik zie mijzelf als één van de vrijwilligers die genoemd wordt in de hoofdvraag. Mijn benadering komt voor een deel overeen met wat van Maanen (1988; 2011) 'confessional tales' noemt. Het verschil is dat mijn eigen beleving en reflectie niet centraal staat in de dataverzameling. Mijn eigen beleving en mijn eigen leren is slecht *in combinatie* met andere data een waardevolle bron voor het onderzoek. In het onderzoek presenteer ik mijn eigen beleving en leren in tekstwolkjes naast de tekst (H4).

Het gebruik van auto-etnografische elementen levert een aantal voordelen op. Ten eerste levert mijn eigen reflectie rijke data op die complexiteit van situaties helpt weergeven. Beleving van vrijwilligers over leren vul ik bijvoorbeeld aan met mijn eigen lerenervaringen (Wall, 2006). Ten tweede leer ik zelf als onderzoeker door tijd te nemen om te participeren en te reflecteren op mijn eigen beleving. Critici van auto-etnografie zeggen dat het gebruik van eigen reflectie als data een egocentrische methode is, omdat auto-etnografische data vooral gaat over de onderzoeker zelf. Ik beweer dat mijn reflectie niet alleen gaat over mijzelf als onderzoeker, maar ook over de sociale situatie. Want "*no individual speaks apart from a societal framework of co-constructed meaning*" (Wall, 2006, p. 155). Daarnaast is mijn eigen reflectie niet de enige bron van data om beleving van vrijwilligers weer te geven. De combinatie van auto-etnografie met andere data zorgt voor triangulatie: meerdere type data ondersteunen elkaar om een stukje van de sociale werkelijkheid genuanceerd in kaart te brengen (van Hulst, 2008, p. 152; Bryman, 2012, p. 394;). Participatieve observatie met auto-etnografische elementen "*allows different methods for generating data to speak to each other almost instantly, with one method able to criticize or refine data generated with another*" (Koster et al., 2015, p. 4).

2.3.3 Interviews

In dit onderzoek maak ik gebruik van semigestructureerde interviews. Semigestructureerde interviews zijn interviews die gestructureerd zijn aan de hand van een aantal onderwerpen (Bryman, 2012, p. 212). Het doel van deze interviews is om de beleving van vrijwilligers te bevragen ten aanzien van inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en eigen leren. Ik heb gekozen voor semigestructureerde interviews, omdat ik dan voor mezelf als onderzoeker ruimte creëer om door te vragen naar aanleiding van antwoorden van respondenten (Bryman, 2012, p. 471). Doorvragen vind ik belangrijk, omdat ik dan eigen definities en beleving van vrijwilligers kan opvangen en begrijpen (Silverman, 2011, p. 129). Als vrijwilligers bijvoorbeeld spreken over een 'professionele' SC, dan vraag ik wat 'professioneel' betekent. Een nadeel van mijn keuze voor semigestructureerde interviews was dat ik aan sommige vrijwilligers vragen heb gesteld die ik niet aan andere vrijwilligers heb gesteld waardoor ik reacties niet altijd kon vergelijken (Bryman, 2012, p. 472). Tijdens het afnemen van meerdere interviews heeft het interview meer structuur gekregen.

Sampling

Ik heb in totaal elf respondenten geïnterviewd. Bij de selectie van respondenten heb ik, in lijn met wat Bryman (2012) 'criterion sampling' noemt, twee belangrijke selectiecriteria gebruikt (p. 479). Ik heb in de eerste plaats gekozen om vrijwilligers te interviewen die *minstens een half jaar bij de SC's participeerde*, omdat ik veronderstel dat vrijwilligers dan meer te zeggen hebben over hun beleving ten aanzien van de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en hun eigen leren. Ik heb in de tweede plaats gekozen om vrijwilligers te interviewen met *verschillende eigenschappen en verschillende achtergronden*. Ik veronderstel dat verschil in eigenschappen en achtergrond van vrijwilligers variatie in beleving van vrijwilligers oplevert (Bandura, 1977). Variatie in beleving komt de generaliseerbaarheid van het onderzoek ten goede. De verschillende eigenschappen en achtergronden van vrijwilligers staat in Bijlage II. Na de elf interviews constateer ik dat er geen volledige 'verzadiging' is opgetreden (Bryman, 2012, p. 421). Van dataverzadiging is sprake "*when no new or relevant information emerges with respect to the newly constructed theory*" (Given & Saumure, 2008). Het ontbreken van dataverzadiging is een nadeel, omdat het betekent dat er inzichten kunnen ontbreken of onvolledig uitgewerkt zijn. Echter stel ik dat ik genoeg data verzameld heb om een uitvoerig antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag.

Registeren van interviewdata

Ik heb op verschillende manieren en op verschillende plekken interviews afgenomen. Ik nam interviews af in de kerk, bij respondenten thuis, in een eetcafé en achter de laptop. Interviews tijdens het eten en via skype liepen niet altijd vloeiend waardoor ik soms vergat om door te vragen. Ik heb één groepsinterview gehouden. Een voordeel is dat de respondenten samen konden reflecteren op het groepsproces. Een nadeel is iedere respondent minder tijd had om zijn beleving te omschrijven en dat de groepsdynamiek antwoorden kan beïnvloeden. Ik ervoer, in lijn met Bryman (2012) dat interviewen op een bekende locatie voor respondenten de interviews ten goede kwamen (p. 473). Ik heb alle interviews opgenomen en volledig getranscribeerd met een aantal transcriptietekens voor onder andere volume, nadruk en stiltes. In lijn met Silverman (2011) beargumenteer ik dat gedetailleerde transcripties zorgen voor behoud van informatie en interpretatie door intonatie, stemvolume en stiltes van respondenten (Silverman, 2011, p. 279-283). In bijlage VII staan de transcriptieregels die ik gebruik in de transcripties van de interviews. Aan het eind van het interview vertelde ik de respondenten hoe ik de interviewdata zou gaan gebruiken in het verslag. Ik gebruik een pseudonaam om anonimiteit van respondenten te waarborgen.

2.3.4 Vragenlijst

In het onderzoek heb ik gebruik gemaakt van een kleine vragenlijst. Bij SC FaceOff en SC Havensport deelde ik een blaadje met drie vragen uit en vier schrijflijntjes uit. Er stonden de volgende vragen op:

1. Wat is volgens jou het doel van de SC?
2. Wat zijn volgens jou de belangrijkste ingrediënten om de doelstelling te halen?
3. Wat heb je geleerd bij de SC?

Achttien vrijwilligers bij SC FaceOff en twee bij SC Havensport hebben de vragenlijst ingevuld. Bij SC Havensport was er niet genoeg tijd in de voorbereiding om de vragen te beantwoorden. Toen ik ze op de mail stuurde heb ik twee reacties gekregen. Het voordeel van deze methode is dat ik van veel vrijwilligers iets weet over zijn of haar beleving. Een nadeel van een vragenlijst is dat ik niet kan doorvragen waarom een vrijwilliger een bepaald antwoord geeft. Antwoorden op de vragenlijst waren daarom slechts inspiratie voor onderwerpen in interviews en analytische ideeën.

2.3.5 Analyse

In het onderzoek maak ik gebruik van analysemethoden. Mijn eerste analysemethode is het uitschrijven van observaties. Tijdens het uitschrijven van observaties ontwikkelde ik analytische ideeën. De ideeën plaatste ik in memo's en ik werkte die later uit in argumentatielijnen. Deze argumentatielijnen staan centraal in het analysehoofdstuk. Mijn tweede analysemethode is het coderen van data. Ik heb met pen en papier interviews en observatieverslagen gecodeerd.

Mijn eerste analysemethode is *uitschrijven*. In lijn met Koster et al. (2015) zeg ik hen na: “*writing thus also works as an important analytical tool. The analysis advances through the writing*” (p. 3). Tijdens het uitschrijven van fieldnotes kwamen namelijk vaak nieuwe analytische ideeën naar boven die ik noteerde in memo's. Eerst verbond ik verschillende stukjes data in de memo's. Later maakte ik steeds meer memo's waarin ik de data interpreteerde met behulp van theorie. Deze analytische notities breidde ik gaandeweg het onderzoek steeds meer uit met nieuwe ideeën. Daaruit ontstonden argumentatielijnen die aan de basis staan van het analysehoofdstuk (H5).

Mijn tweede analysemethode is het *coderen* van getranscribeerde interviews en fieldnotes. Ik printte transcripties en observatieverslagen uit en codeerde deze met pen en papier. Bij het coderen van de beleving van vrijwilligers heb ik onderscheid gemaakt in eigen termen (emic) en termen van vrijwilligers (etic) (Silverman, 2011, p. 83). De termen van vrijwilligers zelf zeggen immers veel over hun beleving. Ik ben begonnen met open coderen om kennis te nemen van de data en de data hanteerbaar te maken door data samen te vatten in een aantal hoofdcodes en sub-codes (Boeije, 2006, p. 90-92). Ik was in staat heel snel selectief te coderen, omdat ik al veel geanalyseerd had tijdens het uitschrijven van observaties. Ik heb ervan af gezien om de software Nvivo te gebruiken om te coderen, omdat het me veel tijd zou kosten om coderingen op papier in Nvivo over te nemen. Uiteindelijk heb ik alle data in één Word-document gezet en kon ik met de zoekfunctie (Ctrl-f) vaak de juiste passages opzoeken. Een nadeel is dat mijn analysemethode niet erg gestructureerd was. Ik heb niet alle observaties (open) gecodeerd en ik heb interviews vooral selectief gecodeerd. Daardoor was ik weleens het overzicht kwijt in de corpus van data. Ik moest dan stukken data nog een keer doorlezen om inzichten te verifiëren of te falsificeren. Digitaal data coderen in Nvivo had mij daarbij kunnen helpen.

2.4 Kwaliteitscriteria

In deze paragraaf presenteer ik een aantal kwaliteitscriteria welke aantonen dat mijn onderzoek wetenschappelijke waarde heeft. Wetenschappelijke waarde aantonen is een uitdaging, want wetenschappers zijn het niet eens over kwaliteitscriteria voor sociale wetenschappelijk onderzoek (Silverman, 2011, p. 351-395; Bryman, 2012, p. 388-398; van Hulst et al., 2012, p. 17-18). Ik stel in lijn met Silverman (2011) drietal kwaliteitscriteria op om de wetenschappelijke waarde mijn onderzoek te onderbouwen. Kwaliteitscriteria voor dit onderzoek zijn *validiteit*, *betrouwbaarheid* en *generaliseerbaarheid* van inzichten uit het onderzoek.

Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid gaat over het principe dat een onderzoeker consistent omgaat met zijn dataverzameling en data-analyse. Ik voldoe aan het principe van betrouwbaarheid door ten eerste transparant te zijn over mijn *methoden*. Ik beschrijf uitgebreid mijn methoden en benoem de implicaties van mijn methoden (Silverman, 2011, p. 362-367). Ik voldoe ten tweede aan het principe van betrouwbaarheid door transparant te zijn over mijn *interpretatiekader*. Ik rapporteer over mijn wetenschapsfilosofische standpunten (3.1), mijn achtergrond en implicaties van mijn achtergrond op het onderzoek. Door transparant te zijn over mijn methoden en interpretatiekader laat ik de lezer zien dat ik consistent omga met mijn data en dat ik betrouwbaar onderzoek doe.

Validiteit

Validiteit gaat over de mate waarin een beschrijving van een onderzoeker nauwkeurig een sociaal fenomeen representeert. Ik voldoe op vier manieren aan het kwaliteitscriteria van validiteit. In de eerste plaats heb ik, in lijn met een sociaal constructivistisch perspectief, invloed op het sociale fenomeen dat ik omschrijf. Om validiteit te waarborgen beschrijf ik daarom mijn methoden en interpretatiekader. In de tweede plaats maak ik gebruik van triangulatie en ‘multi-sitedness’ in het onderzoek (Bryman, 2012, p. 394; van Hulst et al., 2012, p. 17). Ik verzamel op verschillende manieren data in verschillende contexten. Dat levert meerdere type kennis op die elkaar aanvullen en tegenspreken (van Hulst, 2008, p. 152). In de derde plaats onderzoek ik twee cases waardoor ik inzichten uit één case kan hypothetiseren en kan ‘testen’ in de andere case. Silverman (2011) noemt deze manier van valideren ‘constant comparative method’ (p. 376-378). In de vierde plaats maak ik gebruik van ‘tabulations’ (tellen van woorden) om een argument te maken (Silverman, p. 379-380). Tenslotte presenteer ik veel data in quotes en bijlagen (Bijlage V & VI) om het onderzoek te verdedigen tegen een claim van ‘anecdotalism’⁶. In het resultatenhoofdstuk leg ik uit welke data ik gebruik ter illustratie. Silverman (2011) noemt deze manier van valideren ‘comprehensive data treatment’ (p. 379). Op deze vijf manieren waarborg ik dat ik sociale fenomenen nauwkeurig beschrijf en zodoende valide onderzoek doe.

Generaliseerbaarheid

Generaliseerbaarheid is een belangrijke kwaliteitscriteria, omdat het iets zegt over hoe bruikbaar inzichten uit het onderzoek zijn voor andere contexten. Ik beargumenteer dat de selectie van twee hele verschillende cases, de vergelijking van deze twee cases, de ‘multi-sitedness’ van het onderzoek en de interpretatie van inzichten met behulp van theorie ervoor zorgen dat inzichten ook buiten de context van de twee SC’s gelden (Flyvbjerg, 2006, Silverman, 2011, p. 385-392). In tegenstelling tot

---

⁶ Silverman (2011) beschrijft ‘anecdotalism’ als de situatie waar een onderzoeker verhalen en anekdotes presenteert, maar niet in staat is om het wetenschappelijk verantwoord onderzoek doen.

de inzichten uit de analyse (H5) zijn de aanbevelingen die ik presenteer in H7 zijn wel gebonden aan de context waarin AIA opereert.

Samenvatting

In het hoofdstuk over methodologie heb ik uitgelegd met behulp van welke strategie, ontwerp en methoden ik mijn data verzameld en geanalyseerd heb om de hoofdvraag van het onderzoek te beantwoorden. Daarnaast heb ik een aantal kwaliteitscriteria genoemd om de wetenschappelijke waarde van het onderzoek te onderbouwen. In het volgende hoofdstuk presenteer ik theorieën die mij helpen om verzamelde data te verdiepen en de hoofdvraag op een wetenschappelijk gefundeerde manier te beantwoorden.

3. Theoretisch Kader

In het theoretisch kader presenteer ik theorieën die mij helpen om de verzamelde data te verdiepen en om een wetenschappelijk gefundeerd antwoord te geven op de hoofdvraag. In de eerste paragraaf van het theoretisch kader presenteer ik een aantal voorwaarden waaronder de inzet van de 'tool' sport individuele ontwikkeling kan realiseren (3.1). Theorie over de voorwaarden waaronder sport individuele ontwikkeling realiseert helpt om te begrijpen hoe de inzet van sport bij SC's voor individuele ontwikkeling kan zorgen. In de tweede paragraaf presenteer ik theorie over hoe een community eruit ziet die individuele ontwikkeling realiseert (3.2). Theorie over dergelijke community's helpt mij om te onderzoeken of vrijwilligers ook eigenschappen van de community beleven die individuele ontwikkeling bij vrijwilligers stimuleren. De laatste paragraaf gaat over verschillende manieren waarop vrijwilligers zich überhaupt individueel kunnen ontwikkelen (3.3). Ik bestudeer individuele ontwikkeling van vrijwilligers door te onderzoeken of vrijwilligers beleven te leren. Ik zie leren van vrijwilligers als een *uiting* van hun individuele ontwikkeling. Ik presenteer in deze laatste paragraaf dus theorieën over hoe vrijwilligers leren. Dat helpt mij om de beleving van vrijwilligers over het verband tussen enerzijds de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en anderzijds eigen leren in de SC's te verdiepen. De beleving van eigen leren van vrijwilligers gaat indirect over de beleving van individuele ontwikkeling van vrijwilligers.

3.1 Sport als 'tool' voor individuele ontwikkeling

Ik begin deze paragraaf met het beschrijven van twee theoretische benaderingen hoe sport kan zorgen voor individuele ontwikkeling. Vervolgens presenteer ik een aantal voorwaarden waaronder sport individuele ontwikkeling kan realiseren. Ik eindig deze sub-paragraaf met waarom sport een grote potentie heeft om individuele ontwikkeling te realiseren (3.1.1). Ik sluit af met theorieën over de keerzijden van sport (3.1.2).

3.1.1 Sport als 'tool' voor individuele ontwikkeling.

Ik presenteer in deze sub-paragraaf twee benaderingen uit de literatuur die sport verschillend inzetten om ontwikkeling te realiseren. Coalter (2001) maakt een onderscheid in traditionele inzet van sport, 'Sport Plus' en 'Plus Sport'. *Traditionele* inzet van sport wil zeggen dat organisaties sport op zichzelf inzetten als middel om individuele ontwikkeling te realiseren. De intentie van traditionele inzet van sport is dat een sportactiviteit intrinsiek ontwikkeling oplevert. Bij inzet van *Sport Plus* en *Plus Sport* projecten zetten organisaties sport samen in met andere activiteiten. De intentie van *Sport Plus* en *Plus Sport* projecten is om individuele ontwikkeling te realiseren door mensen door middel van sportparticipatie samen te brengen en met behulp van andere activiteiten mensen individueel te ontwikkelen (Coalter, 2001).

Benadering #1: De traditionele inzet van sport

Volgens de benadering van *traditionele* inzet van sport, zorgt sport intrinsiek voor individuele ontwikkeling. Het gaat dan om individuele ontwikkeling in termen van vaardigheden, gezondheid, zelfvertrouwen, discipline, teamwork, verantwoordelijkheid, inspiratie, aspiratie en omgaan met winnen en verliezen, regels, eenheid en verschillen (van Eekeren et al., 2013; sportanddev.org, 2015; toolkitsportdevelopment.org, 2015). Andere auteurs zijn het oneens met deze benadering. Zij beweren dat sport geen intrinsieke waarde oplevert (SDP IWG, 2007; Kidd, 2008; Coackely, 2010; Coalter, 2010a). Coakley (2002) en Coalter (2010a) beweren dat er gebrek is aan sterk bewijs dat sport intrinsiek voor individuele ontwikkeling zorgt. Het is volgens Coakley (2011) en Verweel en

Vermeulen (2012) niet eens mogelijk om een verband te bewijzen tussen alleen sportdeelname en individuele ontwikkeling bij jongeren. Sportparticipatie kan alleen individuele ontwikkeling realiseren als er bepaalde voorwaarden aanwezig zijn (SDP IWG, 2007; Coalter, 2010a; Coalter, 2010b; van Eekeren et al., 2013).

Benadering #2: Sport plus en Plus Sport

Volgens de *Sport Plus* en *Plus Sport* benadering zorgt sport onder bepaalde voorwaarden samen met andere activiteiten voor individuele ontwikkeling. Volgens deze benadering is sport een 'site for social experience' (Coakley, 1998; van Eekeren et al., 2013, p. 39). Niet sportparticipatie zelf, maar sociale ervaringen en sociale interactie tijdens sportparticipatie worden gezien als voorwaarden voor individuele ontwikkeling (Coakley, 1998; SDP IWG, 2007; Coalter, 2010b; van Eekeren et al., 2013). Sport kan sociale ervaring en interactie stimuleren, maar dat is afhankelijk van *hoe* mensen sporten. Sport is volgens het rapport van SPD IWG (2007) en Kidd (2008) een sociaal construct. Dat betekent dat mensen verschillende betekenis geven aan sport. Een potje voetbal kan gepaard gaan met verbinding, maar ook met uitsluiting. Ik constateer daarom in lijn met van Eekeren et al. (2013) dat er bepaalde voorwaarden nodig zijn waardoor sport een effectieve 'tool' kan zijn om individuele ontwikkeling te realiseren. Van Eekeren et al. (2013) noemen een aantal categorieën voorwaarden om sport succesvol in te zetten als 'tool' voor individuele ontwikkeling. Ik bespreek de *noodzakelijke voorwaarde, de ondersteunende voorwaarden, de 'the moment of truth' en omgevingsfactoren* (p. 42-46). Ik leg met, behulp van andere auteurs, uit waarom deze vijf categorieën voorwaarden sport een succesvolle 'tool' voor individuele ontwikkeling maken. Mijn onderzoek sluit aan bij het onderzoek van van Eekeren et al. (2013) naar voorwaarden waaronder sport voor individuele ontwikkeling zorgt. Ik onderzoek echter naast de inzet van de 'tool' sport ook de inzet van de 'tool' communitybuilding en ik onderzoek in *twee specifieke cases* de voorwaarden waaronder de inzet van sport individuele ontwikkeling realiseert.

De *noodzakelijke voorwaarde* is sportparticipatie. Dat betekent mensen zelf sporten of toekijken. Voor het realiseren van individuele ontwikkeling door middel van sport is het volgens Coakley en Donnelly (2002) belangrijk dat iedereen kan participeren. Zonder mensen immers geen 'site for social experience' om van elkaar te leren door sociale ervaring en interactie (van Eekeren et al, 2013).

De *ondersteunende voorwaarden* zijn om te beginnen faciliteiten, informatie en organisatie. Concreet gaat het over een plek om te sporten en informatie en structuur bieden zodat mensen ook komen sporten. Een tweede ondersteunende voorwaarde om met de inzet van de 'tool' sport individuele ontwikkeling te realiseren is het optreden van coaches als rolmodellen (van Eekeren et al., 2013). Coaches kunnen als voorbeeldfiguur optreden voor anderen. Coalter (2010b) zegt dat de kracht van rolmodellen schuilt in de karakteristieken van het rolmodel. Ik noem een aantal karakteristieken die in de literatuur genoemd worden voor een 'krachtig' rolmodel. Ten eerste zeggen Payne, Reynolds, Brown en Fleming (2003) dat effectieve rolmodellen lange termijn relaties moeten aangaan met participanten. In deze relaties kunnen rolmodellen participanten moreel en ethisch gedrag aanleren (SPD IWG, 2007, p. 27). Ten tweede zegt het rapport van de SDP IWG (2007) in lijn met Donnelly en Coakley (2002) dat effectieve rolmodellen 'goed', onderwezen en oprecht leiderschap moeten uitoefenen. Ten derde zegt Côte (2013) dat een coach sport zou moeten gebruiken als 'microkosmos': als spiegel voor van de maatschappij. Een coach gebruikt dan situaties in de sport, zoals winnen en verliezen, om participanten te leren over normen en waarden.

Een derde categorie voorwaarden om sport in te zetten als middel voor individuele ontwikkeling is het creëren van *'moments of truth'* tijdens het sporten. Moments of truth zijn volgens van Eekeren et al. (2013) momenten waar participanten tijdens sportparticipatie met elkaar in contact komen en in contact van elkaar leren. Immers niet zozeer het sporten maar sociale ervaring en sociale interactie is een directe voorwaarde voor leren en individuele ontwikkeling (Coakley, 2011; van Eekeren et al., 2013). Van Eekeren et al. (2013) zeggen *"The exact mechanisms during 'the moment of truth', which result in either positive or negative outcomes, are still unclear"* (p. 4). In het onderzoek probeer ik te ontdekken welke mechanismen ervoor zorgen dat vrijwilligers door sociale interactie van elkaar leren. Onderzoek naar deze mechanismen kan nieuwe inzichten opleveren over leerprocessen. Dat maakt mijn onderzoek wetenschappelijk relevant.

Tenslotte is het rekening houden met *omgevingsfactoren* een belangrijke voorwaarde om middels sport individuele ontwikkeling te realiseren. Aansluiting bij de lokale cultuur en context zijn bepalend voor het succes van de inzet van sport (Coalter, 2010a; Coakley, 2011; van Eekeren et al., 2013).

Waarom sport als middel voor ontwikkeling?

De lezer kan zich kunnen afvragen waarom *sport* dan hét geschikte middel is om individuele ontwikkeling te realiseren. Ook andere activiteiten zoals drama, spellen en muziek kunnen immers sociale ervaringen en interactie verzorgen en voldoen aan de voorwaarden van participatie, organisatie, faciliteiten en aanwezigheid van rolmodellen waardoor individuele ontwikkeling plaatsvindt (Nicholls, 2009). Toch zien auteurs bij uitstek sport als een effectief middel om, middels sociale ervaringen en interactie, individuele ontwikkeling te realiseren. Ten eerste is sport wereldwijd ontzettend populair. Sport is een 'hook' om moeilijk bereikbare doelgroepen te bereiken (Verweel & Vermeulen, 20120, p. 443). Ten tweede is sport heel zichtbaar en toegankelijk. Ten derde is sporten over het algemeen goed voor de gezondheid waardoor grote publieke organisaties sport uitgebreid promoten. Ten vierde weerspiegelen elementen van sportparticipatie de maatschappij (regels, winnen en verliezen, verschillen) (SDP IWG, 2007, p. 21). Deze eigenschappen maken sport een uitstekend middel om diverse sociale ervaringen op te doen waar mensen van kunnen leren (van Eekeren et al., 2013). Hoewel sport een heel geschikt middel is om individuele ontwikkeling te realiseren, ben ik toch van mening dat in sommige contexten en voor sommige doelgroepen drama, spel en muziek ook sterke middelen kunnen zijn om individuele ontwikkeling te realiseren. Een buurtmoestuin, een toneelproject of een kaartclub kunnen ook optreden als 'a site for sociale experience' en individuele ontwikkeling realiseren (Nicholls, 2009).

3.1.2 De keerzijden van sport als 'tool' voor individuele ontwikkeling

In deze sub-paragraaf presenteer ik een aantal keerzijden van sport als 'tool' voor individuele ontwikkeling. In de vorige paragraaf heb ik uitgelegd dat sport een sociaal construct is. Afhankelijk van de manier hoe mensen aan sport betekenis geven kan sport zowel goed als kwaad opleveren (Elling, Knoppers & de Knop, 2001; Kidd, 2008). Van Eekeren et al. (2013) geeft aan dat sport kan zorgen voor zelfvertrouwen en arrogantie, voor verbinding en uitsluiting, voor gezondheid en blessures. Op de sportvelden en op televisie is te zien hoe de competitieve aard van wedstrijdsport kan zorgen voor plezier, euforie en inspiratie, maar ook voor fraude, ego en verbale (grove, racistische, seksistische en homofobe uitingen) en non-verbale agressie (vandalisme en knokpartijen) (Knoppers, 1999; Vanreusel, 2002). Sport heeft een tegenstrijdig karakter en daarmee ook keerzijden.

3.2 Community building als 'tool' voor individuele ontwikkeling

In deze paragraaf presenteer ik theorie over hoe een community die individuele ontwikkeling realiseert eruit ziet. Ik begin deze paragraaf met het beschrijven van Community's of Practice (CoP). Ik leg uit hoe een CoP eruit ziet, zich onderscheidt ten opzichte van andere community's en hoe een CoP leren, als uiting van individuele ontwikkeling, kan realiseren. Tenslotte plaats ik een aantal kritieken en kanttekeningen bij de theorie over CoP's.

Community of Practice

Volgens Cohen (1985) wordt een community, een gemeenschap die zich onderscheidt van andere groepen mensen, symbolisch geconstrueerd met behulp van taal, handelingen en artefacten. Uit een dergelijke definitie wordt niet duidelijk hoe een community individuele ontwikkeling kan realiseren. Daarom beschrijf ik in deze paragraaf theorie over Community's of Practice (Wenger, 2010). Dat zijn volgens community's waarin mensen van elkaar leren. Een voorbeeld van een CoP is een groep techneuten die regelmatig hun ontwerpen vergelijken en discussiëren over de fijne kneepjes van het vak. Een ander voorbeeld van een CoP is een groep ouders van voetballende kinderen die wekelijks met elkaar in gesprek gaan over ouderschap (Wenger, 2002, p. 4). Het leren in een CoP kan wel- of niet een intentionele doelstelling zijn (Wenger, 2012). Wenger (2012) beschrijft drie onderscheidende karakteristieken van een CoP.

1. *The domain*: De CoP heeft een identiteit gevormd door een gedeeld domein van passie, interesse of werkveld. Lid zijn van de CoP betekent dat participanten verbonden zijn aan dit domein en dat leden van de CoP zich van andere onderscheiden door gedeelde competenties.
2. *The community*: Door het gedeelde domein weten leden zich samen betrokken in een community door activiteiten en discussies. Ze helpen elkaar, delen informatie en bouwen relaties op waardoor zij in staat zijn van elkaar te leren.
3. *The practice*: de leden van de CoP beoefenen hun gedeelde interesse ook in de praktijk. Zij hebben samen een repertoire aan ervaringen, verhalen en manieren om problemen op te lossen. Om het repertoire als CoP op te bouwen is tijd en continue interactie nodig (p. 3)

Buiten deze drie elementen variëren CoP in grootte (van gezin tot multinational), type interactie (online, face-to-face) en context (in een organisatie, tussen organisaties, in informele organisaties). Wanneer er aan de genoemde drie voorwaarden voldaan wordt vormt zich een omgeving waar mensen van elkaar leren. Wenger (2010) beschrijft op een abstracte manier hoe participanten in een CoP precies van elkaar leren. Wenger (2010) geeft aan dat participanten leren twee op manieren.

- Participanten leren door het *construeren van een CoP*: Door praktijkervaring en reflectie bouwen participanten in een CoP samen bepaalde kennisstradities op. Participanten leren van de constante onderhandeling over het opbouwen en nuanceren van deze kennisstradities.
- Participanten leren door het *construeren van hun eigen identiteit*: Een participant doet bij een CoP ervaringen op die een inspiratiebron zijn om zijn eigen identiteit vorm te geven. De participant verhoudt zich tot de kennisstradities van een CoP en geeft naar aanleiding van deze verhouding zijn eigen identiteit opnieuw vorm.

Om deze abstracte principes over leren beter te begrijpen gebruik ik een concreet voorbeeld uit het boek van Wenger (2002) over leren in CoP's bij autofabrikant Chrysler (Wenger, 2002, p. 1-4). Het voorbeeld dat ik geef is een samenvatting van het voorbeeld in het boek (Wenger, 2002).

Chrysler wilde in de jaren 80 de productie van nieuwe auto's versnellen. Na een organisatieverandering kwamen remtechnenuten, voormalig collega's, op eigen initiatief bij elkaar omdat er veel fouten werden gemaakt. Ze spraken elkaar over de problemen en deden dat steeds regelmatig in 'Tech Clubs'. In de Tech Clubs leerden remtechnenuten van elkaar. Er werd besloten deze kennis op te slaan in een 'Engineering Book of Knowledge'. Na een tijdje werd participatie in Tech Clubs een integraal onderdeel van het technenutenwerk bij Chrysler. Technenuten ontdekten dat zij door participatie in Tech Clubs hun werk beter konden doen: Technenuten bespaarden tijd, technenuten hadden meer vertrouwen in hun ontwerpen en technenuten kregen hulp bij problemen en het ontwikkelen van nieuwe technologie. (Wenger, 2002, p. 1-4)

Wenger (2002) noemt de Tech Clubs van Chrysler echte CoP's. In de CoP's van Chrysler werd ten eerste geleerd door de *constructie van de CoP*. Het maken van een 'Engineering Book of Knowledge' is een mooie manifestatie van het bouwen van kennistradities in de CoP's binnen Chrysler. Door te onderhandelen over wat er in dit boek zou moeten staan leerden de technenuten van elkaar. In de CoP's van Chrysler werd ten tweede geleerd door de *constructie van identiteit*. Nieuwe technenuten sloten zich aan bij Tech Club en verhouden zich tot de kennistradities van de CoP. De technenuten vormden een nieuwe (werk)identiteit: Om hulp vragen, vertrouwen winnen en nieuwe technologie ontwikkelen werd onderdeel van de (werk)identiteit van technenuten bij Chrysler.

Kerno (2008) beschrijft een aantal moeilijkheden met betrekking tot het realiseren van leren in CoP's. Hij beschrijft drie aspecten die een barrière zijn voor leren in een CoP: *tijd, hiërarchie* en *sociaal-culturele omgeving* (Kerno, 2008). Ten eerste is *tijd* een schaarse bron voor veel organisaties. Organisaties willen graag tijd investeren voor (financieel) resultaat. Leren levert vaak niet direct (financieel) resultaat. Tijd is daarom een barrière voor organisaties om een CoP op te zetten. Ten tweede geeft Kerno (2008) aan dat *hiërarchie* leren in een CoP in de weg staat. Principes van CoP staan namelijk tegenover het principe van hiërarchie (p. 74). Hiërarchie zorgt voor vaste lijnen van communicatie, machtsverschillen en formele autoriteit. CoP's zijn echter effectief als mensen zich op gelijke hoogte in gelijke functies bevinden met dezelfde problemen. Hiërarchie in organisaties is daarom een barrière om te leren in een CoP. Ten derde geeft Kerno (2008) aan dat kenmerken van de sociaal-culturele omgeving de effectiviteit van een CoP in de weg kan staan. De sociaal-culturele kenmerken uit de Westerse maatschappij staan haaks op waarden die belangrijk zijn om te leren in een CoP. Westerse waarden als zelfgerichtheid, competitie en confrontatie staan haaks op de waarden die bij CoP's passen zoals collectivisme, harmonie en verbondenheid. De Westerse cultuur kan daarom een barrière zijn voor effectief leren in een CoP.

Ik denk echter dat er bij de SC's minimaal sprake is van de leerbarrières die Kerno (2008) noemt. Ten eerste is het voor de SC logisch om tijd te investeren om te leren gezien de doelstelling om jongeren individueel te ontwikkelen. Echter zou het kunnen dat het vrijwillige karakter van de SC ervoor zorgt dat vrijwilligers eerder afzien van een tijdsinvestering. Ten tweede vermoed ik dat er bij de SC van hiërarchie amper sprake is, omdat het om relatief kleine groep vrijwilligers gaat. Ten derde is voor mij het christelijke en vrijwillige karakter van de SC een aanwijzing dat Westerse sociaal-culturele kenmerken zoals zelfgerichtheid en competitie waarschijnlijk geen belangrijke rol spelen in de SC. Ik denk zelf dat de houding van vrijwilligers belangrijk is om in een CoP te leren en individueel te ontwikkelen. Dat is in lijn met ideeën van Peck (1987) die zegt dat een lerende community een plek is waar iedereen welkom is, waar mensen elkaar bij de community betrekken, waar mensen elkaar accepteren en waar men zich veilig voelt en zich kwetsbaar opstelt (p. 59-72). In zo'n community laten mensen hun oude redeneringen los en zijn mensen in staat van elkaar te leren (Peck, 1987).

3.3 Individuele ontwikkeling door leren

In deze paragraaf bespreek ik theorieën over hoe vrijwilligers leren. Ik operationaliseer individuele ontwikkeling door beleving van eigen leren te onderzoeken. Leren zie ik namelijk als een onderzoekbare uiting van individuele ontwikkeling. Leren definieer ik als een toename van (zelf)kennis en vaardigheden van individuen. Theorieën over manieren waarop mensen leren helpt mij om de beleving van vrijwilligers over het verband tussen enerzijds de inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling te verdiepen. In de eerste sub-paragraaf presenteer ik een aantal theorieën over hoe mensen leren (3.3.1). In de tweede sub-paragraaf presenteer ik een aantal barrières voor leren (3.3.2).

3.3.1 Hoe leren mensen

In deze sub-paragraaf presenteer ik drie toonaangevende leertheorieën over hoe mensen leren. Voor alle drie de leertheorieën presenteer ik de manier hoe mensen leren. De leertheorieën sluiten aan bij de wetenschapsfilosofisch perspectief van het onderzoek.

Social learning theory

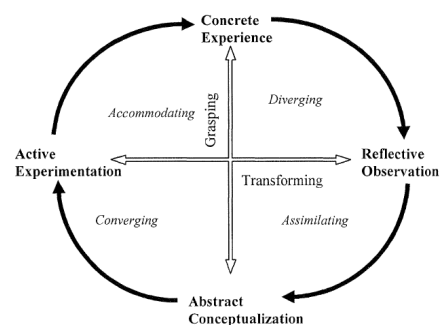
‘Social learning theory’ beweert dat leren een cognitief proces is in een sociale context. Met andere woorden: leren is afhankelijk van wat er in het hoofd gebeurt bij mensen en de omgeving die daar invloed op uitoefent (Bandura, 1977). Deze theorie geeft een aantal verklaringen hoe mensen leren. Ten eerste ontstaat leren door een wederzijdse invloed van (1) persoonlijke eigenschappen, (2) sociale omgeving en (3) gedrag. De persoon die leert is geen passieve ontvanger van informatie. Ten tweede is leren volgens ‘social learning theory’, in tegenstelling tot het ‘behaviorisme’ ook gebaseerd op observatie van gedrag en observatie van consequenties van gedrag (Bandura, 1977).

Situated learning

De theorie over ‘situated learning’ is nauw verbonden aan het idee van Community’s op Practice. Eerder heb ik uitgelegd dat participanten van een CoP leren door het *construeren* van de CoP en doordat participanten zich *verhouden* tot de CoP. Situated learning beschrijft uitgebreid hoe participanten leren door zich te *verhouden* tot de CoP. Participanten verhouden zich tot de kennistradities van een CoP door ‘legitimate peripheral participation’ (LPP) in een CoP. LPP wil zeggen dat participanten leren van ervaren leden en zo op den duur zelf ervaren leden worden in de CoP (Lave & Wenger, 1991). Met behulp van ervaren leden verhouden participanten zich tot de kennistradities van de CoP en construeren participanten opnieuw hun identiteit. De lessen die participanten opdoen in een CoP zijn volgens Lave en Wenger (1991) gesitueerd in de context van een CoP. Dat betekent dat kennis alleen geldt in de CoP. Kennis van een straatgang is bijvoorbeeld geen kennis voor edelen en kennis van academici is niet altijd kennis voor managers.

Experiential learning theory

Leren is volgens ‘experiential learning theory’ (ELT) “*the processes whereby knowledge is created through the transformation of experience*” (Kolb, 1984, p. 41). Dit betekent dat mensen leren door ervaring te transformeren door de leercyclus te doorlopen (zie figuur 2). De fase van ‘active experimentation’ helpt om gedrag te testen of gedrag te oefenen door herhaling. De fase van ‘concrete experience’ helpt om te zien en ervaren wat er gebeurt en zo de

Figuur 2: Leercyclus (Kolb & Kolb, 2008, p. 7)

consequenties van eigen keuzes en keuzes van andere leert kennen (Bandura, 1977). De fase van 'reflective observation' helpt om te experimenteren met gedrag en ervaringen beter te begrijpen en te beoordelen. De fase van 'abstract conceptualisation' helpt om theoretische inzichten te leren die helpen om SC praktijken beter te begrijpen. De vier fase sluiten volgens Kolb en Kolb (2008) op elkaar aan waardoor mensen leren door de leercyclus te doorlopen. Kolb en Kolb (2008) zeggen:

"Immediate or concrete experiences are the basis for observations and reflections. These reflections are assimilated and distilled into abstract concepts from which new implications for action can be drawn. These implications can be actively tested and serve as guides in creating new experiences" (p. 6)

3.3.2 Barrières voor leren

In deze sub-paragraaf presenteer ik een aantal leerbarrières. Naast ideeën over hoe mensen leren zijn ook inzichten over leerbarrières boeiend om de beleving van vrijwilligers over het verband tussen enerzijds de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en anderzijds hun eigen leren te verdiepen. Een belangrijke leerbarrière over defensief redeneren werk ik uit (Argyris, 1991; 1994).

Schilling en Kluge (2008) schrijven over verschillende typen leerbarrières voor individueel leren. Ik noem er een aantal die een rol spelen in het onderzoek. Bureaucratische rollen en beperkingen, de doelen, taken en werkcondities van de groep en een sfeer van angst voor falen en schuld zorgen ervoor dat mensen in een organisatie niet kunnen experimenteren met gedrag, nieuwe ervaringen kunnen opdoen en kunnen reflecteren (Kolb & Kolb, 2008; Schilling & Kluge, 2008). Op deze manier staan de bovengenoemde zaken leren in de weg. Naast deze drie leerbarrières werk ik één belangrijke leerbarrière helemaal uit. Argyris (1991; 1994) maakt in zijn onderzoek een sterk punt voor 'defensive reasoning' als barrière voor leren (Grieves, 2010). Argyris (1991; 1994) beweert dat 'double loop' learning, waarbij men eigen veronderstellingen onderzoekt, erg belangrijk is om effectief te leren. Om 'double loop' learning toe te passen is het belangrijk dat mensen eerlijk zijn, kritisch naar zichzelf zijn en verschillen op tafel leggen. Defensief redeneren staat een dergelijke lerende houding in de weg. Argyris (1991) beweert echter dat mensen universeel de neiging hebben defensief te redeneren door in gesprekken kritiek op eigen gedrag en openbaarheid van hun incompetentie te voorkomen. Mensen met hoge aspiraties en weinig ervaring hebben met angst, falen en schaamte hebben volgens Argyris (1991) nog sneller de neiging om defensief te redeneren. Argyris (1991; 1994) pleit ervoor dat mensen defensief redeneren opgeven om effectief te kunnen leren. Voorkomen van defensief redeneren is lastig, maar wel noodzakelijk. Wat volgens Argyris (1991) helpt om defensief redeneren te vermijden is dat leiders eerst hun eigen gedrag onderzoeken. Daarnaast is het van belang om dat leiders andere niet bekritisieren als zij defensief redeneren opgeven en fouten toegeven (Argyris, 1991, p. 106-107).

4. Resultaten

In de resultaten beschrijf ik de beleving van vrijwilligers over de inzet van de ‘tools’ sport (4.2) en *communitybuilding* (4.3) en beleving van *eigen leren* (4.4) bij SC Havensport en SC FaceOff⁷. Deze beschrijving geeft een goed beeld hoe vrijwilligers het verband tussen enerzijds de inzet van de ‘tools’ sport en *communitybuilding* en anderzijds individuele ontwikkeling beleven. Als ik in het resultatenhoofdstuk spreek over de beleving van vrijwilligers dan bedoel ik daarmee de beleving van vrijwilligers van beide SC’s. Wanneer de beleving verschilt dan geef ik dat expliciet aan. In het resultatenhoofdstuk beschrijf ik ten eerste hoe een dag eruit ziet bij de sportcommunity zodat de beleving van vrijwilligers voor de lezer betekenis krijgt (4.1). Ten tweede beschrijf ik hoe vrijwilligers de inzet van de ‘tool’ sport in de SC beleven (4.2). Ten derde beschrijf ik hoe vrijwilligers de inzet van de ‘tool’ *communitybuilding* in de SC beleven en (4.3) tenslotte beschrijf ik hoe vrijwilligers hun eigen individuele ontwikkeling beleven door te onderzoeken hoe vrijwilligers hun eigen leren beleven (4.4).

4.1 Vormgeving van de sportcommunity

In de eerste paragraaf van de resultaten neem ik de lezer mee naar Den Haag en Groningen om een beeld te schetsen hoe het er aan toe gaat bij SC Havensport en SC FaceOff. De beschrijving in deze paragraaf helpt de lezer om de beleving van vrijwilligers in de volgende paragrafen te begrijpen.

4.1.1 Sportcommunity Havensport

Elke donderdagavond⁸ komen vrijwilligers in Den Haag naar de Havenkerk om samen de SC avond voor te bereiden. Daarna gaan de vrijwilligers naar de sporthal of naar het oranjeplein om te sporten met jongeren of kinderen.

In het *winterseizoen* begint de SC avond tussen 18:00 en 19:00 afhankelijk van of vrijwilligers samen eten. Eén keer in de maand eten vrijwilligers samen. Er is thee en koffie beschikbaar en vrijwilligers wisselen wat uit over de afgelopen week. Vervolgens verdelen vrijwilligers de rollen van de avond en bespreken vrijwilligers het ‘pauzestukje’. In het pauzestukje vertelt één van de vrijwilligers in de pauze tijdens het sporten iets over een christelijk thema, bijvoorbeeld over de tien geboden⁹. Om 19:45 vertrekken vrijwilligers naar de sporthal even verder op in de Schilderswijk om te gaan basketballen. In de kleedkamer ontmoeten zij de jongeren uit de wijk en verkleeden zich om te gaan sporten. Om 20:00 beginnen de vrijwilligers samen met de jongeren met gebed. Daarna is er een warming-up en een korte oefening. Vervolgens maken vrijwilligers twee of drie partijen en spelen de vrijwilligers met de jongeren een partijspel.

Afbeelding 3: Sporthal Oranjeplein

Halverwege is er een korte pauze en krijgt iedereen wat water (zie afbeelding 3). Een vrijwilliger vertelt dan iets over een christelijk thema en vervolgens volgt er een gesprekje. Daarna sporten de vrijwilligers door tot 21:00. In de kleedkamer praten vrijwilligers na en evalueren zij, soms samen met de jongens, de avond. Soms gaan de vrijwilligers (en jongeren) naar de snackbar naast de sporthal om wat te drinken, te eten en even te praten met elkaar.

⁷ Ik geef in het resultatenhoofdstuk eigen termen (emic termen) van vrijwilligers aan met aanhalingstekens. Ik doe dat omdat taal een belangrijk symbool is om eigen beleving van vrijwilligers uit te drukken (Cohen, 1985).

⁸ Met uitzondering van de schoolvakanties.

⁹ De tien geboden komen uit de Bijbel en de Joodse wet en zijn vandaag de dag voor veel christenen belangrijke richtlijnen in het leven.

In het zomerseizoen begint de SC avond ook tussen 18:00 en 19:00 afhankelijk van of de vrijwilligers samen eten. In het zomerseizoen sporten de vrijwilligers buiten op het oranjeplein. Het oranjeplein is een groot plein midden in de Schilderswijk met veel faciliteiten. Om 19:00 verzamelen de vrijwilligers op het plein en bidden samen. Daarna sporten vrijwilligers met jongeren uit de wijk op een Richard Krajicek veldje (zie afbeelding 4). Het veldje is vaak al bezet en dan onderhandelen vrijwilligers met de mensen die al op het veldje zijn. De avond begint met een basketbalspel. Daarna spelen vrijwilligers met de kinderen tussen partijspel. Rond 20:30 is het afgelopen. De vrijwilligers evalueren vervolgens de avond en sluiten af met gebed. Vrijwilligers praten op het plein of in de snackbar om de hoek nog even bij. Daarna gaat iedereen naar huis.

Afbeelding 4: Sportveldje oranjeplein

4.1.2 Sportcommunity FaceOff

Woensdagmiddag en woensdagavond komen vrijwilligers in Groningen naar de Stadskerk om samen de SC middag en SC avond voor te bereiden. Daarna gaan vrijwilligers buiten in de wijk of binnen in de kerk samen met jongeren sporten.

De SC dag begint rond 13:15 met thee, koffie en koekjes. Om 13:30 begint het onderwijsmoment. In een onderwijsmoment vertelt iemand een stukje uit de Bijbel, een 'getuigenis'¹⁰ of een 'Q&A' (Question & Answer) waarbij vrijwilligers vragen stellen over iemand zijn werk, achtergrond en geloof. Om 13:45 bidden vrijwilligers in kleine groepjes voor de middag. Om 13:50 is de inhoudelijke voorbereiding van de middag. De groep vrijwilligers splitst zich dan in twee groepen. De ene groep gaat naar de wijk Paddenpoel en de andere groep gaat naar de wijk Vinkhuizen om te sporten. In de voorbereiding verdelen vrijwilligers de rollen tijdens het sporten, vrijwilligers bespreken het introductiespel en het pauzestukje en vervolgens pakken vrijwilligers de spullen (ballen, bekertjes, hesjes, drinken, pionnen en vuilniszak). De bedoeling van het pauzestukje is om kinderen iets te leren over het christelijke geloof. Vervolgens vertrekken de vrijwilligers naar de twee wijken en om 14:30 begint de sportmiddag. Er gelden tijdens het sporten drie regels. Als kinderen zich niet aan de regels houden gaat er een (van de drie) pion om. Als er één pion blijft staan aan het eind van de middag dan krijgen alle kinderen een chocolaatje. De middag begint met een introductiespel. Daarna vertelt een vrijwilliger, met voorwerpen, verhaal of toneel, iets over het christelijk geloof. Daarna worden de kinderen op basis van leeftijden gescheiden (vier tot acht en acht tot twaalf). De jongste groep doet sport en spel op het grasveldje naast het voetbalveldje. De oudste groep speelt een voetbaltoernooitje (zie afbeelding 5). Vrijwilligers kiezen de teams en spelen in het toernooitje mee als teamcaptain. Om 15:00 is er tien minuten pauze. Iedereen krijgt dan wat te drinken en de teamcaptains gaan met hun team in gesprek over het pauzestukje en de vraag van de dag. Daarna gaat het toernooitje verder. Aan het eind komen alle kinderen bij elkaar. De scheidsrechter maakt de uitslag van het toernooi en de winnaars

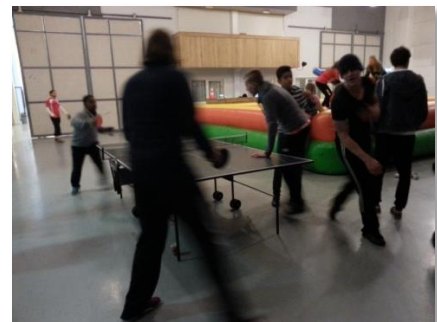
Afbeelding 5: Voetballen in de wijk Paddenpoel

¹⁰ Een getuigenis is een verhaal van vrijwilligers over hoe vrijwilligers God ervaren hebben in hun leven. Vaak vertellen vrijwilligers hoe zij tot geloof zijn gekomen of hoe God hen heeft geholpen in het leven.

van de prijs van de dag bekend en de kinderen mogen in de rij gaan staan voor een chocolaatje. Om 16:00 is de sportmiddag voorbij. Met slecht weer vindt de sportmiddag in de kerk plaats. Dan komen de kinderen naar de kerk. De vrijwilligers evalueren vervolgens de middag in een cirkeltje en sluiten af met gebed. Dan gaan de vrijwilligers terug naar de kerk waar er om 17:00 een maaltijd klaarstaat. Leden van de kerk bereiden deze maaltijd. In de avond komen er nieuwe vrijwilligers bij die 's avonds meesporten. Om 17:30 is het tweede 'onderwijsmoment'. Om 18:00 is er een 'aanbiddingmoment' (zie voetnoot #3) waar er onder begeleiding van instrumenten christelijke liederen worden gezongen en wordt gebeden. Daarna pakken vrijwilligers de spullen voor het sporten in de avond.

In het *winterseizoen* sporten vrijwilligers en jongeren uit de wijk tussen 19:00 en 21:00 in de kerk.

Jongeren vanaf twaalf jaar zijn welkom om te komen tafelvoetballen, tafeltennissen, uni-hockeyen, poolen, darten, aerobics, voetballen (achter de kerk) of gewoon te relaxen (zie afbeelding 6). Om 20:00 roepen vrijwilligers iedereen bij elkaar om naar een zaal in de kerk te komen. Daar vertelt een vrijwilliger wat over het christelijk geloof en doet een uitnodiging om daar met vrijwilligers over verder te praten of voor te laten bidden. Vervolgens gaat men verder met sporten en is er om 21:30 afsluiting. Vrijwilligers bedanken jongeren voor hun komst en vrijwilligers evalueren samen de avond. Na de evaluatie sluit een vrijwilliger af met gebed en gaat iedereen naar huis.

Afbeelding 6: Sporten in de Stadskerk

In het *zomerseizoen* sporten vrijwilligers en jongeren uit de wijk tussen 19:00 en 21:00 buiten in de wijk. De groep vrijwilligers splits zich op en gaan naar veldjes in de wijken Paddenpoel en Vinkhuizen (zie afbeelding 7). Daar organiseren vrijwilligers voetbalwedstrijdjes en soms aerobics en volleybal. Rond 20:00 vragen vrijwilligers of jongeren uit de wijk willen luisteren naar wat een

Afbeelding 7: Sporten in de wijk Paddenpoel

vrijwilliger wil vertellen over zijn of haar geloof. Vervolgens vertelt een vrijwilliger iets over zijn of haar geloof. Daarna sport men verder tot 21:00. Dan stoppen de vrijwilligers met sporten en nodigen ze jongeren uit om naar de kerk te komen om wat te komen drinken, te chillen of te tafeltennissen en voetbal te kijken als dat zo uitkomt. Om 21:45 evalueren de vrijwilligers samen en is er afsluiting met gebed.

4.2 Beleving van de inzet van sport

In de tweede paragraaf van de resultaten bespreek ik de beleving van de inzet van de 'tool' sport in de SC's. Ik bespreek de beleving van vrijwilligers over de inzet van de 'tool' sport door middel van vier onderwerpen: beleving van sportkeuze (3.1.1), beleving van organisatie van sportactiviteiten (3.1.2), de beleving van sport als 'smeermiddel' en (3.1.3) beleving van keerzijden van sport (3.1.4). Om de beleving van vrijwilligers te beschrijven presenteer ik data uit interviews met vrijwilligers, data uit observaties en data uit persoonlijke reflecties.

4.2.1 Sportkeuze

De eerste sub-paragraaf gaat over de beleving vrijwilligers over de sportkeuze in de SC's. Vrijwilligers van de SC's zetten sport verschillend in. Vrijwilligers van SC Havensport basketballen en vrijwilligers van SC FaceOff doen meerdere sporten. Buiten doet SC FaceOff veldvoetbal, straatvoetbal, volleybal en aerobics. Binnen in de kerk staan er voetbaltafels, tafeltennistafels en pooltafels en doen vrijwilligers aan voetbal, unihockey en aerobics. Bij SC Havensport kiezen vrijwilligers om een aantal redenen voor basketbal. Vrijwilligers beleven ten eerste dat basketbal geen harde sport is. Basketbal is immers, in tegenstelling tot voetbal, geen contactsport. Michel zegt dat SC Havensport basketbalt, omdat het jongens uit de wijk rustiger houdt waardoor het makkelijker is om gezag uit te voeren en wat over het christelijk geloof te vertellen.

“uhm, basketballen is ook om iets rustiger te houden. Dat is ook het gene dat we voor basketballen gekozen hebben. (.) Omdat je daardoor, het is geen HELE heftige (xxx) sport. en doe je heel wat meer, makkelijker gezag kan uitvoeren. Waardoor uh, je ook meer RUST kunt uitvoeren en waardoor je ook je VERHAAL kunt (xxx).” **Interview Michel – SC Havensport**

Ten tweede beleven vrijwilligers dat het basketbalniveau tussen de meeste sporters redelijk gelijk is en dat kleine niveauverschillen zorgt voor een leuke pot. Ten derde hebben de vrijwilligers zelf ervaring hebben met basketbal. Daardoor kunnen ze jongeren uit de wijk iets leren over de sport. Bij SC FaceOff hebben vrijwilligers ook een aantal redenen voor hun keuze van sportactiviteiten. Vrijwilligers beleven ten eerste dat een keuze voor het aanbieden van veel verschillende sporten belangrijk is om een brede doelgroep aantrekken. Het aantrekken van een brede doelgroep heeft volgens vrijwilligers als voordeel om allerlei jongeren te ontmoeten en te leren kennen. Een tweede reden is dat vrijwilligers tijdens sommige sporten makkelijker in contact komen met jongeren uit de wijk. SC FaceOff wil om deze twee redenen haar sportaanbod verder uitbreiden. Maxim zegt dat naast voetbal, tafeltennis ook aanslaat om jongeren te ontmoeten en een gesprekje te voeren.

“Wat is het doel daarvan dan, van die meerdere activiteiten?”

“Dat je een bredere doelgroep kunt bereiken denk, als voor de mensen die niet van voetbal houden, maar wel uh, van uh even darten of even tafeltennissen. [...] dat slaat heel erg aan tafeltennis. Dat is minder intensief, maar dan kun je ook makkelijker gesprekjes voeren enzo. Ik denk uh... dat dat het doel is om zoveel mogelijk jongeren te pakken, zo breed, zo breed mogelijk groep.”

Interview Maxim – SC FaceOff

4.2.2 Organisatie van sportactiviteiten

De tweede sub-paragraaf gaat over de beleving van organisatie van sportactiviteiten bij de SC's. SC Havensport en SC FaceOff organiseren sportactiviteiten voor jongeren en tieners uit de wijk. Vrijwilligers ervaren in de eerste plaats *structuur in de organisatie* van het sporten, in de tweede plaats ervaren zij veel gebruik van *faciliteiten* en in de derde plaats beleven vrijwilligers dat het *voortouw nemen in organisatie* van sportactiviteiten belangrijk is.

In de eerste plaats ervaren vrijwilligers *structuur* in het sporten. Vrijwilligers geven aan dat zij structuur beleven in het programma en in de taakverdeling. Maxim beleeft dat er sprake is van een programma waar duidelijk richting gegeven wordt en 'taken' verdeeld worden.

“(aan het) programma wordt wel heel duidelijk richting gegeven zeg maar, je weet wel wat er van je verwacht wordt, taken worden over iedereen verdeeld.”

Interview Maxim – SC FaceOff

In lijn met de beleving van vrijwilligers observeer ik veel in structuur tijdens een SC dag. Er is ten eerste een vaste tijd, locatie en sportactiviteit (met een uitzondering daar gelaten). Ten tweede is er een rolverdeling afgesproken voor vrijwilligers zoals de rol als scheidsrechter, verteller, teamcaptain en leider. Ten derde zijn er vaste onderdelen tijdens een SC dag. De vaste onderdelen zijn ontmoeting, eten, gebed, sporten, pauze, ‘pauzestukje’, napraten en evaluatie. Deze onderdelen zijn ook te ontdekken in de vorige paragraaf en in Bijlage I, waar SC dagen van SC Havensport en SC FaceOff uitgebreid besproken worden.

In de tweede plaats observeer ik dat vrijwilligers gebruik maken van een aantal *faciliteiten*. De SC's gebruiken hesjes, ballen, een fluitje, een gehuurd of openbaar sportveld en nemen drinken mee. SC FaceOff, wat groter opgezet is als SC Havensport, gebruikt ook tafeltennistafels, voetbaltafels, pionnen, doeltjes en zalen, audiovisuele middelen en de koffiebar in de kerk. Tenslotte organiseren en faciliteren de SC's ook andere activiteiten zoals een barbecue of een dagje naar strand. Met behulp van een website, facebook¹¹ en persoonlijk contact kondigen vrijwilligers de sportactiviteiten aan.

In de derde plaats ervaren vrijwilligers dat het belangrijk is dat zij, wat ik noem, *het voortouw nemen* in het organiseren van sportactiviteiten. Allereerst blijkt deze beleving uit taalgebruik van vrijwilligers. Vrijwilligers van SC FaceOff spreken over het belang van ‘je plek innemen’. ‘Je plek innemen’ betekent dat vrijwilligers niet alleen komen kijken of meesporten in de wijk, maar initiatief nemen en er actief voor zorgen dat ze hun doelstelling halen: het geloof uitdragen en voorleven. Daarnaast blijkt de beleving over het belang van het voortouw nemen uit discussies bij SC Havensport en SC FaceOff. In meerdere discussies tijdens evaluaties en vergaderingen ging het over de vraag in hoeverre de SC's het voortouw moesten nemen in het organiseren van sportactiviteiten. Bij SC Havensport werd er tijdens een vergadering gediscussieerd of vrijwilligers het voortouw moesten nemen door een (bezet) veldje in te nemen of dat vrijwilligers moesten aansluiten bij sportactiviteiten die al bezig waren. Vrijwilligers besloten dat het goed was om het voortouw te nemen en het veldje in te nemen.

In de vergadering werd besproken hoe vrijwilligers moesten handelen als het veldje waarop zij wilden sporten al bezet was. De SC leider opperde om aan te sluiten bij het sporten en niet zozeer de leiding te nemen. Nico zei dat zijn ‘onderwijzergevoel’ zei dat ze gewoon moesten oprassen. De SC leider zei dat ze eigenlijk het recht niet hebben om dat te doen (het is een openbaar veld. Vrijwilligers hebben daar geen formele autoriteit). Toch werd er besloten om het veld in te nemen in het winterseizoen, omdat vrijwilligers elkaar ervan overtuigde dat kinderen anders nooit aan de beurt zouden komen. Vrijwilligers kwamen op voor de kinderen en dat was een goede zaak. Uiteindelijk werd besloten om het veld in het winterseizoen over te nemen.

Fieldnotes 30 april – SC Havensport

Vrijwilligers ervaren een aantal voor- en tegenargumenten om al dan niet het voortouw te nemen in het organiseren van sportactiviteiten. Argumenten *tegen* het voortouw nemen zijn: (a) Vrijwilligers

---

¹¹ Facebook is een social media website waar particulieren en organisaties elkaar kunnen ontmoeten op een digitaal platform. Facebook is een middel waarmee veel jongeren met elkaar communiceren via het internet.

hebben geen formele macht of legitimiteit om het voortouw te nemen in de organisatie van sportactiviteiten. (b) Vrijwilligers hoeven niet te 'strijden' om het voortouw te nemen als zij bijvoorbeeld een veldje in moeten nemen. (c) Aansluiting bij gaande sportactiviteiten op het veld geeft niemand een voorkeursbehandeling en (d) deelnemers uit de wijk zijn zelf in staat om sportactiviteiten te organiseren. Argumenten om *wel* het voortouw te nemen zijn: (a) Vrijwilligers kunnen in een autoritaire positie effectief (positieve) invloed uitoefenen. Vrijwilligers kunnen beslissen dat iedereen mag meedoen, vrijwilligers een 'pauzestukje' organiseren, eerlijke competitie verzorgen en de sfeer bewaken door te sanctioneren. (b) Vrijwilligers bieden kinderen structuur. Vrijwilligers ervaren immers dat kinderen structuur nodig hebben. Dan ervaren kinderen immers zelf ook het meeste plezier. (c) De meeste jongeren uit de wijk zijn gewend dat de SC de organisatie regelt. (d) Vrijwilligers dwingen niemand. Jongeren uit de wijk zijn vrij om te komen en te gaan en tenslotte (e) zouden jongeren het fijn vinden het als er iemand actief sportactiviteiten organiseert.

Ik zie tijdens mijn observaties ook de beleving van vrijwilligers over de structuur, inzet van faciliteiten en het nemen van het voortouw van vrijwilligers terug. Ik geef een concreet voorbeeld bij SC FaceOff waar alle drie de aspecten van beleving van sportorganisatie terug zijn te zien.

Samen met zeven vrijwilligers gingen we 's avonds voor het eerst buiten sporten in de wijk Paddenpoel (zie afbeelding 8). Er waren drie jongens van ongeveer 20 jaar op het stenen veldje aan het voetballen. De drie jongens, Nik, Nolan en Dirk, keken verbaasd op omdat we allemaal dezelfde shirts aan hadden en ballennet, drinken, hesjes, pionnen en een volleybalnet meedroegen. Op facebook was ook al aangekondigd dat FaceOff weer zou gaan sporten buiten. We stelden ons één voor één voor en Kai, vrijwilliger van SC FaceOff, opperde om teams te maken en partijtje te spelen. Vrijwilligers deelden de hesjes uit en kozen de teams. De scheidsrechter, een vrijwilliger van FaceOff, zei dat je mocht scoren van de middellijn en dat de potjes 4 minuten duren. Ondertussen boden vrijwilligers jongens langs de kant water aan. Na een paar wedstrijden stelde Kai een pauze voor. Hij stelde zich voor en zei: "Wij zijn FaceOff, we zijn van de kerk en we willen hier iedere week komen voetballen en jullie beter leren kennen. We willen ook graag iets met jullie delen over wat we geloven. Mag dat?" Zachtjes werd ingestemd en Nathan vertelde iets over wonderlijke genezing¹². Daarna voetbalden we verder en werden jongeren uitgenodigd om mee te doen. Om 21:00 nodigden we jongeren uit om mee te gaan naar de kerk om te chillen, wat te drinken en om nog een stukje van de halve bekerfinale te kijken tussen Groningen en Excelsior. Sommige jongeren gingen mee. **Fieldnotes 8 april – SC FaceOff**

Afbeelding 8: Sportveldje Paddenpoel

In het voorbeeld zijn verschillende aspecten van de organisatie van SC FaceOff te zien. In de eerste plaats is structuur terug te zien aan het sporten op een vaste plek, rolverdeling van vrijwilligers en de indeling in een sport- en pauzemoment. In de tweede plaats is het gebruik van faciliteiten te herkennen in de spullen die vrijwilligers meenemen en de uitnodiging om naar de kerk te komen. In de derde plaats nemen vrijwilligers duidelijk het voortouw. Ze nemen het voortouw in het kiezen van

¹² Vrijwilligers van SC FaceOff geloven dat God zieke mensen kan genezen. Vrijwilligers delen dat geloof door voorbeelden te noemen van mensen die door God genezen zijn.

een spelvorm, het kiezen en handhaven van de regels en vrijwilligers nemen het voortouw om een pauzemoment te organiseren en iets te vertellen over het christelijk geloof.

4.2.3 Sport als smeermiddel

De derde sub-paragraaf gaat over de beleving van sport als 'smeermiddel'. Vrijwilligers ervaren dat sport en andere activiteiten beide middelen zijn om kennis en contact te maken met jongeren uit de wijk en zo de doelstelling van de SC te halen.

Vrijwilligers van SC Havensport en SC FaceOff ervaren dat sport een 'smeermiddel' is om het doel van de SC te bereiken: het christelijk geloof uitdragen en voorleven door woorden en daden¹³. Michel, vrijwilliger van SC Havensport, geeft aan dat hij sport beleeft als 'smeermiddel' en als brug om over het christelijk geloof te vertellen.

"Ik denk dat het doel is uhm, SAMEN door middel van SPORT eigenlijk, [...] dus de brug van sport, het smeermiddel dan eigenlijk, uh, je geloof, of, of je KERNwaarde van je geloof te vertellen [...] dat is eigenlijk een beetje wat je doet." **Interview Michel – SC Havensport**

Daarnaast geven vrijwilligers aan dat zij sport een belangrijk middel vinden om de doelstelling van de SC te behalen.

Wat vind jij belangrijk om de doelstelling van de SC te halen?

Kinderen en jongeren bereiken met het evangelie dmv sport.

Vragenlijst – Vrijwilliger SC FaceOff

Wat vind jij belangrijk om de doelstelling van de SC te halen?

Relaties bouwen binnen en buiten de gemeente door middel van sport en het persoonlijk uitdagen in geloofsstappen/discipelschap.

Vragenlijst – Vrijwilligers SC FaceOff

Vrijwilligers vinden het, naast het sporten, belangrijk om ook *andere activiteiten* te doen met jongeren uit de wijk. Activiteiten als samen eten, naar de bioscoop, naar een voetbalwedstrijd, naar strand, naar sportkamp of gewoon even op de koffie komen vinden vrijwilligers ook belangrijk. Ik observeer de beleving van het belang van andere activiteiten in de voorbereiding en evaluatie. In voorbereiding en evaluatie besteden vrijwilligers veel aandacht aan geplande of gedane activiteiten met jongeren uit de wijk. Ook in de interviews spreken vrijwilligers zich uit over het belang van andere activiteiten naast sportactiviteiten. SC leider van SC Havensport noemt allerlei activiteiten buiten het sporten om met jongeren uit de wijk die hij belangrijk vindt om kennis en contact te maken en te leren over God.

"Bijvoorbeeld NU was er eojd¹⁴, er was een idee om er samen heen te gaan met de jongeren. [...] dat zijn nog wel weer momenten van; daar kun je een stukje TEAMbuilding kun je versterken en tegelijkertijd, iets, iets meegeven, uh, vanuit eh, vanuit Jezus. Dat, [...] En misschien nog een dag uh, iets tofs doen. Uhm, uh, was nog een outdoordag wat we nog gaan doen [...] Misschien dat ik komende zomer met uh, Kayne, Stephano & Harm, die hebben eigenlijk afgelopen week gezegd van ja; dat willen WIJ. [...] Dan zijn we een week daar op zo'n sportkamp. Christelijke sportkamp. Dat versterkt

¹³ Dit is een samenvatting van de verschillende doelstellingen die vrijwilligers beleven. In 3.3 kom ik terug op beleving van de doelstellingen van SC's.

¹⁴ EO Jongerendag. EO jongerendag is een christelijke jongerenconferenties waar tienduizenden jongeren in Nederland op af komen. De conferentie staat vooral in het teken van (christelijke) muziek en leren over God.

dan onze relatie, maar ook wel weer, zij krijgen veel van input van God [wijst naar boven].”

Interviews SC leider – SC Havensport

Deze informatie doet vermoeden dat vrijwilligers sport en andere activiteiten de belangrijkste middelen vinden om de doelstelling van de SC te halen. Echter blijkt uit andere data dat vrijwilligers ervaren dat sport en andere activiteiten ondergeschikt zijn aan, wat ik noem, *kennismaken en contact maken*. Kennismaken en contact maken is volgens vrijwilligers het belangrijkste middel om de doelstelling van de SC te halen. Vrijwilligers beleven namelijk dat sport en andere activiteiten middelen zijn om *contact te maken* met jongeren uit de wijk. Ten eerste is deze beleving terug te zien in dezelfde reacties eerder in deze sub-paragraaf die aantoonde dat vrijwilligers beleefde dat sport belangrijk is voor de doelstelling van de SC. Als ik goed lees zie ik in de antwoorden van vrijwilligers terug dat zij ervaren dat sport een middel is om kennis en contact te maken.

Wat vind jij belangrijk om de doelstelling van de SC te halen?

kinderen en jongeren bereiken met het evangelie dmv sport

Vragenlijst – Vrijwilliger SC FaceOff

Wat vind jij belangrijk om de doelstelling van de SC te halen?

relaties bouwen binnen en buiten de gemeente door middel van sport en het persoonlijk uitdagen in geloofsstappen/discipelschap

Vragenlijst – Vrijwilliger SC FaceOff

Deze twee vrijwilligers geven aan dat sport een middel is om kinderen en jongeren te bereiken met het ‘evangelie’¹⁵ en ‘relaties’ te bouwen. Jongeren bereiken met het evangelie ontstaat door *contact* en relaties bouwen begint bij *kennismaken*. Ten tweede zie ik de beleving over het belang van kennismaken en contact maken terug als vrijwilligers aangeven dat zij ‘openheid’, betrokkenheid, ‘continuïteit’ en het leren en noemen van namen van kinderen en jongeren belangrijk vinden. Deze zaken hebben te maken met de manier van kennismaken en contact maken. Tenslotte zie ik de beleving van vrijwilligers dat kennismaken en contact maken belangrijk is terug in de voorbereiding en evaluatie. Een groot deel van de voorbereiding en evaluatie gaat namelijk niet over het middel sport, maar over manieren waarop vrijwilligers kennis en contact maken met de jongeren uit de wijk. Een voorbeeld gaat over vrijwilligers van SC FaceOff die uitgebreid evalueren over positief contact met Eduard. Een jongen waar vrijwilligers vaak hun handen vol aan hadden, omdat hij vaak ruzie maakt.

In de evaluatie vertelde Olivier dat hij een lang gesprek had met Eduard en twee andere kinderen over de ‘Charlie-Charlie challenge’¹⁶. Olivier zag dat als een mooie aanleiding iets te vertellen over wat hij geloofde. Maxim haakte daarop in en zei dat Eduard zich vorige week in het mei project van zijn beste kant had laten zien. Nelson voegde toe dat hij vandaag na afloop nog met Eduard goed gepraat had en met hem naar huis gereden is. Nelson vertelde zijn moeder dat Eduard zich erg goed gedragen had de laatste tijd. “Zijn moeder begon helemaal te stralen”, zei Nelson.

Fieldnotes 3 juni – SC FaceOff

---

¹⁵ Evangelie betekent letterlijk: de blijde boodschap. Het is de boodschap dat Jezus aan het kruis gestorven voor de zonden, of fouten, van de mensen. Als mensen geloven in deze boodschap dan vergeeft God de zonden van deze mensen en belooft God in de Bijbel het eeuwige leven (Johannes 3:16).

¹⁶ De ‘Charlie Charlie Challenge’ is een spel waarbij deelnemers de ‘geest’ Charlie aanroepen, die vervolgens gevraagd wordt om (gesloten) vragen te beantwoorden. Het spel wordt gespeeld met twee potloden die dwars op elkaar liggen en een vel papier. Na de vraag zou de geest de potloden in beweging brengen en op die manier de vraag beantwoorden.

Vrijwilligers beleven dus dat sport en andere activiteiten een middel zijn voor kennismaken en contact maken. Volgens vrijwilligers is kennismaken en contact maken vervolgens een middel om de doelstelling van de SC te halen. Vrijwilligers ervaren, naast dat sport zorgt voor kennismaking en contact, dat de inzet van sport in de SC's een aantal keerzijden heeft.

4.2.4 De keerzijden van sport

In de laatste sub-paragraaf beschrijf ik de beleving van vrijwilligers over een aantal keerzijden van de inzet van sport. Vrijwilligers ervaren dat sport ook kan zorgen voor, wat ik noem, negatief contact. Vrijwilligers ervaren dat *niveaoverschil* en *competitie* zorgen voor negatief contact. Daarnaast ervaren vrijwilligers dat de inzet van sport kan zorgen voor *blessures*.

Vrijwilligers beleven in de eerste plaats dat *niveaoverschil* kan leiden tot negatief en het plezier tijdens het sporten kan ondermijnen.

Xander was boos op Kai omdat hij een slecht team had. [...]. "jij doet dit expres in dit k*t team" zei Xander. Xander was duidelijk meerdere keren geïrriteerd over zijn teamgenoten en laat zich daar dan ook over uit.

Fieldnotes 15 april – SC FaceOff

In de evaluatie zei Nathan dat hij een leuk gesprekje had gehad in de pauze. Alleen Nathan vond zijn team slecht. Nathan zei dat hij zelf ook al een tijdje niet had gevoetbald en dat mijn team en Paula's team heel goed waren, dus dat was niet zo leuk.

Fieldnotes 1 april – SC FaceOff

Reflectie – "Niveaoverschillen"

Ik ervaar zelf ook dat het sporten minder leuk wordt als het niveau van de sporters te veel verschilt. Op het veld ervoer ik dat als mijn team minder goed was, dat ik weinig mogelijkheden zag om goed te verdedigen of te scoren. Ik voelde dan dat de spanning in het spel minder werd en zag dat teamgenoten sneller opgaven als ze moesten verdedigen.

In de tweede plaats ervaren vrijwilligers dat *competitie* in de sport kan zorgen voor spanning en plezier, maar ook voor negatief contact door irritaties, ruzie en opstootjes. Ik zie de beleving van vrijwilligers terug als kinderen in de SC's zeuren op elkaar als ze niet presteren. Ook zie ik de beleving van vrijwilligers terug als competitie tussen jongvolwassenen oorzaak is voor een opstootje.

Twee jongens uit de wijk kregen ruzie. Na een overtreding begonnen ze elkaar te duwen. Ze hielden elkaars shirt vast en duwden elkaar in het gezicht. Een aantal vrijwilligers waaronder ikzelf zelf hielden ze uit elkaar. **Fieldnotes 27 mei – SC FaceOff**

Naast dat sport goed kan zijn voor de gezondheid, beleven vrijwilligers dat de inzet van sport ook *blessures* kan opleveren. Kai gleed een keer uit op het veld en had last van zijn hand waardoor hij niet meer kon voetballen. Nico had last van zijn pols toen hij een basketbal probeerde te blokken. Hij stopte ook met basketbal en kon vanwege zijn blessure de week daarop niet mee sporten. Andere blessures waren een blauw oog en een verzwikte enkel. Vrijwilligers beleven dus dat de inzet van sport ook keerzijden heeft die zich voordoen bij *niveaoverschillen* en *competitie*. Vrijwilligers beleven ook dat sport kan zorgen voor *blessures*.

4.3 Beleving van de inzet van communitybuilding

In de derde paragraaf van het resultatenhoofdstuk bespreek ik de beleving van vrijwilligers over de inzet van de 'tool' communitybuilding. Ik presenteer de beleving over communitybuilding in deze paragraaf door te beschrijven hoe vrijwilligers eigenschappen van de community beleven die onderscheidend zijn van andere groepen mensen. Ik beschrijf de beleving van eigenschappen in drie sub-paragrafen. Ik bespreek de beleving van de doelstelling en structuur van de community (3.3.1). Ik bespreek daarna de beleefde normen en waarden van de SC's (3.3.2) en tenslotte bespreek ik de uitdagingen en spanningen in de SC's (3.3.3). Om de beleving van vrijwilligers te beschrijven presenteer ik data uit interviews, data uit observaties en data uit persoonlijke reflecties.

4.3.1 Doelstelling en structuur

In deze sub-paragraaf ga ik in op de beleving van *doelstellingen* en *structuur* van vrijwilligers van de community. Vrijwilligers ervaren verschillende *doelstellingen* van de SC's: 'Jezus liefde delen en laten zien'¹⁷, 'relaties bouwen'¹⁸, 'evangeliseren'¹⁹, 'samen groeien richting Jezus'²⁰, 'discipelschap'²¹ en een 'veilige plek creëren waar kinderen en tieners zichzelf kunnen zijn'²². De doelstellingen verschillen van elkaar, maar overlappen wel. De beleving van de doelstelling van de SC vat ik samen in 'het uitdragen en voorleven van het christelijk geloof in woorden en daden'. Vrijwilligers leggen verschillend de nadruk op deze samengevatte doelstelling. Voornamelijk leiders en ervaringsdeskundige leggen nadruk op de tweede genoemde doelstelling.

1. Vrijwilligers leggen de nadruk om *alleen jongeren uit de wijk* te leren over het christelijk geloof door het christelijke geloof uit te dragen en voor te leven.
2. Vrijwilligers leggen de nadruk om *zowel zichzelf als jongeren uit de wijk* te leren over het christelijke geloof door het christelijke geloof uit te dragen en voor te leven.

Vrijwilligers beleven de *structuur* bij SC Havensport en SC FaceOff voor een deel hetzelfde en voor een deel verschillend. Dat vind ik ook enigszins logisch, omdat een SC dag bij SC Havensport de helft korter is als bij SC FaceOff. Ik presenteer de wekelijkse structuur van de SC's aan het eind van Bijlage I. Ik benoem eerst drietal overeenkomsten in beleving van vrijwilligers over de structuur van de SC's en daarna drietal verschillen. Ten eerste beleven vrijwilligers dat het wekelijkse karakter belangrijk is

---

¹⁷ Jezus liefde delen betekent dat vrijwilligers geven om de mensen. In de praktijk betekent dat een houding van acceptatie, vergevingsgezindheid, eerlijkheid en vriendelijkheid naar de mensen toe.

¹⁸ Met relaties bouwen bedoelen vrijwilligers dat ze mensen uit de wijk, die nog niet in God geloven, leren kennen. Door de relatie is er ruimte om het geloof uit te dragen en voor te leven.

¹⁹ Over Jezus vertellen betekent dat vrijwilligers vertellen over de goede boodschap die Jezus vertelde aan de mensen. Namelijk dat Jezus voor de zonden van mensen gestorven is en dat een ieder die dat gelooft eeuwig leven heeft (Johannes 3:16).

²⁰ Samen groeien naar Jezus betekent dat christenen met elkaar zoeken naar hoe zij in hun dagelijks leven meer op Jezus kunnen lijken. Lijken op Jezus houdt het kort in: God liefhebben en de mensen liefhebben.

²¹ Discipelen zijn volgelingen van Jezus. Discipelschap houdt in dat vrijwilligers mensen uit hun omgeving opleiden tot discipel zodat zij vervolgens andere mensen op kunnen leiden tot discipel. In de praktijk betekent dit dat vrijwilligers een relatie opbouwen met een persoon en die persoon laten zien hoe zij in hun leven Jezus volgen en imiteren.

²² Een veilige plek creëren betekent een moment creëren waar alle kinderen zich thuis kunnen voelen. In de praktijk betekent dit dat vrijwilligers opkomen voor kinderen die buitengesloten worden. Vrijwilligers die een veilige plek creëren zorgen ervoor dat alle kinderen, ongeacht hun vaardigheden of persoonlijke eigenschappen, welkom zijn en dat ze niet ondergesneeuwd worden door andere kinderen.

om de 'continuïteit' te bewaren in de activiteiten van de SC. Nico zegt dat 'continuïteit' belangrijk is om er te zijn voor de jongeren uit de wijk en voor het krijgen van vriendschappen onder vrijwilligers.

"Ja dat het sowieso goed is om elke WEEK er te zijn voor die gasten. Uhm en niet alleen maar, af en toe even leuk evangelisatieprojectje. Dat. Ehm. JA, dat het gewoon goed is om continuïteit te hebben voor EN voor die groep, maar ook voor je eigen vriendschappen die je, vanuit de community eigenlijk ook weer KRIJGT." **Interview Nico – SC Havensport**

Ten tweede ervaren vrijwilligers de voorbereiding (eten, 'onderwijs' en 'aanbidding') en afsluiting (evaluatie en napraten) als belangrijke momenten. Vrijwilligers vinden deze momenten belangrijk om tot rust te komen, hun focus te verleggen²³ en waardevolle gesprekken te voeren. Paula zegt dat het 'onderwijsmoment' en 'aanbiddingmoment', als onderdeel van de voorbereiding, helpt om haar te inspireren, 'tijd met God te nemen'²⁴ en 'focus te pakken'.

"En dan om half 6 is dan het onderwijsmoment waar je vaak wel geïnspireerd wordt en dan uh, 6uur tot half 7 aanbidding, dus gewoon effe lekker tijd met God nemen, lekker focus pakken. Gewoon even je rust nemen en dan uh klaar te maken voor de avond. Dat is m'n favoriete moment."

Interview Paula – SC FaceOff

Even napraten in de snackbar is volgens vrijwilligers gezellig, goed voor de teambuilding en een plek voor goede gesprekken over dingen die spelen in het leven. Urwin zegt dat hij het bezoek aan de snackbar met andere vrijwilligers fijn en waardevol vindt.

"En 't uh, frietje eten en de frikandel is gewoon het stukje met elkaar eten, even tijd voor elkaar hebben, want je bent bestwel druk. [...] dat je daar ook even; HÉ hoe is ie nou met jou, waar ben je mee bez- dat je daar, JA een stukje VRAAG, van hoe is het op je werk, of is het met je studie. Dat vind ik ook heel fijn. Dat die mogelijkheid er is. En dan komen er ook wel wer VRAGEN los, of komen er gesprekken op tafel die ik uh, JA, die ik dan weer waardevol vindt voor mezelf en voor het groepsgebeuren als community." **Interview Urwin – SC Havensport**

Ten derde ervaren vrijwilligers in beide SC's taakverdeling en planning. 'Taken' worden in het kort verdeeld over rollen op het sportveld, wie het eten regelt en wie voorbereiding verzorgt. Daarnaast is er een vaste planning over welke activiteit op welk tijdstip gaat gebeuren.

Vrijwilligers van SC Havensport en SC FaceOff beleven ook een aantal verschillen in de structuur van de SC. Een eerste verschil in beleving van vrijwilligers gaat over de mate van *taakverdeling en verantwoordelijkheid*. Vrijwilligers van SC FaceOff beleven veel taakverdeling met veel verantwoordelijkheid. Bij SC Havensport ervaren vrijwilligers minder gevarieerde taken en minder verantwoordelijkheid. Ik zie de beleving van veel taakverdeling en verantwoordelijkheid terug in de verschillende rollen van vrijwilligers van SC FaceOff. Er zijn rollen op het sportveld (scheidsrechter, teamcaptain en pauzestukje verteller) met bijbehorende 'verantwoordelijkheden'. Er is een leidersrol die 'verantwoordelijkheid' neemt over het welzijn van de vrijwilligers, het nemen van korte termijn beslissingen en de voortgang en visie van SC FaceOff. Daarnaast zijn er vrijwilligers die het 'aanbidding- of onderwijsmoment' voorbereiden, facebook bijhouden en de kwaliteit van materialen

²³ Met focus leggen op wordt focus op God en op de activiteiten bedoeld. Met focus op God wordt bedoeld dat de vrijwilligers Gods nabijheid zoeken door gebed, aanbidding en onderwijs. Door deze ervaring geloven vrijwilligers dat God hen zal helpen en wijsheid geeft om in de activiteiten de juiste beslissingen te nemen.

²⁴ Tijd met God nemen betekent dat vrijwilligers in gebed gaan of God prijzen tijdens aanbiddingmoment (zie voetnoot #3).

in de gaten houden. Tenslotte heeft de kerk de rol om te zorgen voor ondersteuning door middel van financiën, vrijwilligers en draagvlak. Naast verspreiding van ‘verantwoordelijkheid’ door verschillende rollen en ‘taken’ ervaren vrijwilligers bij SC FaceOff hoge ‘verantwoordelijkheid’. De SC leider ziet elke deelnemer als leider met een eigen verantwoordelijkheid. Hij spreekt van ‘low control’ en ‘high accountability’ bij SC FaceOff.

“we hebben wel ook weer heel veel verantwoordelijkheid leggen bij je leiders. Je leiders leggen ook weer heel veel verantwoordelijkheid bij andere mensen neer. Het is ook gewoon een plek waar je gehoord wordt, waar je veel verantwoordelijkheid krijgt, [...] “HET basisprincipe is bij ons, iedereen is leider [glimlacht], [...] NAJA, sommige zijn alleen leider over zichzelf en andere over de hele groep [...] dat nemende al, daarin zeg je al, je hebt, je hebt veel, je hebt verantwoordelijkheid. Uhm, NOU, uh, hoe komt dat concreet tot uiting. uh; NAJA. JA, ik denk de zin; uh, low control, high accountability”

Interview SC leider – SC FaceOff

Ik zie de beleving van hoge verantwoordelijkheid terug bij vrijwilligers die zelf vervanging zoeken en elkaar aanspreken op gedrag tijdens een SC dag. Bij SC Havensport ervaren vrijwilligers minder taakverdeling met minder hoge verantwoordelijkheid. Urwin geeft aan dat hij het fijn vindt dat hij niet heel veel verantwoordelijkheid ervaart. Urwin vindt dat fijn, omdat lage verantwoordelijk hem geen druk geeft om te presteren bij de SC.

“Het is niet voor, uh, 't heeft, je hebt niet heel veel verantwoording en dat vind ik wel fijn. Dat die verantwoording laag is. [...] en de taak DIE je hebt, dat vind ik ook niet, ofzo, dat je daar heel erg verantwoordelijk voor bent. Het geeft me geen druk. Terwijl als ik lesgeef, of nah, m'n studie moet je presteren, hé, heb je al die dingen. Dat zit hier gewoon totaal NIET in. Dus dat vind ik wel heel fijn zeg maar.” **Interview Urwin – SC Havensport**

Reflectie – “Eigen verantwoordelijkheid”

Ik heb als vrijwilliger bij SC FaceOff zelf ook veel verantwoordelijkheid ervaren. Op gegeven wilde ik een keer in Vinkhuizen observeren. Ik had mij echter een week eerder opgegeven om iets te vertellen in Paddenpoel. Kai stuurde mij een berichtje of ik zelf voor vervanging wilde zorgen als ik in Vinkhuizen wilde observeren. Ik kon geen vervanging vinden en vertelde mijn voorbereide verhaal in de wijk Paddenpoel. Paula vroeg later tijdens een interview of ik het vervelend vond dat ik zelf verantwoordelijk was voor het zorgen van vervanging. Ik gaf aan dat ik begreep dat de leiding mij verantwoordelijk

Ik zie de beleving van weinig verantwoordelijkheid van vrijwilligers bij SC Havensport terug in het aantal regels en ‘taken’ waarvoor vrijwilligers verantwoordelijk voor zijn. Dat zijn er een stuk minder dan bij SC FaceOff. Kanttekening is dat SC Havensport een kleiner aantal taken verdeelt over een kleiner aantal vrijwilligers en over een kleiner dagdeel. In die zin is er relatief gezien geen sprake van minder verdeling van taken.

Een tweede verschil in beleving van structuur is de beleving van een *onderwijsmoment* en een *moment van aanbidding* bij SC FaceOff. Vrijwilligers van SC FaceOff beleven onderwijs- en aanbiddingmomenten als een belangrijk momenten om zich te laten inspireren, uitdagingen te stellen en God te zoeken. Bij SC Havensport is geen sprake van een aanbiddingmoment met muziek. Wel is er een moment ingepland om wat te ‘delen’ over wat iemand heeft voorbereid.

Een derde verschil over beleving van structuur gaat over de *uitbreiding van structuur*. Leaders van SC FaceOff zijn van plan om de structuur uit te breiden en vrijwilligers van SC Havensport willen de structuur behouden. Leaders van SC FaceOff willen de structuur uitbreiden met meerdere activiteiten

in de week voor nieuwe doelgroepen. Paula zegt dat er drie nieuwe activiteitenprogramma's bijkomen volgend jaar.

“We hebben nu, volgend jaar, hebben we weer, nieuwe, drie nieuwe programma's erbij. Want zeg maar, het, het je merkt dat het groter gaat worden.”

Interview Paula – SC FaceOff

Een voorbeeld van uitbreiding van activiteiten is het organiseren van aerobics (inclusief oppas) voor moeders met kleine kinderen. Daarnaast zijn er bij SC FaceOff volgend jaar nieuwe leidersrollen: SC FaceOff gaat twee nieuwe (hoofd)leiders aanstellen over de twee wijken. Vrijwilligers van SC Havensport willen hun structuur behouden. Zij geven voorkeur aan continuïteit van structuur in plaats van uitbreiding van de structuur. In de 4.3.3 ga ik in op de oorzaken van de voorkeur van vrijwilligers van SC Havensport.

4.3.2 Normen en waarden

In deze sub-paragraaf bespreek ik een aantal normen en waarden die vrijwilligers belangrijk vinden in de community en de community onderscheidt van andere groepen mensen. Vrijwilligers vinden *gastvrijheid en acceptatie, persoonlijk investeren, toewijding en trouw* en *kwetsbaarheid en veiligheid* belangrijke normen en waarden in de SC's. Overige data over beleving staat samengevat in bijlage VI.

Gastvrijheid en acceptatie

Vrijwilligers ervaren, wat ik noem, *gastvrijheid en acceptatie* in de community. De beleving van gastvrijheid en acceptatie van vrijwilligers interpreteer ik uit uitspraken van vrijwilligers dat ze niet over elkaar 'oordelen', dat vrijwilligers kunnen 'komen zoals ze zijn'²⁵, dat vrijwilligers elkaar 'accepteren' en dat vrijwilligers betrokken zijn bij elkaar. Oscar geeft aan dat hij goed ontvangen is bij SC FaceOff.

Toen ik vroeg wat 'goed ontvangen' betekende, zij Oscar dat vrijwilligers hem niet 'oordeelde'.

“Wat bedoel je daarmee? goed ontvangen, wat hebben ze (vrijwilligers) gedaan?”

“Niet oordelend ofzo. Ik heb natuurlijk wel een bepaalde achtergrond. en uh, sommige mensen waar daar gelijk geïnteresseerd in en daar vertel je dan daar over. [...] ik heb nooit echt een gevoel gehad dat mensen uh, (.) mij zeiden van; oh dat zal zo'n type.”

Interview Oscar – SC FaceOff

Persoonlijk investeren

Vrijwilligers van SC FaceOff en SC Havensport beleven dat '*persoonlijk investeren*' in jongeren uit de wijk van belang is. Met persoonlijk investeren bedoelen vrijwilligers dat zij een specifiek persoon uit de wijk aandacht geven en veel contact hebben met die persoon. In de praktijk is het vaak zo dat een vrijwilliger dan ook contact heeft met de persoon uit de wijk buiten het SC moment, bijvoorbeeld tijdens een filmavondje of andere activiteit. In de sub-paragraaf over sport als smeermiddel (4.2.3)

²⁵ 'Komen zoals je bent' betekent volgens een vrijwilliger dat je 'echt' bent. Dat je mag komen als je je rot voelt of als je je super voelt, als je een grap te vertellen hebt of als je rouwt, als je steun nodig hebt en als je andere kunt steunen.

heb ik al uitgelegd dat vrijwilligers beleven dat kennismaken en contact maken met jongeren uit de wijk belangrijk is. Ik wil daar aan toevoegen dat vrijwilligers het belangrijk vinden om *persoonlijk* contact te maken met jongeren uit de wijk door persoonlijk te investeren. Dat wil zeggen dat vrijwilligers met een aantal jongeren intensief contact maken in plaats van met iedereen een beetje. Vrijwilligers beleven dat er in het persoonlijk contact (na verloop van tijd) ruimte komt om over het geloof te praten. Over geloof praten is in lijn met de beleefde doelstelling: geloof uitdragen en voorleven in woord en daad. Ik stel daarom dat vrijwilligers beleven dat ‘persoonlijk investeren’ belangrijk is voor de doelstelling van de SC. Urwin, spreekt over één jongen uit de wijk in wie hij geïnvesteerd heeft. Hij voegt er aan toe dat het lang kan duren voordat een investering z’n vruchten afwerpt. Door de investering ervaart Urwin regelmatig contact (over het geloof) met Ismaël.

“Vind ik ook dat je soms best wel mag investeren. dat het best wel een poos kan duren voordat er iets gebeurt [...] JA dat, dat je zo'n jongen al een hele poos, Ismaël al een hele poos in het vizier hebt en dat je heel lang met hem optrekt en dat ie dan nu ook investeert in jou, dat ie benieuwd is; wat doe jij in het weekend of wat doe jij, wat geloof III, dat je die vragen terugkrijgt, waar wij eerst heel veel van hem hebben gevraagd en altijd interesse hebben getoond, toont hij nu interesse en ook interesse in, hoe ik in het geloof zit en hoe het met de Bijbel zit, dat dat vind ik heel mooi.”

Interview Urwin – SC Havensport

Ik zie de beleving van vrijwilligers over het belang van ‘persoonlijke investering’ ook terug in de dagelijkse activiteiten van de SC. Nelson vertelt in een ‘onderwijsmoment’ dat investeren belangrijk is en vraagt, naar aanleiding van een oproep een aantal weken terug, of andere vrijwilligers laatst nog extra geïnvesteerd hebben in bepaalde jongeren uit de wijk.

Nelson gaf een stukje onderwijs over ‘investeren’ in elkaar. Nelson zei dat er mensen in zijn leven belangrijk zijn geweest om ‘dicht bij Jezus te blijven’²⁶ en vroeg of vrijwilligers nog geïnvesteerd hadden in andere. Zelf ging hij samen met Kai en twee jongens uit de wijk gevraagd om naar FC Groningen – Excelsior. Quido was met Rico naar de Mac Donalds geweest en had een Bijbel gekocht. Nathan vertelde over een gesloten jongen waaraan hij extra aandacht gegeven.

Fieldnotes 25 maart – SC FaceOff

Toewijding en trouw

Vrijwilligers geven aan dat ‘toewijding en trouw’ belangrijke waarden zijn van de community. ‘Toewijding en trouw’ betekent volgens vrijwilligers een aantal dingen. (a) Toewijding en trouw betekent toewijding en trouw aan God. In de praktijk betekent dat volhouden in een christelijke levenswandel. (b) Toewijding en trouw betekent toegewijd en trouw zijn aan sportparticipatie in de SC zodat de toewijding en trouw van vrijwilligers een afspiegeling is van God die er altijd is voor jongeren en jongeren wil steunen. (c) Als laatst betekent toewijding en trouw dat vrijwilligers toegewijd en trouw zijn aan elkaar, aan hun taak en aan hun leiders. Dat wil zeggen dat vrijwilligers betrokken zijn bij elkaar, hun taken uitvoeren en doen wat leiders hen vragen te doen.

Vrijwilligers geven in de interviews aan dat toewijding en trouw een belangrijk ingrediënt is om de doelstelling van de SC te halen. De SC leider van SC Havensport legt uit dat voor de doelstelling van de SC toewijding en trouw nodig is. Toewijding en trouw naar elkaar om als team één te worden en toewijding en trouw naar de jongens uit de wijk om ze te leren kennen.

---

²⁶ Dichtbij Jezus blijven betekent dat een vrijwilliger regelmatig contact heeft met Jezus door middel van gebed, meditatie en aanbidding. Vrijwilligers geloven dat regelmatig contact met Jezus persoonlijke en geestelijke ontwikkeling tot gevolg heeft.

“Dus wat is er dan voor nodig. Das een goeie- ik denk ergens dat trouw, TROUW en TIJD heel belangrijk is. Dus dat het geen korte termijn project uh, IS en wordt [...] Stukje toewijding, dus dat we er ook gewoon zijn. Dat we een redelijk vast team zijn die uh, JA, daardoor als team ook meer één worden, maar ook naar God en naar de jongens. Omdat de jongens, hé, de jongens uit de wijk moeten ons ook leren kennen en andersom.” **Interview SC leider – SC Havensport**

Daarnaast zie ik de beleving van vrijwilligers over het belang van toewijding en trouw terug, omdat vrijwilligers wekelijks komen en omdat vrijwilligers naar elkaar het belang van toewijding en trouw uitspreken. Nathan vertelde in zijn ‘onderwijsmoment’ over het belang van toewijding en trouw.

Nathan gaf een onderwijsmoment. Het onderwijsmoment ging over het belang van toewijding en trouw. Hij gaf iedereen een blaadje met 25 waarde erop. Het was de bedoeling dat iedereen een top vijf opstelde (zie afbeelding 9). Mark vertelde welke vakjes de gemiddelde Nederlander kiest. “Precies deze waarden zijn de top vijf redenen om te stoppen met vrijwilligerswerk”, zei Nathan. Nathan zei: “Dat betekent niet dat het geen goede redenen zijn, maar het is wel goed om je af te vragen wat het belangrijkste is in je leven” (ik interpreteerde daaruit dat als je het uitdragen van het geloof belangrijk vindt, dat je daar dan op moet inzetten). Vervolgens vertelde Nathan een verhaal uit de Bijbel over Jozef. Jozef was trouw aan

Afbeelding 9: Opdracht over trouw en toewijding

God, aan mensen en aan zijn droom. “Wat hij deed, deed hij met volle overgave en God stond hem terzijde”, zei Nathan. Nathan verwees naar de SC leider die ook toegewijd aan trouw was aan God, aan mensen en aan zijn droom. Op deze manier legde Nathan het belang van trouw en toewijding uit. **Fieldnotes 25 maart – SC FaceOff**

Kwetsbaarheid en veiligheid

Een laatste overeenkomst in beleving van vrijwilligers over de normen en waarden van de community gaat over ‘kwetsbaarheid en veiligheid’ in de SC’s. Vrijwilligers ervaren dat zij binnen de SC ‘kwetsbaar’ kunnen zijn. Dat houdt volgens vrijwilligers in dat vrijwilligers ‘mogen zijn zoals ze echt zijn’. Dat betekent dat vrijwilligers kunnen aangeven waar ze moeite mee hebben, zonder daar van andere vrijwilligers kritiek over te krijgen. Vrijwilligers ervaren dat ze kwetsbaar kunnen zijn, omdat ze een ‘veilige’ omgeving ervaren. In de eerste plaats zegt Maxim dat de SC een plek is waar vrijwilligers zichzelf durven zijn en waar vrijwilligers zich kwetsbaar kunnen opstellen. Hij ziet dat bij andere en bij zichzelf terug in de veilige omgeving die Maxim ervaart.

“je durft jezelf te zijn. [...] Of uh, JA, of uh, het kwetsbaar opstellen als het gaat om dingen waarmee je mee strijd in het geloof of met school of thuissituatie²⁷ waardoor je misschien niet hier tot functioneren komt, dat delen. [...]”

²⁷ Met strijden bedoelen vrijwilligers dat ze moeite hebben om in God te geloven, naar school te gaan of met de sfeer thuis. Vrijwilligers spreken van ‘strijden’, omdat vrijwilligers geloven dat ze het in hun moeite mogelijk opnemen tegen boze machten die oorzaak kunnen zijn van moeite met geloof, school of thuissituatie.

“Hmm Ja. Ja. Heb je dat zelf ook zo ervaren, of zie je dat gebeuren?”

“Ja ik zie dat wel gebeuren bij jonge tieners van 15 ofzo, die uh, die inderdaad uh, nah, eerst wat de kat uit de boom kijken later lekker zichzelf open en vrij zijn. En uhm. Uh en bij mezelf uhm merk ik gewoon door die veiligheid, dan durf je gewoon te doen, uhm, wat, ja, waar je goed in bent.”

Interview Maxim – SC FaceOff

In de tweede plaats zie ik beleving van kwetsbaarheid van vrijwilligers en leiders terug als vrijwilligers op straat, in persoonlijke gesprekken, in de snackbar en in een onderwijsmomenten verhalen vertellen over eigen verslavingen, misstappen, angsten, falen, verdriet, boosheid, hoogmoed, twijfel en ongelooft. In de derde plaats zie ik de beleving van kwetsbaarheid van respondenten terug in de interviews. De elf respondenten gebruiken 33 keer het woord ‘lastig’ en zeventien keer het woord ‘moeilijk’ om aan te geven waar zij zelf of andere moeite mee hebben of hadden.

4.3.3 Uitdagingen en spanningen

In deze sub-paragraaf presenteer ik een aantal uitdagingen en spanningen die vrijwilligers ervaren in de community. Vrijwilligers beleven uitdagingen en spanningen op individueel- en op groepsniveau. Uitdagingen en spanningen gaan over *toewijding en verantwoordelijkheid, spanningen in Den Haag en uitdagen bij SC FaceOff*.

Toewijding en verantwoordelijkheid

Vrijwilligers ervaren dat het soms lastig is om ‘toegewijd’ te zijn door te komen bij de SC en een christelijke levenswandel te laten zien. Ik zie deze beleving terug als vrijwilligers aangeven dat ze het niet altijd makkelijk vinden om er elke week te zijn. Michel zegt dat hij het soms lastig vindt om elke week te sporten en jongeren uit de wijk te ontmoeten.

“[...] dat is, dat is, ja, dat is soms pittig ofzo uh, tis niet dat ik zeg van goh; joepie ik sta daar met uh, met volle vreugde te staan.” **Interview Michel – SC Havensport**

Vrijwilligers ervaren twee oorzaken waarom het lastig is om toegewijd te zijn aan SC praktijken. Allereerst vinden vrijwilligers van SC FaceOff het soms lastig om elke week toegewijd naar de SC te komen, omdat de verantwoordelijkheid die vrijwilligers van SC FaceOff dragen druk oplevert. Paula legt uit dat ze het lastig vond om iedere keer weer haar verantwoordelijkheid als leider te nemen.

“Uhm, Qua leider, ja er elke week zijn en ook verantwoordelijkheid elke keer nemen en daar ook wel gewoon voor STAAN. Dat vond ik nog wel lastig [...] DAT JE uh, verantwoordelijkheid constant moet nemen af en toe, zeg maar op punten dat je soms zelf geen zin in heb, maar toch moet.”

Interview Paula – SC FaceOff

Daarnaast zie ik dat vrijwilligers ervaren dat moeilijkheden in het dagelijks leven, zoals ‘drukte’ en lichamelijke of psychische problemen, oorzaken zijn waarom het lastig is om toegewijd te zijn aan SC praktijken. Vrijwilligers gaven tijdens SC dagen meerdere malen aan dat ze hun verantwoordelijkheid niet (goed) konden nemen, omdat ze druk waren, ziek waren of niet lekker in hun vel zaten. Vrijwilligers ervaren dus dat moeilijkheden in het dagelijks leven in spanning staan toewijding en verantwoordelijkheid bij de SC's.

Spanningen in Den Haag

Vrijwilligers beleven dat weinig vrijwilligers, samenwerking met een kleine kerk, 'drukte' en voorkeur voor continuïteit zorgt voor spanningen in toewijding aan SC praktijken, verdeling van 'taken en verantwoordelijkheden' en uitbreiding van de SC structuur. Allereerst ervaren vrijwilligers dat samenwerking met- en participatie in de kleine Havenkerk een oorzaak is voor weinig tijd van vrijwilligers voor SC praktijken. Urwin geeft aan dat hij in de kleine Havenkerk veel taken heeft en daarom SC activiteiten geen hoofdprioriteit geeft.

"JA, we zijn gewoon een kleine kerk en dat vergt veel van je als, uh, vrijwilliger als het ware. ik doe er nog uh, voor de maaltijd zorgen en koffieochtend. NAH, en dan wordt je nog weer voor een project gevraagd, of weetje? Dat vind ik best veel in een week. Dan, als ik, DAN, ss- uh, zeg ik het ook makkelijker af het sporten in die zin. Omdat ik denk, oja, ik heb al best veel gedaan en ja, 't heeft niet mijn hoofdprioriteit." **Interview Tjark – SC Havensport**

De SC leider geeft aan dat de 'drukte' van vrijwilligers in spanning staat met 'volledige toewijding'. Voordat de SC leider twee jaar geleden bij SC Havensport kwam, was hij SC leider van een SC in Groningen. Daar vroeg hij vrijwilligers om volledige toewijding. Bij SC Havensport is dat volgens de SC leider lastiger, omdat vrijwilligers het 'druk' hebben.

"KIJK, in Groningen vroegen we op den duur ook wel volledige toewijding. [...] Dus, dus, ga- dat was dan wel een vraag. Kom dan gewoon wekelijks, of kom dan in elk geval altijd. Eh, bij Urwin paste 1x in de twee weken, nah dat uh, dat vond ik prima ook. JA, Nico weet ik die uh, heeft gewoon een drukke baan en uh, [...] ik proef wel aan alles dat hij veel, veel doet. Dus hem wil ik ook niet teveel vragen." **Interview SC leider – SC Havensport**

Vervolgens ervaart de SC leider dat de 'drukte' van vrijwilligers en het kleine aantal vrijwilligers (door de kleine kerk) in spanning staat met het uitdelen van 'taken en verantwoordelijkheden' aan vrijwilligers in de SC. Omdat de vrijwilligers druk zijn pakt de SC leider zelf de taken op.

"Het is een kleine kerk met veel minder mensen. Daar heb ik ook wel echt rekening mee moeten houden, qua verwachtingen en uh, want ze zijn ook over het algemeen drukker. Iedereen heeft taken in de kerk [...] hoe houd ik daar rekening mee? Dat ik toch wel heel veel dingen zelf oppak. En dat is een beetje mijn valkuil ook, dat ik veel dingen zelf regel (.). In plaats van dat ik uh, TEAMleden ook echt meer taken en verantwoordelijkheden geef."

Interview SC leider – SC Havensport

Reflectie – "Drukke vrijwilligers"

Drukke in het leven van vrijwilligers van SC Havensport was een veel besproken onderwerp. Ik vond het tekenend dat tijdens de vergadering van het nieuwe seizoen een rondje gedaan werd hoe het met iedereen was en dat iedereen vervolgens vertelde waar hij druk mee was. Nadat het rondje gemaakt was vroeg ik aan de SC leider hoe het dan zou vergaan als straks het zomerseizoen van de SC begon. Dan zou het immers nog drukker worden. De SC leider antwoordde: "ja, dat zullen andere ook hebben, of niet?" Urwin haakte daar knikkend op in: "Daar kies je ook voor". De drukte was voor mijn gevoel een soort status quo geworden.

Als laatste hebben vrijwilligers een voorkeur voor continuïteit van huidige SC praktijken in plaats van verandering. Vrijwilligers, met uitzondering van de SC leider, zijn er geen voorstander van om de structuur van de SC uit te breiden. In een vergadering over de invulling van het nieuwe seizoen zie ik deze beleving terug. De SC leider stelt voor om de structuur van de SC dag uit te breiden. Andere vrijwilligers zijn het niet eens met dit voorstel.

De SC leider stelde voor om in de kerk te evalueren. Stefan stelde voor dat vrijwilligers om de week konden evalueren. “Dan heb je niet zo’n lange avond”, zei hij. Noelle zei dat ze niet wist of ze bij het eten zou zijn. Ze zei: “ik vind het gewoon lekker om een uur te sporten.”. Urwin zei over de aanbidding: “dan moet je verplicht weer naar de kerk aanbidding doen, Nou, niet verplicht, maar...”. Nico zei dat hij spontaan evalueren in de snackbar beter vond. “Als je dan nog energie hebt om te evalueren komen vaak ook de beste dingen naar boven.” Zei Nico.

Fieldnotes 30 april – SC Havensport

Uitdagingen bij SC FaceOff

Bij SC FaceOff spreken vrijwilligers vaak over ‘uitdagingen’. Vrijwilligers noemen uitdagingen betreffende (a) handhaven van ‘toewijding’ (b) omgaan met kinderen en tieners en (c) ‘uitstappen’. Met ‘uitstappen’ bedoelen vrijwilligers om uit een bepaalde gewoonte te stappen. Praktisch betekent uitstappen bijvoorbeeld op straat voor een groep jongeren iets over het geloof vertellen. Ik vroeg aan Paula wat de uitdagingen zijn van FaceOff. Ze antwoordde dat er uitdagingen zijn met betrekking tot het omgaan met spanning met tieners, uitstappen en het handhaven van toewijding (commitment).

“Ja wat zijn de uh, uitdagingen van nu, van uh FaceOff, wat zijn de uitdagingen?”

“Nou (.) Der is. JA, der is nu wel veel spanning met een aantal tieners. Uitdaging; hoe ga je daarmee om. En ook wel gewoon uitdaging met UITstappen zeg maar, van; wil je echt voor Jezus kiezen zo, dat vragen. EN [...] Gewoon in het team zeg maar zelf al en dan heb je het over getuigenis geven of echt gewoon een directe vraag stellen over het geloof. (.) En ook wel uh, JA dat stukje commitment gewoon handhaven. Gewoon elke week (er) zijn en dat soort dingen.”

Interview Paula – SC FaceOff

Vrijwilligers beleven dat de uitdaging om ‘uit te stappen’ een belangrijke waarde is bij SC FaceOff. Sommige vrijwilligers gaven aan dat ‘uitstappen’ een belangrijk ingrediënt is voor de doelstelling van SC FaceOff. De SC leider van SC FaceOff vergelijkt de functie van de SC met de functie van de kerk en zegt dat een kenmerk van de SC is dat vrijwilligers worden uitgedaagd om uit te stappen.

“Maar wij hebben gewoon de stap van en ook uh uitstappen, die is gewoon heel concreet bij ons”

Interview SC leider – SC FaceOff

In de praktijk zie ik de beleving over het belang van uitstappen ook terug als vrijwilligers andere vrijwilligers complimenten geven als zij ‘uitstapten’. Dat waren momenten dat vrijwilligers jongeren uit de wijk uitnodigden om te sporten en met jongeren in gesprek gingen over het geloof. Tot slot noemen veel vrijwilligers ‘uitstappen’ als voorwaarde om te leren in de SC.

3.4 Beleving van leren

In de laatste paragraaf van de resultaten bespreek ik de beleving van vrijwilligers in termen van hun eigen leren. Beleving van eigen leren van vrijwilligers is een belangrijk onderdeel om de beleving van het verband tussen enerzijds de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling te onderzoeken. Ik bespreek de beleving van eigen leren aan de hand van een aantal concrete leermomenten (3.4.1) en beleefde leervoorwaarden (3.4.1 & 3.4.2). Deze leervoorwaarden vertellen of vrijwilligers beleven, en zo ja, hoe vrijwilligers beleven dat inzet van de 'tools' sport en communitybuilding, in verband staat met eigen leren. Ik zie eigen leren als een uiting van individuele ontwikkeling. Daarom gaat paragraaf vier in het resultatenhoofdstuk indirect over de beleving van eigen individuele ontwikkeling. Om de beleving van vrijwilligers over hun eigen leren te beschrijven presenteer ik data uit interviews, data uit observaties en data uit persoonlijke reflecties.

3.4.1 Leervoorbeelden

In deze sub-paragraaf presenteer ik de beleving van een aantal leermomenten en bijbehorende leervoorwaarden. Vrijwilligers beleven heel veel leermomenten. Ik kies ervoor om uit het totaal aantal leermomenten een aantal (a) concrete voorbeelden te presenteren waar vrijwilligers (b) concrete leervoorwaarden bij benoemen en (c) die die andere vrijwilligers ook onderschrijven, beleven of onderbouwen. Deze selectie heeft twee voordelen. Ten eerste laat de beleving van concrete leermomenten met bijbehorende leervoorwaarden zien hoe vrijwilligers de oorzaak van hun leren beleven. De beleving van oorzaken van leren sluit aan bij de hoofdvraag. Ten tweede zorgt de concrete beschrijving van het leermoment en de onderbouwing van andere vrijwilligers ervoor dat ik de beleving van vrijwilligers in detail presenteer en onderbouw. Om niet te vervallen in 'anecdotalism'²⁸ presenteer ik in Bijlage V alle leerpunten en leervoorwaarden die vrijwilligers beleven. Om het overzicht te bewaren presenteer ik een aantal leervoorbeelden over *houding en gedrag op het veld* tijdens het sporten, *gedrag en houding buiten het veld* en *inzichten en ideeën*.

Houding en gedrag op het veld

In het eerste leervoorbeeld zegt Maxim dat hij geleerd heeft in zijn rol als scheidsrechter. Hij geeft aan dat hij in die rol geleerd heeft om strenger te fluiten, om duidelijke grenzen aan te geven en niet te schromen om teamleden in te schakelen als hij er zelf niet uitkwam.

"Ik was bijvoorbeeld als scheidsrechter te vriendelijk zeg maar en te sociaal en dan moet je soms gewoon wat strenger fluiten, nou daarin daarin heb ik al wel ontwikkeling gezien, omdat ik daar gewoon een paar keer op aangesproken ben [glimlacht] en omdat je ook merkt dat als je DUIDELIJKERE grenzen geeft dat uh, dat je dan ook meer grip houdt op de sfeer omdat het anders ook sneller uit de hand kan gaan lopen (...) Eh dat je gewoon de vrijheid om er te staan. om duidelijk je grenzen aan te geven, wat ik eerst lastig vond. En om gewoon niet te schromen om teamleden of uh, (..) je medewerkers, je teamleden in te schakelen als je ergens zelf niet uitkomt."

Interview Maxim – SC FaceOff

Ik zie in de beleving van Maxim een aantal leervoorwaarden terug. Maxim zegt dat hij leert, omdat hij is 'aangesproken' op zijn gedrag en omdat hij *merkte* dat duidelijke grenzen voor meer grip op de sfeer zorgde. Een andere vrijwilliger, Bart, geeft aan dat hij ook geleerd heeft van zijn rol als

---

²⁸ Silverman (2011) beschrijft 'anecdotalism' als de situatie waar een onderzoeker verhalen en anekdotes presenteert, maar niet in staat is om het wetenschappelijk verantwoord onderzoek doen.

scheidsrechter en dat hij daarbij geholpen werd door Quido die hem, net als bij Maxim, 'aanspreekt' op zijn keuzes als scheidsrechter.

In het tweede leervoorbeeld geeft Michel aan dat hij op 'didactisch vlak' geleerd heeft. Toen ik vroeg of Michel geleerd heeft bij de SC noemde hij dat hij op didactisch vlak geleerd heeft. Hij heeft geleerd om 'gezag te pakken' en een 'andere toon aan te slaan' als dat nodig is.

"Heeft je deelname aan de sportcommunity [...] jouw leerervaring opgeleverd?"

"Uuhh, (...) Die zullen er vast wel zijn geweest, maar dan meer op didactisch vlak (...)."

"Ja, en hoe zou dat KOMEN dat je dat geleerd heb? waar zit dat hem in?"

"Nou dat je gewoon continue met kinderen bezig bent. Als je constant met kinderen bezig bent en, dan, dan lopen er een paar, naja, Nico, is, Nico Luijter is bijvoorbeeld onderwijzer, dat is, en Urwin ook, dus ik zie hun, gedrag die kopieer ik uiteindelijk en zo gaat het ook met coachen van de basketballkids, zo, zo doe je dat ook. Ik spreek ze toe want je moet even die GEZAG pakken, dat leer ik van hun. Hoe je ook zegt van; hé, nu moet je op een andere manier een toon aanslaan, want dan leren ze dat. dan DOE je dat en dat LUKT dat ook. Daar hebben zij een opleiding in gehad. Dat heb ik niet gehad. Daar heb ik wel heel veel van geleerd."

Interview Michel – SC Havensport

Michel beleeft dat hij op didactisch vlak geleerd heeft, omdat Michel *gedrag kopieert van vrijwilligers die een opleiding gehad hebben* en omdat hij *constant met kinderen bezig is*. Zelf heb ik ook geleerd van voorbeeldfiguren en imitatie.

Reflectie – "Imiteren van andere vrijwilligers"

Ik ervaar ook dat ik leer door imitatie van andere vrijwilligers. Op het oranjeplein gingen we een basketbalspel doen. Ik begeleidde de jongste groep kinderen. Ik imiteerde de spelregels van vorige week, het voorstelrondje en de coaching van Urwin die ik vorige week deze oefening had zien doen. Het spel verliep goed. Mario gaf mij nog de tip om kinderen die af zijn aan de kant van het veld te zetten. Dat deed ik. Ik leerde van de vrijwilligers hoe ik met kinderen uit de wijk een spel organiseer.

Houding en gedrag buiten het veld

In het derde leervoorbeeld stel ik dat Oscar leert om assertief gedrag te oefenen. Oscar geeft aan dat hij bezig is om assertiever te zijn. Hij heeft het gevoel alsof hij dat bij SC FaceOff mag toepassen.

"[...] en ik heb geleerd om uh, nah vooral het toepassen was voor mij een mooie plek hierzo. Ik ben dan ook veel bezig om wat assertiever te zijn, dus als ik wat vind om dat gewoon te zeggen in plaats van afwachten en dan boos worden ofzo. En dat uh, ik heb het gevoel dat ik dat hier ook mocht toepassen, omdat er ook naar geluisterd wordt en uh (.) soms wordt er wat mee gedaan, maar dat er ook gewoon gezegd kan worden; oh Nee vind ik niet, of, dus dat, dat, dat vind ik wel, gewoon, het overleggen of je geven, of je visie geven, misschien is dat het juiste woord (.) Dat je dat, een beetje uit je comfortzone trekt zeg maar." **Interview Oscar – FaceOff**

Ik interpreteer dat Oscar een aantal leervoorwaarden beleeft. Een eerste beleefde leervoorwaarde is *bezig zijn met gedrag veranderen*. Een tweede leervoorwaarde is volgens Oscar een *plek om gedrag toe te passen* (dat is volgens Oscar een plek waar geluisterd wordt, waar je je visie kunt geven en waar er iets met commentaar gedaan wordt). Andere vrijwilligers bevestigen dat Oscar bepaald gedrag heeft geleerd. Toen ik aan Paula vroeg of zij andere vrijwilligers had zien leren, benoemde Paula dat ze Oscar had zien leren. Ze zei, zonder dat ik daar aanleiding voor gaf, dat Oscar zich nu heel goed kan inhouden als hij het ergens niet mee eens is.

In het vierde leervoorbeeld geeft Nico aan dat hij geleerd heeft van Stefan, ex-leider van SC Havensport. Nico geeft aan dat hij heeft geleerd van zijn ‘passie’, ‘openheid’ en ‘kwetsbaarheid’.

“NOU sowieso heb ik geleerd van zijn passie. Hij stond en staat er gewoon nog steeds met passie. [...]Hij heeft echt moeilijke dingen meegemaakt. Maar alsnog gaat ie gewoon door. Dat heb ik echt wel van hem geleerd en dat vind ik wel, dat waardeer ik nog steeds heel erg aan hem. (.) [...] JA. verder trek ik, laatste tijd iets minder, maar ook wel best wel wat met hem op en daarin leer ik ook gewoon heel veel, maar, (.) EN, dat is dan wel cool, als je het dan heb over community, dat het juist daar ook weer uit kan voortkomen [...] Je hebt, bijvoorbeeld aardig dezelfde visie, maar je kunt nog dieper gaan, ook door SAMEN op te trekken en soms met elkaar te meeten en gewoon is te praten over; hé wat vind je, lastig in het leven, of uh, je huwelijk of weet ik veel wat. Uhm en DAAR kan ik dingen van 'm leren dat hij open en kwetsbaar durft te zijn.”

Interview Nico – SC Havensport

Ik interpreteer dat Nico een aantal leervoorwaarden beleeft. Ten eerste beleeft Nico dat hij leert doordat hij *optrekt en ‘meet’ met een persoon met bewonderbare eigenschappen*. Ten tweede beleeft Nico dat hij leert door de *diepe gesprekken*. Ook andere vrijwilligers spreken zich uit over personen die zij bewonderen en waarderen in de SC en waarvan ze kunnen leren. Zelf heb ik dat ook ervaren bij de SC’s.

Reflectie – “Leren en waarderen van anderen”

Tijdens mijn periode bij de SC’s heb ik ook ervaren om mensen te waarderen en van hen te leren. In beide SC’s heb ik leiders en vrijwilligers bewonderd om hun toewijding, lef en visie. *Toewijding* aan jongeren die jou eerder beroven als helpen. *Lef* om voor een groep te staan, je kwetsbaar op te stellen en te leren van andere. *Visie* om op lange termijn te investeren in jongeren en hen op die manier te leren over Jezus is. Ik heb geleerd van de SC’s dat deze aspecten belangrijk zijn om mensen te bereiken met het christelijke geloof.

In het vijfde leervoorbeeld geeft Chris, kort gezegd, aan ‘zichzelf beter te hebben leren kennen’. Chris geeft aan dat hij zichzelf beter heeft leren kennen door te reflecteren op zijn verleden. Mede door zijn verleden was Chris perfectionistisch en hij kon moeilijk tegen kritiek. Daardoor ervoer Chris spanning om te presteren bij SC FaceOff. Naast dat Chris geleerd heeft om zichzelf beter te kennen, heeft Chris geleerd dat hij ‘fouten mag maken’.

“[...] als ik terug kijk op mijn leven heb ik vorig jaar een baas gehad die mij altijd uh, uh afZEIKTE zeg maar, dat soort dingen, Kon ik ook moeilijk tegen kritiek zeg maar. Wou ik nog steeds uh m'n best doen, [...], daar liep ik dus de hele tijd tegenaan. de perfectie zeg maar. [...] Daardoor eh, die spanning, ook heel erg voelde om naar FaceOff toe te gaan, ik moet m'n best weer doen en ik mag geen fouten mag maken enzo. Ik heb nu ook wel geleerd dat ik gewoon fouten mag maken. Dat soort dingen. Daar leer je dan jezelf in kennen. Van Hé. Dat is een leerpunt dan.”

“En hoe heb je dat dan bij FaceOff geleerd? Waardoor komt dat?”

“Gewoon uh, te zeggen dat je het moeilijk vind en dat mensen kritiek op je geven zeg maar. Eh, dan gaan ze dat, verwoorden ze dat weer anders, of gaan ze er veel, ja hoe noem je dat professioneler mee om. JA, ja en dan zeggen ze ook van; van fouten leer je ook weer en uh, maak je ook beetje onzeker enzo en dat soort dingen. Ik heb ook wel een tijd gehad, dat ik echt dacht, dat ik geen zeik, geen zin meer had, ik kap der ook gewoon mee met het hele gebeuren gewoon. Maar ja toen uh, ook gesprek gehad [...] Hebben we over gepraat en uh, NAJA, dan kwam dus dingetjes uit het verleden zeg maar, wat je mee heb gemaakt, waar, waar, waarom je tegen dingen aanloopt en dan praat je erover en dan ga je ermee aan de slag.” **Interview Chris – SC FaceOff**

Ik interpreteer dat Chris een aantal leervoorwaarden beleeft. De eerste leervoorwaarde zie ik als het *aangeven* dat Chris het *moeilijk* vindt om te komen. Ten tweede dat vrijwilligers *kritiek* Chris geven en die kritiek op een professionele manier verwoorden. Ten derde dat *vrijwilligers zeggen dat Chris fouten mag maken*. Ten vierde dat *Chris met vrijwilligers praat over zijn problemen waardoor Chris kan reflecteren op zijn verleden*. Ook andere vrijwilligers erkennen zich in de leerpunten en leervoorwaarden die Chris aangeeft. Andere vrijwilligers noemen ook dat ze geleerd hebben dat ze ‘fouten mogen’ maken.

Inzichten en ideeën

In het zesde leervoorbeeld beleeft Urwin dat hij kan leren van de andere culturen waar hij mee in aanraking komt in de SC. Urwin beleeft dat hij geleerd heeft om verschillende culturen van elkaar te onderscheiden (ontplooiingscultuur en individualistische cultuur). Als ik hem vervolgens vraag naar de voorwaarden van die leerervaring ervaart Urwin dat ‘vertrouwen’ en ‘veiligheid’ belangrijk is.

“(…) dat ik zoveel andere culturen meemaak, daar kan ik sowieso van leren, […] doordat je met ze aan het sporten bent, of doordat je met ze in gesprek bent over uh, DAGELIJKSE dingen in het leven, hoe zit het thuis, wie is jou thuis (xxx), […] daar leer ik zelf dan ook weer van; dat ik denk van; OH, oké dus deze normen en waarde zijn heel anders. Oké, dis is echt een hele andere cultuur of eh, EER en schaamtecultuur die zij kennen tegen onze uh, ontplooiingscultuur, waar wij echt een individualistische cultuur hebben waar we echt voor ONSZELF gaan, gaan zij voor de familie, […] en das wel door het sporten kom je er wel mee in aanraking. Kom je meer met cultuur in aanraking.”

“[...] Wat, wat zijn de voorwaarden voor die uh, leerervaringen? [...]?”

“Ik denk dat dat uh (.) ik denk dat daar een voorwaarde vertrouwen en veiligheid in is. […] kijk eh, het leren van cultuur, die voorwaarde, ja, die wordt geschept door hier in de schilderswijk, ja, dat die jongeren aanwezig zijn en dat ze met je mee sporten en daar geldt ook wel, pas wanneer je echt tot de cultuur, over die zaken kunt spreken, dan is het ook wel weer belangrijk dat je contact hebt en kennis met elkaar hebt gemaakt dat daar ook een stukje veiligheid is om over VERSCHILLEN te kunnen spreken.” **Interview Urwin – SC Havensport**

Urwin beleeft dat ‘*vertrouwen*’ en ‘*veiligheid*’ een belangrijke leervoorwaarde is. Hij werkt deze leervoorwaarde verder uit en zegt dat voor vertrouwen en veiligheid, ‘aanwezig zijn’, ‘sporten’, ‘contact’ hebben en ‘kennis maken’ belangrijk is. Dan is er ruimte om over verschillen te spreken. Ik interpreteer hieruit dat Urwin beleeft dat spreken over verschillen in een ‘veilige’ omgeving een leervoorwaarde is. Ook alle andere vrijwilligers van SC Havensport noemen dat zij leren over de culturen in de Schilderswijk. Ook zij bleven dat aanwezig zijn, contact maken en mensen uit de wijk leren kennen belangrijke leervoorwaarden zijn om van jongeren uit de wijk over culturen te leren.

In het zevende leervoorbeeld geeft Maxim aan dat hij door leiderschapstraining nieuwe dingen heeft geleerd over het concept ‘discipelschap’. Maxim beleeft dat hij in een leiderschapstraining leert over het traject van ‘discipelschap’.

“Nah, je leert ook wel, vanuit die leiderschapstraining, hoe andere het doen; dan denk je; OJA, daar haal ik ook wel meer informatie, nieuwe informatie uit zeg maar. […] oja zo kun je ernaar kijken.”

“Kan je dat is voor je halen? Lukt dat?”

“Naja als dat voorbeeld van dat leiderschaps uhm. uh, traject van discipelschap. Ja dat was zeg maar,

je hoort wel van discipelschap²⁹; wat houdt dat nou in; je bent een volgeling van Jezus, een leerling van Jezus, maar uh... doordat ze dat uitgewerkt hebben DAAR heb ik het voor mezelf heel helder en dan kun je dat ook gemakkelijker toepassen. Oh dat heeft te maken met gewoon: EN er altijd zijn en je leven te delen, dus open te zijn en nah dus ook gewoon soms grenzen te stellen.”

Interview Maxim – SC FaceOff

Ik interpreteer dat Maxim beleeft dat de *leiderschapstraining* een leervoorwaarde is. Andere vrijwilligers leren ook door trainingen en conferenties. Bijvoorbeeld de SC leider van SC Havensport spreekt over lessen die hij geleerd tijdens conferenties van AIA en Nederland Zoekt³⁰.

3.4.2 Leervoorwaarden

In de vorige sub-paragraaf heb ik een aantal beleefde leervoorbeelden met bijbehorende leervoorwaarden besproken. In deze sub-paragraaf bespreek ik nog een aantal leervoorwaarden die vrijwilligers belangrijk vinden, maar die niet in de leermomenten van vrijwilligers expliciet naar voren komen. De beleving van leervoorwaarden is een belangrijke aanwijzing voor de beleving van vrijwilligers over het verband tussen enerzijds de inzet van sport en communitybuilding en anderzijds eigen leren. Vrijwilligers beleven dat ‘doen’, een lerende houding en leren van ervaringsdeskundige belangrijke leervoorwaarden zijn. Overige beleefde leervoorwaarden zijn te vinden in Bijlage V.

Doen

Een eerste belangrijke voorwaarde die vrijwilligers ervaren en letterlijk benoemen is ‘doen’. ‘Doen’ betekent ‘ervaren’, ‘uitstappen’ door ‘taken op te pakken’, ‘verantwoordelijkheid’ te nemen, in gesprek te gaan, te oefenen met gedrag, een ‘pauzestukje’ te doen, ‘fouten te maken’ en te blijven participeren bij de SC. Paula en Oscar zeggen dat ‘doen’ en ‘ervaren’ een belangrijke voorwaarde is voor hun eigen leren bij SC FaceOff.

“Ja, gewoon doen. Dat is eigenlijk uh, het enige, je, je wordt gewoon; nah ga maar gewoon doen. [...]. En dat is (.) zeg maar het enige hoe je het wel echt leert.”

Interview Paula – SC FaceOff

“Uh, ik denk dat dat gewoon kwestie is van gewoon doen. veel doen. Ook uit je comfortzone stappen. Want je weet wel hoe het moet. Alleen het doen is gewoon, dan, in ieder geval voor mij, is dat dan een beetje de issue zeg maar.” **Interview Oscar – SC FaceOff**

Ook Nico, vrijwilliger van SC Havensport, beleefd dat ‘ervaren’, het ‘doen’ een belangrijke voorwaarde is om te leren bij SC Havensport.

“Ja, ja. Ja (..) Wat zijn uh, wat zijn zeg maar de, de, de voorwaarde waardoor je dat heb kunnen leren?”
“Hmm. Uiteindelijk ook gewoon door het te doen. Door eh, gewoon te ervaren.”

Interview Nico – SC Havensport

²⁹ Discipelschap is een concept om uit te leggen wat de opdracht is van christenen in deze wereld. Het concept is gebaseerd op een Bijbeltekst uit Mattheus 28 waar geschreven staat dat Jezus zijn leerlingen opdraagt om alle volken tot zijn ‘discipelen te maken’.

³⁰ Nederland Zoekt is een christelijke organisatie die kerken en andere organisaties wil toerusten met kennis om het christelijk geloof over te dragen.

Lerende houding

Een tweede belangrijke leervoorwaarde die vrijwilligers ervaren vat ik samen onder de term lerende houding. Onder een lerende houding verstaan vrijwilligers 'eerlijk zijn', 'kwetsbaar zijn', om hulp vragen, 'openstaan voor verschillen, openstaan voor feedback en kritiek, een wil hebben om te leren, elkaar 'aanspreken', elkaar leren kennen en conflicten niet uit de weg gaan. Olivier zegt dat hij zichzelf leert kennen en dingen leert in de SC door 'open', 'kwetsbaar' en 'eerlijk' te zijn naar andere vrijwilligers. Olivier zegt dat ervaren vrijwilligers hem vervolgens helpen om dingen te leren.

"En nou dat je dus, eigenlijk door openlijk en kwetsbaar en eerlijk te zijn eh, kun je daar ook met z'n allen aan werken zeg maar en leer je jezelf ook beter kennen. En dat is wel het mooie. Wat ik zelf ook heb gemerkt in dit jaar. Dus gewoon door te vertellen aan de gasten die al jaren meelopen die al heel veel ervaring hebben van; ik zit hiermee uh, uhm, ik wil hier aan werken, kunnen ze je erbij helpen en JA, en jezelf ook uh, daar beter kennen en ook dingen te leren zeg maar"

Interview Olivier – SC FaceOff

Ik vroeg aan de SC leider van SC FaceOff wanneer en hoe vrijwilligers volgens hem leren. De SC leider beleeft dat vrijwilligers om te leren wel moeten *willen* leren.

"EN, maar ik, ik zou zeg er nadrukkelijk wel erbij, als ze WILLEN. Want ik heb ook genoeg mensen door de tijd heen gezien, die dat, allemaal niet zo per se hoeven. Die gewoon voor de gezelligheid erbij willen zitten [glimlachten] en uiteindelijk ook weer uit het team verdwijnen. Dus 't vraagt van jezelf ook wel een houding van uh, dit IS ook een plek waar ik wil leren." **Interview SC leider – SC FaceOff**

Leren van ervaringsdeskundige

Een laatste belangrijke leervoorwaarde die vrijwilligers beleven duid ik aan als het leren van ervaringsdeskundige. Ervaringsdeskundige zijn vrijwilligers die lang participeren bij de SC en (specifieke) kennis en ervaring hebben met betrekking tot SC praktijken. Bij veel leermomenten ervaren vrijwilligers dat de ervaringsdeskundige vrijwilliger die 'benaderbaar', 'open' en 'kwetsbaar' is en vrijwilligers aanspreekt en advies geeft een belangrijke voorwaarde is om te leren. Vrijwilligers ervaren dat zij veel leren door ervaringsdeskundige om advies te vragen en het gedrag van ervaringsdeskundige over te nemen. Ik zie deze beleving van vrijwilligers vooral terug bij meerdere opmerkingen en acties van vrijwilligers van SC FaceOff. In de volgend twee voorbeelden geven Kai en de SC leider aan dat ze verwachten van Nathan te leren. Nathan duid ik aan als een ervaringsdeskundige: hij geeft al een aantal jaar leiding en is jeugdpastor van de kerk.

Kai gaf in de evaluatie aan dat hij even nog even bij Nathan was gaan zitten om te kijken hoe hij met een boos huilend kind zou omgaan. Nathan gaf Kai vervolgens in de evaluatie een aantal tips.

Fieldnotes 15 april – SC FaceOff

Reflectie – "Leren door een lerende houding"

Ik heb zelf ervaren dat een lerende houding belangrijk is om bij de SC's te leren. Door aan te geven wat ik niet kon, door advies, hulp en informatie te vragen aan andere vrijwilligers en door te blijven komen naar de SC's was ik in staat om te leren van de visie en werkwijze van de SC's. Kanttekening is dat ik het wel lastig vond om mezelf kwetsbaar op te stellen door aan te geven wat ik niet kon en dat ik hulp nodig had.

SC leider van SC FaceOff zei dat vrijwilligers nog wat konden leren van Nathan, die veel ervaring had met 'crucial conversations'³¹ voeren. We konden hem daarover vragen stellen.

Fieldnotes 15 april – SC FaceOff

Tot slot geeft Maxim aan dat het bij de SC de bedoeling is om van ervaringsdeskundigen te leren. Maxim zegt dat het de bedoeling is om hetzelfde te gaan doen als ervaringsdeskundigen.

“Maar uhm, ja je wordt er wel echt in meegenomen ook ook uiteindelijk hetzelfde te doen als wat degene doen die al jaren lange meegaan zeg maar.”

Interview Maxim – SC FaceOff

Samenvatting

In het resultatenhoofdstuk heb ik de beleving van vrijwilligers beschreven ten aanzien van de inzet van de 'tool' sport, ten aanzien van de inzet van de 'tool' communitybuilding en ten aanzien van eigen leren in de SC's. Beleving van sportkeuze, organisatie van sportactiviteiten, sport als 'smeermiddel' en keerzijden van sport geven weer hoe vrijwilligers de inzet van sport beleven. Beleving van de doelstellingen, structuur, normen en waarden en spanningen in de community geven weer hoe vrijwilligers de inzet van communitybuilding beleven. Tenslotte geven leervoorbeelden en leervoorwaarden weer hoe vrijwilligers het verband ervaren tussen enerzijds de inzet van sport en communitybuilding en anderzijds eigen leren. Om de beleving van het verband tussen enerzijds de inzet van sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling te verdiepen en wetenschappelijk te verdiepen en te onderbouwen, ga ik in het volgende hoofdstuk de beleving van vrijwilligers analyseren met behulp van theorie uit het theoretisch kader.

---

³¹ 'Crucial conversations' is een term van Joseph Grenny (2002) om gesprekken aan te duiden met tegengestelde meningen, sterke emoties grote belangen.

5. Analyse

In de analyse verdiep ik met behulp van theorieën en concepten uit het theoretisch kader (H3) de beleving van vrijwilligers over van het verband tussen enerzijds de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling om een wetenschappelijk gefundeerd antwoord te geven op de hoofdvraag. De analyse is opgeknipt in drie secties. De eerste sectie gaat over de beleving van het verband tussen de inzet van de 'tool' sport en eigen leren. De tweede sectie gaat over de beleving van het verband tussen de inzet van de 'tool' communitybuilding en eigen leren. De derde sectie gaat over beleving van een lerende houding als belangrijke voorwaarde waardoor vrijwilligers beleven dat de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding inderdaad leren realiseert. In de bovenstaande onderdelen zie ik leren als een uiting van individuele ontwikkeling. De analyse geeft daarom indirect een antwoord op de hoofdvraag die gaat over het verband tussen enerzijds de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling van vrijwilligers.

Leren door de inzet van sport

Vrijwilligers beleven dat de 'tool' sport op twee manieren in verband staat met individuele ontwikkeling. Enerzijds beleven vrijwilligers dat sporten zorgt voor, wat ik noem, 'moments of truth': momenten waarop vrijwilligers in gesprek met jongeren uit de wijk van elkaar leren (van Eekeren et al., 2013). Anderzijds beleven vrijwilligers dat de 'tool' sport zorgt voor leren, omdat het sporten een oefenplek voor vrijwilligers realiseert om hun geloof uit te leven en de doelstelling van de SC waar te maken. Ik ga eerst in op de beleving dat sporten zorgt voor leren door, wat ik duid als, het creëren van 'moments of truth'.

Vrijwilligers beleven dat sport zorgt voor leren, omdat vrijwilligers tijdens sportparticipatie met jongeren uit de wijk moments of truth creëren. Moments of truth momenten zijn volgens van Eekeren et al. (2013) momenten waar vrijwilligers en jongeren uit de wijk van elkaar leren doordat zij met elkaar in contact zijn. Ik duid de beleving van vrijwilligers over oorzaken van leren aan met de term moments of truth, omdat vrijwilligers ervaren dat zij leren over culturen en geloofsovertuiging doordat zij jongeren uit de wijk *leren kennen* en *contact maken*. Naast dat vrijwilligers ervaren dat *contact maken* belangrijk is voor leren, ervaren vrijwilligers dat zij jongeren uit de wijk ook moeten *leren kennen*. Vrijwilligers ervaren dat als vrijwilligers en jongeren uit de wijk elkaar leren kennen dat er vertrouwen en veiligheid is om te spreken over verschillen in cultuur en geloof en van elkaar te leren. Deze beleving van vrijwilligers is in lijn met Payne et al. (2003) die zeggen dat het belangrijk is dat sportparticipanten relaties zouden moeten opbouwen om van elkaar te leren. Vrijwilligers beleven dus dat sport niet intrinsiek zorgt voor leren, maar dat sport wel zorgt voor kennismaking en contact maken met jongeren uit de wijk wat een volgens vrijwilligers een oorzaak is voor hun eigen leren (Coakley, 2002; van Eekeren et al., 2013). Vrijwilligers ervaren dus, in termen van van Eekeren et al. (2013), dat naast contact maken *elkaar leren kennen* een belangrijk mechanisme is van elkaar te leren tijdens moments of truth. Vrijwilligers ervaren dat niet alleen sport een oorzaak is om moments of truth te creëren en van elkaar te leren. Vrijwilligers ervaren ook dat samen eten, film kijken, bowlen et cetera activiteiten zijn waardoor vrijwilligers met jongeren uit de wijk kennis maken, in contact komen en hen beter leren kennen (Nicholls, 2009). In lijn met de *Sport Plus* en *Plus Sport* benadering ervaren vrijwilligers dat niet *sporten* het belangrijkste is om te leren en individuele ontwikkeling te realiseren (Coalter, 2001). Vrijwilligers ervaren dat sociale ervaring en interactie door *kennis te maken* en *contact te maken* met jongeren uit de wijk belangrijk is om moments of truth te

creëren en van elkaar te leren (Coalter, 2010b; Coakley, 2012). Vrijwilligers ervaren dat de SC's op een aantal manieren sport inzetten om contact en kennismaking te stimuleren zodat er moments of truth ontstaan en vrijwilligers en jongeren uit de wijk van elkaar leren. Ik stel dat SC's op een aantal manieren moments of truth stimuleren. De beleving van vrijwilligers over de inzet van sport in de SC's voldoet grotendeels aan de voorwaarden die Coakley (2011) en van Eekeren et al. (2013) benoemen om sport effectief in te zetten om individuele ontwikkeling te realiseren.

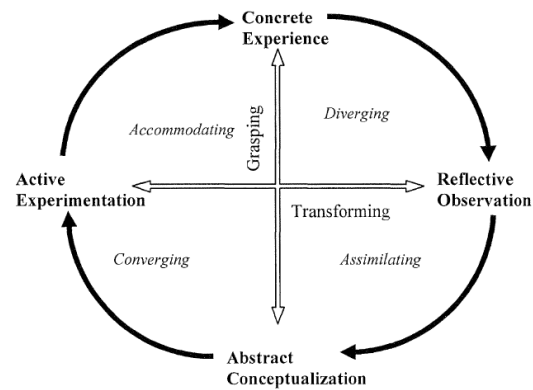
- Ten eerste zie ik dat de SC's contact maken stimuleren doordat vrijwilligers elke week op een openbaar zichtbaar veldje in de wijk sporten. Vrijwilligers beleven dat het belangrijk is om actief jongeren uit de wijk te betrekken, een praatje met ze te maken en in hen te investeren om ze beter te leren kennen. Deze inzet van sport is in lijn met de *noodzakelijke voorwaarde* om sport in te zetten als 'tool' voor individuele ontwikkeling (van Eekeren et al., 2013).
- Ten tweede ervaren vrijwilligers van SC FaceOff dat zij door het organiseren van meerdere sportactiviteiten meer jongeren uit de wijk betrekken en makkelijker met hen, bijvoorbeeld tijdens een potje tafeltennis, in contact komen en kennis maken.
- Ten derde zie ik dat SC's contact stimuleren door het sporten aantrekkelijk te maken door sportactiviteiten te organiseren en te faciliteren. SC's zorgen voor materialen, een plek, een scheidsrechter en een spelvorm. Vrijwilligers stellen jongeren uit de wijk op de hoogte via persoonlijk contact, facebook, whatsapp of website. Het organiseren en faciliteren van sportactiviteiten is in lijn met de *ondersteunende voorwaarden* die van Eekeren et al. (2013) opstellen om sport in te zetten als 'tool' voor individuele ontwikkeling.
- Ten vierde ervaren vrijwilligers dat ze positief contact stimuleren door rekening te houden met de context. Vrijwilligers sporten op openbare veldjes waar veel kinderen en jongeren komen om met hen te sporten, kennis te maken en contact te maken. Het aansluiten bij de context is in lijn met de voorwaarde om rekening te houden met omgevingsfactoren om sport effectief in te zetten als 'tool' voor individuele ontwikkeling (van Eekeren et al., 2013).

Vrijwilligers ervaren dat de inzet van de 'tool' sport om contact te stimuleren bij SC's niet altijd zorgt voor leren door moments of truth. Sport zorgt volgens vrijwilligers ook voor blessures, uitsluiting en (verbaal) geweld (Knoppers, 1999; Vanreusel, 2002). Vrijwilligers ervaren dat niveauverschil en sterke competitie oorzaken kunnen zijn voor, wat ik noem, negatief contact tijdens het sporten. Vrijwilligers ervaren dat actief leiding nemen in het sporten belangrijk is om negatief contact van sport zoals uitsluiting en (verbaal) geweld te voorkomen en moments of truth te bevorderen.

Naast dat vrijwilligers ervaren dat de inzet van de 'tool' sport zorgt voor leren door moments of truth, ervaren vrijwilligers ook dat het sporten een moment is waarop vrijwilligers in een afgebakende omgeving kunnen oefenen om een christelijke levenswandel in de praktijk te brengen en de doelstelling van de SC te halen. Vrijwilligers ervaren dat het sporten zorgt voor een omgeving waar vrijwilligers oefenen om bijvoorbeeld kinderen te corrigeren, oefenen om voor een groep iets over het geloof te vertellen of oefenen met verantwoordelijkheden voor een bepaalde taak. Ik verdiep de beleving van vrijwilligers over hun eigen leren door te stellen dat vrijwilligers in lijn met de theorie van Kolb en Kolb (2008) beleven te leren door *concrete ervaring* en *experimenten met gedrag*. In de volgende sectie van de analyse leg ik deze duiding verder uit.

Leren in een leeromgeving

Vrijwilligers beleven dat, naast sport, ook communitybuilding in de SC een ‘tool’ is waardoor vrijwilligers zich individueel ontwikkelen. Vrijwilligers beleven namelijk dat eigenschappen van de community in verband staan met hun eigen leren (het eigen leren van vrijwilligers zie ik als een uiting van individuele ontwikkeling). Ik stel dat vrijwilligers beleven dat zij leren doordat zij beleven dat de SC een *leeromgeving* is. Ik leg uit waarom vrijwilligers beleven dat de SC een *leeromgeving* is met behulp van twee theorieën die de beleving van vrijwilligers over hun eigen leren verdiepen. Ten eerste verdiep ik de beleving van vrijwilligers over hun eigen leren met behulp van theorie over de leercyclus van Kolb (1984) (zie figuur 2). Ik gebruik de leercyclus van Kolb (1984) als analytisch kader om de beleving van leren van vrijwilligers te duiden. Ten tweede verdiep ik de beleving van vrijwilligers over hun eigen leren met behulp van theorie over community's of practice. Ik leg uit dat vrijwilligers ervaren dat een SC een CoP is en dat vrijwilligers leren in de CoP door zich te verhouden met de kennistradities van de CoP.

Figuur 2: Leercyclus (Kolb & Kolb, 2008)

Allereerst stel ik dat vrijwilligers de SC als een *leeromgeving* ervaren, omdat zij veel en uiteenlopende leermomenten ervaren (zie Bijlage V). Ik analyseer de beleving van vrijwilligers over hun eigen leermomenten met behulp van de leercyclus uit de ELT (Kolb & Kolb, 2008) (zie figuur 2). Ik stel dat vrijwilligers beleven dat zij leren door de vier stappen in de leercyclus te doorlopen. Vrijwilligers benoemen ten eerste dat zij leren door *concreet te ervaren* (fase #1) door te doen, door aanwezig te zijn bij de SC en door het sporten in de wijk. Vrijwilligers benoemen ten tweede dat zij leren door *reflectief te observeren* (fase #2) door te praten met elkaar en met ervaringsdeskundige. Reflectieve observaties vinden plaats in geplande evaluatiemomenten, tijdens het eten of na de SC dag in de snackbar of in de kleedkamer. Vrijwilligers ervaren in lijn met Coté (2013) en van Eekeren et al. (2013) dat ervaringsdeskundige, die ik duid als rolmodellen, helpen om vrijwilligers te leren over SC praktijken (Coté, 2013; van Eekeren et al., 2013). Vrijwilligers benoemen ten derde dat zij leren door *abstract te conceptualiseren* (fase #3) door nieuwe inzichten op te doen over culturen en concepten tijdens onderwijs- of deelmomentjes of cursussen. Kanttekening is dat cursussen geen regulier onderdeel zijn van een SC dag. Als laatste benoemen vrijwilligers dat zij leren door te *experimenteren met gedrag* (fase 4) door uitdagingen aan te gaan, fouten te maken, te experimenteren met nieuwe taken en verantwoordelijkheden in de voorbereiding of tijdens het sporten in de SC's. Ik stel dus, in lijn met Kolb en Kolb (2008) dat vrijwilligers ervaren dat zij effectief leren doordat zij in de SC's alle vier de fases van de leercyclus doorlopen.

Vrijwilligers van SC Havensport en SC FaceOff ervaren verschillen in het doorlopen van leercyclus. Vrijwilligers van SC FaceOff noemen veel leermomenten en zij zien de oorzaken van hun leren terug in alle fases van de leercyclus. Vrijwilligers van SC Havensport noemen minder leermomenten en zij zien oorzaken van hun leren terug in minder fases uit de leercyclus. Ik stel dat de beleving van vrijwilligers van SC Havensport en de beleving van vrijwilligers van SC FaceOff verschilt, omdat vrijwilligers van SC FaceOff ervaren dat zij meer gestimuleerd worden om de leercyclus te doorlopen. In de eerste plaats zie ik dat vrijwilligers van SC FaceOff meer *experimenten met gedrag* ervaren door het opstellen en aangaan van uitdagingen en het uitvoeren van veel verschillende taken met hoge

verantwoordelijkheid. In de tweede plaats zie ik dat vrijwilligers van SC FaceOff vaker en uitgebreider *reflecteren*. In de derde plaats zie ik dat SC FaceOff meer tijd en energie investeert in momenten voor *abstracte conceptualisatie* dan SC Havensport. SC FaceOff investeert tijd en energie in het leren van abstracte conceptualisatie door twee onderwijsmomenten en twee pauzestukken te organiseren. Ik stel dat vrijwilligers van SC Havensport beleven dat zij minder tijd en energie investeren om volledig de leercyclus te doorlopen. Vrijwilligers ervaren *weinig tijd* en *weinig draagkracht* en de meeste vrijwilligers hebben een *voorkeur voor continuïteit* van SC activiteiten. Vrijwilligers ervaren dat omstandigheden als het samenwerken met een kleine kerk, weinig vrijwilligers en drukte zorgt voor weinig tijd en draagkracht en een voorkeur voor continuïteit. Beleving van weinig tijd, weinig draagkracht en een voorkeur voor continuïteit zijn redenen voor vrijwilligers om niet extra tijd en energie te investeren om de structuur van de SC uit te breiden en volledig de leercyclus te doorlopen en zo meer te leren van elkaar. Kerno (2008) en Schilling en Kluge (2008) bevestigen in lijn met de bovenstaande verklaring dat weinig tijd en draagkracht en de voorkeur voor continuïteit van vrijwilligers barrières zijn om te leren.

Een tweede theorie waarmee ik de beleving van de SC als lerende omgeving wil verdiepen is de theorie over Communities of Practice (Wenger, 2012). Allereerst stel ik dat vrijwilligers beleven dat de SC een CoP is. De beleving van vrijwilligers komt immers overeen met de kenmerken van een CoP (Wenger, 2012). Vrijwilligers ervaren een SC met een doelstelling waarbij bepaalde competenties horen (*'the domain'*). Competenties die vrijwilligers ervaren zijn bijvoorbeeld het optreden als scheidsrechter, omgaan met kinderen, conflicten oplossen en voor een groep spreken. Vrijwilligers ervaren dat zij kennis delen tijdens de voorbereiding, de evaluatie en tijdens het napraten (*'the community'*). Vrijwilligers ervaren dat zij in de SC leren en kennis opdoen over bijvoorbeeld het belang van toewijding en persoonlijk investeren. Vrijwilligers ervaren dat kennis voortkomt uit de (praktijk)ervaring van vrijwilligers bij de SC (*'the practice'*). Vrijwilligers doen wekelijks praktijkervaring op tijdens het sporten met de jongeren in de wijk (Wenger, 2012).

Nu duid ik de beleving van leren van vrijwilligers met de theorie van Wenger (2010) over leren in een CoP. In het theoretisch kader stelde ik dat participanten in een CoP leren door kennistradities van de CoP te *construeren* en doordat participanten zich tot de kennistradities van een CoP *verhouden*. Ik stel dat vrijwilligers vooral beleven te leren door zich te *verhouden* met bestaande kennistradities van de SC. Volgens Cohen (1985) wordt de constructie en bijbehorende de kennistradities van de SC's gesymboliseerd door taalgebruik (Cohen, 1985). Ik stel dat vrijwilligers taalgebruik zoals ' , 'persoonlijk investeren', 'kwetsbaarheid', 'toewijding en trouw' en 'verantwoordelijkheid' gebruiken om kennistradities aan te duiden. Vrijwilligers beleven dat zij, door middel van advies en observatie van ervaringsdeskundige als rolmodellen, leren van *deze* kennistradities (Coalter, 2010b; Côte, 2013). Leermomenten van vrijwilligers gaan immers over 'persoonlijk investeren', 'kwetsbaarheid', 'toewijding en trouw' en 'verantwoordelijkheid'. Deze beleving van vrijwilligers over hun eigen leren is ook in lijn met leren volgens het idee van 'legitimate peripheral participation' waarin vrijwilligers leren over kennistradities van ervaringsdeskundigen en op den duur zo zelf ervaringsdeskundige worden (Lave & Wenger, 1991).

De beleving van vrijwilligers over leren komt niet helemaal overeen met de ideeën van Lave en Wenger (1991) en Wenger (2012). Lave en Wenger (1991) beschrijven dat kennis gebonden is aan de context van een CoP. Vrijwilligers beleven dat anders. Vrijwilligers beleven dat normen en waarden (4.3.2) en leerlessen (4.3) van de SC ook buiten de SC gelden. In lijn met deze beleving van

vrijwilligers zeggen Coté (2013) en het rapport van de SPD IWG (2007) dat sportactiviteiten een afspiegeling van de maatschappij kunnen construeren waardoor participanten lessen leren die niet alleen van pas komen tijdens sportactiviteiten, maar in ook de rest van hun leven.

Vrijwilligers ervaren dus dat zij in de SC als *leeromgeving* leren door het *doorlopen van de leercyclus* en door zich te *verhouden met de kennistradities* van de SC als zijnde een CoP. Een kanttekening is dat vrijwilligers ervaren dat hun eigen leren niet alleen in verband staat met inzet van de ‘tools’ sport en communitybuilding in de SC, maar dat hun eigen leren ook in verband staat met ervaringen uit het verleden zoals opleiding, (bij)baan en AIA projecten. Dat is in lijn met de stelling van Bandura (1977) die stelt dat sociale omgeving en persoonlijke eigenschappen van invloed zijn op het leren van vrijwilligers. Bandura (1977) zegt dat niet alleen de *sociale leeromgeving* een belangrijke oorzaak is voor leren. Ook het *gedrag* en de *eigenschappen* van vrijwilligers zijn factoren die een rol spelen om leren van vrijwilligers te realiseren. Vrijwilligers beleven in lijn met Bandura (1977) dat naast de sociale leeromgeving bepaald gedrag belangrijk is om te leren en individueel te ontwikkelen. Vrijwilligers beleven dat, wat ik noem, een *lerende houding* een belangrijke voorwaarde is om te leren. Ondanks dat beleving van een lerende houding geen onderdeel is van de hoofdvraag en daarnaast meer gaat over psychologische inzichten dan sociologische inzichten, vind ik het belangrijk de beleving van vrijwilligers over een lerende houding te beschrijven en te verdiepen, omdat vrijwilligers ervaren dat het een belangrijk leervoorwaarde is. Dit is in lijn met mijn semi-inductieve benadering, omdat ik niet zozeer mijn vooropgestelde vraag en theorie centraal zet, maar de data van respondenten.

Leren door een lerende houding

Naast de inzet van de ‘tool’ sport en de inzet van de ‘tool’ communitybuilding is een lerende houding volgens vrijwilligers een belangrijke voorwaarde om te leren. Ik bespreek twee facetten die volgens vrijwilligers een lerende houding typeren. Het eerste facet is kwetsbaarheid en een bijbehorende veilige omgeving. Het tweede facet is toewijding en trouw.

Een eerste facet van een lerende houding is volgens vrijwilligers *een kwetsbare houding*. Vrijwilligers geven aan dat een dergelijke houding betekent dat ze open en eerlijk zijn naar andere vrijwilligers toe. Doordat vrijwilligers open en eerlijk zijn kunnen andere vrijwilligers hen goed kunnen helpen en zodoende leren vrijwilligers van elkaar.

Ik duid ten eerste de beleving van vrijwilligers over kwetsbaarheid als leervoorwaarde met de theorie over leerbarrières. Volgens Argyris (1994), Kernó (2008) en Schilling en Kluge (2008) voorkomen vrijwilligers met een kwetsbare houding een aantal leerbarrières en zijn vrijwilligers in staat effectiever van elkaar te leren. Volgens Argyris (1994) wordt door de beleving van kwetsbaarheid defensief redeneren voorkomen en ‘double loop learning’ gestimuleerd. Ook de leerbarrière die Kernó (2008) noemt over de westerse cultuur die zorgt voor competitie en zelfgerichtheid is niet van toepassing op de beleving van de kwetsbare houding van vrijwilligers. Tenslotte is de leerbarrière die Schilling en Kluge (2008) noemen over angst voor falen en schuld als leerbarrière ook niet van toepassing op de beleving van vrijwilligers (p. 346-349). Vrijwilligers ervaren geen sfeer van defensief redeneren, competitie en angst voor falen en schuld, maar vrijwilligers ervaren dat zij kwetsbaar kunnen zijn en dat een kwetsbare houding een oorzaak is voor dat zij van andere kunnen leren.

Ik duid ten tweede de beleving van vrijwilligers over het belang van een kwetsbare houding met de theorie van CoP's. In een CoP construeren vrijwilligers samen eigen leren (Wenger, 2010).

Vrijwilligers geven aan dat zij van andere leren door open, eerlijk en kwetsbaar te zijn en door hulp van andere (ervaren) vrijwilligers. Ik duid de beleving van vrijwilligers met een voorbeeldmetafoor over een bouwwerk die vrijwilligers samen construeren. Het bouwen aan het bouwwerk staat voor het leren van vrijwilligers. Het bouwwerk zelf staat voor de fysieke en geestelijke gesteldheid van vrijwilligers. Ashley laat door haar kwetsbare houding openlijk zien aan andere vrijwilligers waar haar bouwwerk tekort schiet. Andere vrijwilligers kunnen door de openheid goed zien wat Ashley heeft om haar bouwwerk te verbeteren. De andere (meer ervaren) vrijwilligers geven tips en helpen Ashley om haar bouwwerk te verbeteren. Ik stel, in lijn met het sociaal constructivistisch perspectief van leren en in lijn met de beleving van vrijwilligers, dat de kwetsbare houding van Ashley een belangrijke voorwaarde is om haar bouwwerk (gesteldheid) snel en effectief te verbeteren wat in de metafoor staat voor leren van vrijwilligers (Lave & Wenger, 1991; Wenger, 2010).

Ik stel dat kwetsbaarheid niet op zichzelf een voorwaarde is om te leren. Men kan immers ook misbruik maken van kwetsbaarheid, waardoor mensen voor schut staan en geminacht worden. Een individualistische cultuur en hiërarchie (welke uiting krijgen in egoïsme, politieke spelletjes en competitie) kunnen er voor zorgen dat kwetsbaarheid alleen maar leidt tot gezichtsverlies (Kerno, 2008). Vrijwilligers ervaren in de SC echter een gastvrije omgeving waar men elkaar accepteert, niet oordeelt en waar vrijwilligers bij elkaar betrokken zijn. Vrijwilligers ervaren daarom een veilige omgeving waar ze kwetsbaar gedrag kunnen vertonen waardoor ze van andere kunnen leren. Deze beleving van vrijwilligers is in lijn met ideeën van Peck (1987). Peck (1987) legt uit dat in een veilige omgeving mensen kwetsbaar kunnen zijn. Vrijwilligers reageren niet op kwetsbaarheid van andere met oordeel en uitsluiting, maar met steun waardoor vrijwilligers van elkaar leren (Peck, 1987). Een kanttekening is dat, ondanks dat vrijwilligers een veilige omgeving ervaren, vrijwilligers het niet gemakkelijk vinden om zich kwetsbaar op te stellen.

Een tweede facet van een lerende houding is volgens vrijwilligers *toewijding en trouw*. Toewijding en trouw aan participatie in de SC. Ik stel dat vrijwilligers beleven dat een houding van toewijding en trouw een belangrijke leervoorwaarde is. Vrijwilligers ervaren ten eerste het volgende verband tussen toewijding en trouw en leren: Vrijwilligers ervaren dat toewijding en trouw belangrijk is zodat vrijwilligers elke week aanwezig zijn en kennis en contact maken met jongeren uit de wijk. Vrijwilligers ervaren, zoals ik al eerder in de analyse gezegd heb, dat aanwezig zijn, kennis maken en contact maken zorgt voor moments of truth en het doorlopen van de leercyclus. Moments of truth en het doorlopen van de leercyclus zorgt volgens vrijwilligers, Kolb (1984) en van Eekeren et al., (2013) voor leren. Vrijwilligers ervaren ten tweede het volgende verband tussen toewijding en trouw en leren: Vrijwilligers ervaren dat een houding van toewijding en trouw ervoor zorgt dat vrijwilligers elkaar leren kennen en met elkaar optrekken. Door elkaar te leren kennen en met elkaar op te trekken ervaren vrijwilligers dat zij leren van elkaars ervaring, kennis en persoonlijkheid. In lijn met de beleving van vrijwilligers geeft Peck (1987) aan dat het belangrijk is om toegewijd te zijn aan leden van de community en te blijven participeren in de community om vervolgens van elkaar te leren.

Samengevat heeft volgens vrijwilligers leren in een SC niet alleen te maken sociologische voorwaarden door de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding, maar ook met psychologische voorwaarden door het aannemen van een kwetsbare houding en door toegewijd en trouw te zijn aan participatie in de SC.

6. Conclusie

Ik presenteer mijn conclusies van het onderzoek door antwoord te geven op mijn hoofdvraag. De hoofdvraag luidt: *Wat is volgens vrijwilligers van SC Havensport en SC FaceOff het verband tussen de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en hun eigen individuele ontwikkeling bij de sportcommunity's?*

Vrijwilligers beleven dat de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding *onder bepaalde voorwaarden* in verband staat met hun eigen leren. Ik stel dat het eigen leren van vrijwilligers een uiting is van individuele ontwikkeling. Beleving van vrijwilligers over hun eigen leren geeft daarom indirect beleving over hun eigen individuele ontwikkeling aan. Naast dat de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding onder bepaalde voorwaarden zorgen voor leren, beleven vrijwilligers dat zij leren door leren wat ik noem een lerende houding aan te nemen. Vrijwilligers ervaren dus dat het verband tussen enerzijds de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding en anderzijds individuele ontwikkeling staat op valt bij een aantal voorwaarden hoe een SC de 'tools' sport en communitybuilding inzet en of vrijwilligers een lerende houding aannemen in de SC. Ik vat in de conclusie de belangrijkste voorwaarden samen.

Vrijwilligers ervaren dat de *inzet van de 'tool' sport* in verband staat met hun eigen individuele ontwikkeling, omdat sport als 'smeermiddel' moments of truth creëert. Moments of truth zijn momenten dat vrijwilligers met jongeren uit de wijk kennismaken en contact maken en van elkaar leren. Vrijwilligers ervaren dat de twee SC's het leren door het creëren van moments of truth stimuleert: Vrijwilligers sporten midden in de wijk, betrekken jongeren bij het sporten, vrijwilligers investeren in de jongeren, vrijwilligers bieden meerdere sporten aan om een zo groot mogelijke doelgroep te trekken, vrijwilligers organiseren sportactiviteiten en vrijwilligers stellen jongeren uit de wijk op de hoogte en de SC's houden rekening met de context. Vrijwilligers ervaren daarnaast dat hun actieve leiding tijdens het sporten het leren middels moments of truth stimuleert doordat iedereen mee mag doen, het niveauverschil in balans blijft en een goede sfeer gehandhaafd blijft.

Vrijwilligers ervaren dat de *inzet van de 'tool' communitybuilding* onder bepaalde voorwaarden in verband staat met individuele ontwikkeling. Vrijwilligers ervaren dat zij leren onder de voorwaarden dat ze in de community de leercyclus van Kolb (1984) doorlopen en onder de voorwaarde dat vrijwilligers zich verhouden tot de kennistradities SC als zijnde een CoP (Wenger, 2012).

In de eerste plaats ervaren vrijwilligers dat zij leren, omdat vrijwilligers in de SC's de vier fases van de leercyclus doorlopen (Kolb & Kolb, 2008). Vrijwilligers ervaren dat zij leren door *concrete ervaringen* bij de SC. Dit houdt in dat vrijwilligers 'doen' door wekelijks te sporten (fase #1). Vrijwilligers ervaren dat zij leren door *reflectief te observeren*. Dit houdt in dat vrijwilligers evalueren en napraten met elkaar met ervaringsdeskundigen (fase #2). Vrijwilligers ervaren dat zij leren door *abstracte conceptualisatie* tijdens onderwijsmomenten en cursussen (fase #3) en vrijwilligers ervaren dat zij leren door te *experimenteren met gedrag* door te experimenteren met taken en verantwoordelijkheden (fase #4). Vrijwilligers van SC FaceOff ervaren dat zij de leercyclus volledig doorlopen en meer leren. Vrijwilligers van SC Havensport ervaren minder leermomenten door het doorlopen van de leercyclus. Vrijwilligers van SC Havensport ervaren in hun situatie weinig tijd en draagkracht om omstandigheden te creëren om de leercyclus volledig te doorlopen.

In de tweede plaats ervaren vrijwilligers dat zij in de community leren, omdat vrijwilligers ervaren dat de SC, in termen van Wenger (2012), een CoP is waar vrijwilligers zich verhouden tot de

kennistradities van de SC. Vrijwilligers verhouden zich, met behulp van ervaringsdeskundige, tot bestaande kennistradities van de SC's, zoals het belang van toewijd en trouw, investeren en verantwoordelijkheid. Vrijwilligers ervaren dat normen en waarden en leerlessen uit de SC niet gebonden zijn aan de context van de SC, maar ook gelden buiten de SC.

Vrijwilligers ervaren dat naast de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding, *een lerende houding* een belangrijke voorwaarde is waardoor vrijwilligers beleven dat de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding zorgt voor eigen individuele ontwikkeling. Een lerende houding betekent volgens vrijwilligers dat vrijwilligers *kwetsbaar zijn* en *toegewijd en trouw* zijn aan participatie in de SC.

In de eerste plaats ervaren vrijwilligers dat zij in de SC leren door zich kwetsbaar op te stellen. In lijn met de beleving van vrijwilligers zorgt kwetsbaarheid dat leerbarrières overkomen worden (Argyris, 1991, 1994; Kern, 2008; Schilling & Kluge, 2008). Daarnaast ervaren vrijwilligers, in lijn met een sociaal constructivistisch perspectief, dat een kwetsbare houding ervoor zorgt dat vrijwilligers, samen met ervaringsdeskundige, effectief leerlessen kunnen construeren. Vrijwilligers ervaren dat wanneer zij eerlijk zijn over hun moeilijkheden en open staan voor kritiek, dat ervaringsdeskundige hen effectief kunnen helpen en dat ervaringsdeskundigen vrijwilligers een aantal dingen leren. Tenslotte ervaren vrijwilligers dat kwetsbaarheid lastig is, maar dat een kwetsbare houding mogelijk is, omdat zij in de SC een veilige omgeving ervaren.

In de tweede plaats ervaren vrijwilligers dat toegewijd en trouw zijn aan participatie in de SC een belangrijke voorwaarde is om te leren in de SC. Vrijwilligers ervaren dat een houding van toewijding en trouw op twee manieren in verband staat met leren. Het eerste verband tussen enerzijds toewijding en trouw en anderzijds leren is volgens vrijwilligers als volgt: Toewijding en trouw zorgt voor aanwezigheid in de wijk en kennismaking en contact tussen vrijwilligers en jongeren. Aanwezigheid, kennis en contact maken zorgt voor moments of truth en het doorlopen van de leercyclus. Moments of truth en het doorlopen van de leercyclus zorgt volgens vrijwilligers vervolgens voor leren. Het tweede verband tussen toewijding en trouw en leren is volgens vrijwilligers als volgt: Vrijwilligers ervaren dat toewijding en trouw ervoor zorgt dat vrijwilligers elkaar leren kennen en met elkaar optrekken. Vrijwilligers ervaren dat het kennismaken en optrekken van vrijwilligers onder elkaar zorgt dat vrijwilligers leren van elkaars ervaring, kennis en persoonlijkheid.

Ik concludeer dat vrijwilligers beleven dat de inzet van de 'tools' sport en communitybuilding, onder bovenstaande voorwaarden, zorgt voor eigen leren en dus ook voor individuele ontwikkeling van vrijwilligers. Kennis over deze voorwaarden helpen (publieke) organisaties om de 'tools' sport en communitybuilding doortastend in te zetten en individuele ontwikkeling te realiseren.

7. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk presenteer ik aan de hand van mijn resultaten en analyse een aantal aanbevelingen voor AIA, SC Havensport, SC FaceOff. Ik begin met vier aanbevelingen voor AIA. Ik eindig met twee specifieke aanbevelingen voor SC Havensport en SC FaceOff.

Aanbeveling #1: Sport is een middel, gebruik het ook zo

Ik beveel ten eerste aan om sport als middel tot een doel in te zetten. In lijn met de beleving van vrijwilligers is sporten op zichzelf niet automatisch een voorwaarde voor leren. In lijn met de beleving van vrijwilligers is sport een middel voor kennismaken en contact maken en het creëren van een leeromgeving. Door kennis maken, contact en participatie in de leeromgeving ontstaat pas leren. Ik beveel daarom aan om aandacht te besteden aan de voorwaarden waardoor sport zorgt voor contact en een leeromgeving. Voorwaarden zijn bijvoorbeeld de aanwezigheid van genoeg jongeren uit de wijk, genoeg (ervaringsdeskundige) vrijwilligers, het stimuleren van contact door kennis te maken met jongeren uit de wijk en met elkaar, reflecteren (met ervaringsdeskundigen) op de sportactiviteit en aansluiten bij de context door sportkeuze en manier van communiceren. Als AIA andere doelgroepen dan sportende jongeren uit de wijk (andere jongeren of ouderen) wil ontmoeten dan beveel ik aan om te overwegen om andere typen activiteiten te gebruiken. Overigens begrijp ik dat het ook voordelen heeft om als AIA zijnde slechts te focussen op sportactiviteiten.

Aanbeveling #2: leren in de SC door het doorlopen van de leercyclus te stimuleren

Ik beveel ten tweede aan om activiteiten in de SC te faciliteren die ervoor zorgen dat vrijwilligers de leercyclus van Kolb volledig doorlopen (Kolb & Kolb, 2008). Vrijwilligers ervaren al veel concrete ervaring en reflectie (fase #1 en #3). Daarom doe ik aanbevelingen over hoe SC's vrijwilligers kunnen stimuleren om de andere fases van de leercyclus te doorlopen. Ik zou het doorlopen van fase #2 van *actief experimenteren* stimuleren door, in termen van AIA, uitdagingen op te stellen en aan te gaan en elkaar daarbij te coachen en te ondersteunen. Uitdagingen kunnen van alles zijn: een keer koken voor de groep, vertellen wat jouw geloof voor jou betekent (getuigenis), leiding geven, andere mensen complimenten geven, experimenteren met positief en geduldig gedrag, een Bijbelstudie geven of een sporttoernooi organiseren. Net wat mensen willen leren. Het doorlopen van de fase #4 van *abstracte conceptualisatie* zou ik stimuleren door het inplannen van een onderwijs- of deelmoment, het volgen van trainingen en cursussen en het lezen van boeken. Een SC, of SC's samen, kunnen een (digitale) boekenkast oprichten om theoretische kennis uit te lenen en op te slaan. Uitleen en uitruilen van theorie binnen SC's en tussen SC's kan vrijwilligers stimuleren om te leren van abstract conceptualiseren.

Aanbeveling #3: Stel een heldere eenduidige visie op

Ik beveel ten derde aan om als AIA en SC zijnde een eenduidige heldere visie op te stellen voor SC's. Ik heb in interviews met vrijwilligers, op de website van AIA en op het trainingsevent voor SC leiders allemaal verschillende doelstellingen van een SC voorbij horen komen. (a) Op de website staat dat het doel van een SC is: *“een hechte community van vrijheid, veiligheid en acceptatie waar jongeren zich uit de kerk zich verbonden voelen met jongeren uit de wijk en hun hart laten zien. Zo ontstaat een stukje hemel op aarde waar jongeren Jezus leren kennen”* (AIA – sportcommunity's, 2015). (b) In het sportcommunity handboek staat: *“Een sportcommunity is dé plek waar jongeren van binnen de kerk met jongeren van buiten de kerk een gemeenschap vormen waar Jezus centraal staat en waar zij zich persoonlijk en geestelijk ontwikkelen”* (AIA, 2015, p. 3). (c) Vrijwilligers ervaren veel verschillende doelstellingen zoals over Jezus vertellen, zijn liefde delen en relatieopbouw en (d) AIA stafleden en

SC leiders spreken op het trainingsevent over 'naar Jezus toe bewegen' en 'discipelschap'. Ik beveel aan om een eenduidige visie op te stellen en mogelijke concepten in deze visie zoals 'naar Jezus toe bewegen' en 'discipelschap' uit te werken. Een eenduidige visie met uitleg van concepten helpt om vrijwilligers duidelijkheid te geven en te inspireren met een heldere en sterke visie. Daarnaast kan een heldere en sterke visie helpen om kerken te overtuigen om een SC op te starten. Een sterke en heldere visie helpt om aan kerken uit te leggen hoe een SC bijdraagt aan een missionaire³² doelstelling.

Aanbeveling #4: Onderwijs een eenduidige visie

Ik beveel ten vierde aan dat AIA SC leiders en vrijwilligers onderwijst in een eenduidige visie. Vrijwilligers ervaren vooral dat zij *andere* iets kunnen leren en ervaren niet bewust de doelstelling om *zelf* te leren in de SC. Onderwijs over de doelstelling van AIA kan inzichten bieden in werkwijze, focus geven en ervoor zorgen dat vrijwilligers bewust zijn dat de SC ook voor *henzelf* een leeromgeving is. Vrijwilligers nemen daardoor waarschijnlijk een lerende houding aan waardoor zij effectiever leren in de SC. AIA kan de visie onderwijzen tijdens forumdagen. SC leiders kunnen vervolgens hun doorgeven aan de vrijwilligers van de SC's. SC leiders kunnen bijvoorbeeld in hun SC over de visie communiceren en systematisch aandacht besteden aan het leren van vrijwilligers zelf in de SC door leerdoelen te noteren of eens per jaar te reflecteren op wat vrijwilligers leren in de SC.

Aanbeveling #5: Bij leiderschapsrollen hoort verantwoordelijkheid

De vijfde aanbeveling geldt specifiek voor SC FaceOff. Ik beveel SC FaceOff aan dat de leiders en ervaringsdeskundigen van SC FaceOff benaderbaar zijn, geduldig zijn, inclusiviteit van de community handhaven en een voorbeeld zijn door zich (ook) kwetsbaar op te stellen. Overigens gelden deze aanbevelingen ook voor vrijwilligers zelf, maar specifiek nog voor leiding en ervaringsdeskundige, omdat zij een beleurende (voorbeeld)rol vervullen.

SC FaceOff gaat leiderschapsrollen uitbreiden en leiders en ervaringsdeskundigen hebben bij SC FaceOff veel kennis en ervaring die nieuwelingen (nog) niet hebben. Ik denk dat dat afstand kan creëren. Kerno (2008) ziet hiërarchie als potentiële barrières voor een lerende community. Om afstand tussen leiders en vrijwilligers te voorkomen beveel ik aan dat leiders en ervaringsdeskundige hun verantwoordelijkheid nemen om er voor te zorgen dat er geen afstand ontstaat tussen enerzijds nieuwelingen en anderzijds ervaringsdeskundigen. Ik beveel daarom aan om (a) benaderbaar te zijn voor vrijwilligers door tijd vrij te maken om andere vrijwilligers te ontmoeten en te spreken. Ik beveel aan om (b) geduldig te zijn. Leiders en ervaringsdeskundige moeten rekening houden dat eigen kennis en ervaring relatief hoog is in vergelijking met dat van nieuwelingen. Als nieuwelingen veel fouten maken kan dat irritatie opleveren, terwijl fouten maken volgens vrijwilligers een belangrijke leervoorwaarde is. In lijn leertheorie van Argyris (1991) beveel ik aan dat leiders en ervaringsdeskundige vrijwilligers die fouten maken bemoedigen en niet alleen bekritisieren. Ik beveel aan om (c) het inclusief karakter van de community handhaven. Dat wil zeggen dat er ruimte is voor mensen met veel talent en voor mensen met weinig talent, voor aangename mensen en voor vermoeiende mensen. Het inclusieve karakter zorgt voor een realistische afspiegeling van het (christelijk) leven. Ik beveel tenslotte aan dat leiders en ervaringsdeskundigen voorbeeldgedrag vertonen door zelf kwetsbaar te zijn (Argyris, 1991). Veel nieuwelingen zullen zich kwetsbaar moeten opstellen als zij willen leren wat andere al weten. Zij zullen immers vaak tips en kritiek ontvangen en

---

³² Missionair wil zeggen dat kerken de missie om, kort gezegd, het christelijk geloof uit te dragen, vervullen.

veel om advies moeten vragen. Daarom is het goed als leiders en ervaringsdeskundige ook hierin een voorbeeld zijn voor vrijwilligers.

Aanbeveling #6: Investeren voor lange termijn prestaties

De zesde aanbeveling geldt specifiek voor SC Havensport. Ik beveel aan dat vrijwilligers en de SC leider van SC Havensport in gesprek gaan over visie, werkwijze en toekomst van de SC.

In het onderzoek komt naar voren dat vrijwilligers ervaren dat vrijwilligers van SC Havensport minder volledig de leercyclus doorlopen en minder leren. De oorzaken daarvoor (drukke, draagkracht en verschil in visie) zijn volgens mij niet op korte termijn te veranderen. Het veranderen van een status quo van drukke, het aantrekken van nieuwe vrijwilligers en het creëren van een eenduidige visie en werkwijze is moeilijk. Ik beveel aan om met vrijwilligers en SC leider te spreken over visie, werkwijze en de toekomst. Willen vrijwilligers in de SC de leercyclus volledig doorlopen dan is een eenduidige visie voor de lange termijn over investeringen om de leercyclus te doorlopen belangrijk. Ik beveel ten tweede aan om te investeren in lange termijn oplossingen. Een andere aanbeveling is om te zoeken naar nieuwe vrijwilligers en in hen te investeren. Tenslotte beveel ik AIA aan om SC Havensport extra te ondersteunen. Dat kan bijvoorbeeld met een stagiair die de SC leider kan ontlasten, die nieuwe energie brengt en groep kan helpen reflecteren en innoveren.

Een belangrijke kanttekening is dat elke aanbeveling of verandering bij SC Havensport weer tijd en energie kost wat weer in spanning staat met de beleving van een tekort aan tijd en draagkracht. Ik beveel daarom aan dat de SC leider en vrijwilligers overwegen om het sporten even te pauzeren of andere activiteiten te pauzeren of te stoppen en tijd te investeren in het bespreken van visie, werkwijze en de toekomst van SC Havensport. Dat kan ten kosten gaan van korte termijn resultaat, maar ten goede werken voor de lange termijn resultaten van SC Havensport.

8. Literatuurlijst

- Argyris, C. (1991). Teaching smart people how to learn. *Harvard Business Review*, May-June.
- Argyris, C. (1994). Good communication that blocks learning. *Harvard Business Review*, July-August.
- Athletes in Action (2015). *Sportcommunity's: diepe relaties met mensen buiten de kerk*. Athletes in Action: E-book.
- Athletes in Action (2015). Geraadpleegd via: <http://athletesinaction.nl/> (Geraadpleegd op: 1 augustus, 2015).
- Athletes in Action (2015) *Sportcommunity's*. Geraadpleegd via: <http://athletesinaction.nl/sportcommunity/> (Geraadpleegd op: 7 augustus, 2015).
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. NJ: Prentice Hall.
- Bauman, Z. (2001). *Community: Seeking safety in an insecure world*. Cambridge: Polity Press.
- Bion, W.R. (1961). *Experiences in groups*. New York: Basic Books.
- Boeije, H. (2006). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Den Haag: Boom onderwijs.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgment of taste*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press Inc.
- Cassidy, S (2004). Learning styles: an overview of theories, models and measures. *Educational Psychology*, 24(4), 419–444.
- Chase, W. G. & Simon, H. A. (1973). Perception in Chess. *Cognitive Psychology*, 4, 55-81.
- Coakley, J. (1998). *Sport in society: Issues and controversies*. Boston: McGraw-Hill.
- Coakley, J. (2002). Using Sport to Control Deviance and Violence Among Youth: Let's Be Critical and Cautious. In: M. Gatz, M. Messner & S. Ball-Rokeach (eds.). *Paradoxes of Youth and Sport* (pp. 13-30). New York: State University of New York Press.
- Coakley, J. (2011). Youth sports: What counts as 'positive development?' *Journal of Sport and Social Issues*, 35(3), 306-324.
- Coalter, F. (2001). *Sport-in-Development: Process evaluation and organizational development*. University of Stirling.
- Coalter, F. (2007). Sports Clubs, Social Capital and Social Regeneration: 'ill-defined interventions with hard to follow outcomes'? *Sport in Society*, 10(4), 537-559.
- Coalter, F. (2010a). The politics of sport-for-development: Limited focus programs and broad gauge problems? *International Review for the Sociology of Sport*, 45, 295–314.

- Coalter, F. (2010b). Sport-for-development: going beyond the boundary? *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics* 13(9), 1374-1391.
- Coffield, F., Moseley, D., Hall, E., & Ecclestone, K. (2004). *Learning Styles and Pedagogy in Post-16 Learning: A Systematic and Critical Review*. London: Learning and Skills Research Centre.
- Cohen, A. P. (1985). *The symbolic construction of community*. London: Routledge.
- Cotê, J. (2013) *The Coach's Role in Creating a Positive Environment in Youth Soccer: It's About How to Coach not What to Coach*. Canada: BMO Financial Group.
- Cunliffe, A. L. (2014). *A very short, fairly interesting and reasonably cheap book about Management*. Los Angeles: Sage Publications
- Deetz, S. (1996). Describing Differences in Approaches to Organization Science: Rethinking Burrell and Morgan and Their Legacy, *Organization Studies*, 7(2), 191-207.
- Den Haag buurtmonitor (2015). *Etniciteitsgroepen (CBS) 2015 Wijk 29: Schildersbuurt*. Geraadpleegd via: <http://denhaag.buurtmonitor.nl/> (Geraadpleegd op: 31 augustus, 2015).
- Donnelly, P. & Coakley, J. (2002). *The Role of Recreation in Promoting Social Inclusion*. Toronto: Laidlaw Foundation.
- Eekeren, van, F., Horst, ter, K. & Fictorie, D. (2013). "Sport for development: the potential value and next steps. Review of policy, programs and academic research 1998-2013." NSA International, KNVB & Right To Play Netherlands.
- Eekeren, van F., Dijk, B. & van de Vijver, A. (2014). "werkzame mechanisme en de resultaten van het eerste jaar" Universiteit Utrecht Departement Bestuurs- en Organisatiewetenschap (USBO).
- Elling, A., de Knop, P. & Knoppers, A. (2001). The social integrative Meaning of Sport: A Critical and Comparative Analysis of Policy and Practice in the Netherlands. *Sociology of Sport Journal*, 18, 414-434.
- Ellis, C., Adams, T.E., Bochner, A.P. (2011). Autoethnography: An Overview. *Forum Qualitative social research*. 12(1), Art. 10.
- Emerson, R.M., Fretz, R.I. & Shaw, L.L. (2007). Participant Observation and Fieldnotes. In: Atkinson, P., Coffey, A., Delamomnt, A., Lofland, J. & Lofland, L. (Eds.) *Handbook of Ethnography* (pp. 352-368). London: Sage.
- Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research, *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219-245.
- Giddens, A. (1984). *The Constitution of Society. Outline of the theory of structuration*, Cambridge: Polity Press.
- Given, L., & Saumure, K. (2008). Trustworthiness. In: L. Given (Ed.), *The SAGE encyclopedia of qualitative research methods*. (pp. 896-897). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

- Grenny, J., McMillian, R., Patterson, K. & Switzler, A. (2002). *Crucial conversations. Tools for talking when stakes are high*. New York: McGraw-Hill Book Company
- Grieves, J. (2010). *Organizational Change. Themes and Issues*, Oxford: Oxford University Press.
- Gobet, F. & Simon, H. (1998). Expert chess memory: Revisiting the chunking hypothesis. *Memory*, 6, 225-255.
- Hulst, M.J. van (2008). 'Quite an experience: using ethnography to study local governance'. *Critical Policy Analysis*. 2(2), 143-159.
- Hulst, M. van, M. Koster & J. Vermeulen (forthcoming, 2015) Ethnographic research. In: M. J. Dubnick and D. A. Bearfield (eds.) *Encyclopedia of Public Administration and Public Policy 3rd Edition*.
- Jacobs, G. & Asokan N. (1999). "Towards a Comprehensive Theory of Social Development". *Human Choice*. USA: World Academy of Art & Science.
- Kerno, S. J. (2008) Limitations of Communities of Practice: A Consideration of Unresolved Issues and Difficulties in the Approach. *Journal of Leadership & Organizational Studies*. 15(1), 69-78.
- Kidd, B. (2008). A new social movement: Sport for development and peace. *Sport in Society*, 11 (4), 370-380.
- Kingsley G. T., McNeely, J. B., & J. O., Gibson (1997) *Community Building, Coming of Age*. Development Training Institute / The Urban Institute (2000).
- Kolb, D. A. (1984) *Experiential Learning. Experience as the source of learning and development*, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Kolb, D. & Kolb, A. (2008) Experiential Learning Theory: A Dynamic, Holistic Approach to Management Learning, Education and Development. In: Armstrong, S. J. & Fukami, C. (Eds.). *Handbook of Management Learning, Education and Development* (pp. 1-57). London: Sage Publications.
- Knoppers, A. (1999). 'Voorhoede van Ajax speelt meisjesvoetbal.' Gender en voetbal. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 2, 16-24.
- Knoppers, A. (2006). Wat brengt sport teweeg. Zeist: Jan Luiting Fonds.
- Kunda, Gideon (2006). *Engineering culture. Control and commitment in a high-tech corporation 2nd edition*, Philadelphia: Temple University Press.
- Lave, J. & E. Wenger (1991). *Situated learning: legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Leezenberg, M., & Vries, G. de (2001). *Wetenschapsfilosofie voor geesteswetenschappen*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- McNeely, J. (1999) "Community Building" in: *Journal of community psychology* 27-6: 741-750.
- Morse, J.M. & Field, P. A. (1996). *Nursing Research: The Application of Qualitative Approaches*. Basingstoke: Macmillan.

Nicholls, S. (2009). On the Backs of Peer Educators: Using Theory to Interrogate the Role of Young People in the Field of Sport-in-Development. In: Levermore, R, Beacom, A. (Eds.), *Sport and International Development* (pp. 156-175). UK: Palgrave Macmillian.

NSW Department of the Arts, Sport and Recreation (2008). *Sport and Recreation and Community Building*. Australië: NSW Department.

Murphy, J. W. (2014). *Community based interventions. Philosophy and Action*. New York: Springer

Pashler, H., McDaniel, M., Rohrer, D., & Bjork, R. (2008). Learning styles: Concepts and evidence. *Psychological Science in the Public Interest*, 9, 105–119.

Payne, W, Reynolds, M, Brown, S and Fleming, A (2003). *Sports role models and their impact on participation in physical activity: a literature review*. Victoria: VicHealth.

Peck, S. (1987) *The Different drum. Community making and peace*. New York: Simon & Schuster Inc.

Pritchard, D., (2009). *What is this thing called knowledge*. London: Routledge.

Postuma, M. (2013) *Sport als doel, sport als middel of sport als economische waarde* (Dissertatie). Geraadpleegd via: www.dspace.library.uu.nl (Geraadpleegd op: 10 juni 2015).

Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of the American Community*. New York: Simon and Schuster.

Riener, C., & Willingham, D. (2010). The Myth of Learning Styles. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 42, 32-35.

Schilling, J. & Kluge, A. (2008). Barriers to organizational learning: an integration of theory and research'. *International Journal of Management Reviews*, 11(3), 337-360.

Silverman, D. (2011) *Doing Qualitative Research*, 4th edition. London: Sage.

sportanddev (2015). *What is Sport for Development?* Geraadpleegd via: http://www.sportanddev.org/en/learnmore/what_is_sport_and_development/ (Geraadpleegd op: 31 juli, 2015).

Sport for Development and Peace International Working Group (SDP IWG) (2007). Literature Reviews on Sport for Development and Peace. Geraadpleegd via: http://www.un.org/wcm/content/site/sport/home/unplayers/memberstates/sdpiwg_keydocs (Geraadpleegd op: 20 juli, 2015).

toolkitsportdevelopment (2015). Intro to the field: *What is Sport for Development?* Geraadpleegd via: http://www.toolkitsportdevelopment.org/html/topic_1B9F58A9-2AE6-4C4A-BF74-7CFA7D97905D_826EE764-3260-465A-BA56-831CC9B982D9_1.htm (Geraadpleegd op: 31 juli, 2015).

United Nations Sport for Development and Peace (2012). Why sport? Geraadpleegd via: <http://www.un.org/wcm/content/site/sport/home/sport> (Geraadpleegd op: 2 augustus 2015).

Van Maanen, J. (1988). *Tales of the field: on writing ethnography*. Chigago: University of Chiago Press.

- Van Maanen, J. (2011). Ethnography as Work: Some Rules of Engagement. *Journal of Management Studies* 48(1), 218-234.
- Vanreusel, B. (2002). Sport, racism en anti-racistische respons in België. In P. de Knop, B. Vanreusel & J. Scheerder (Eds.) *Sportsociologie* (pp. 337-348). Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.
- Vermeulen, J. & Verweel, P. (2009). Participation in sport: bonding and bridging as identity work. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*, 12(9), 1206-1219.
- Vermeulen, J. & Verweel, P. (2012). Sport en jeugd: de Krajicek playground als context voor ontwikkeling. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 51, 443-454.
- Wall, S. (2006) An Autoethnography of learning about autoethnography. *International Journal of Qualitative Methods*. 5(2), 146-160.
- Wenger, E. (2010). *Communities of practice and social learning systems: the career of a concept*. Geraadpleegd via: <http://wenger-trayner.com/resources/> (Geraadpleegd op: 28 juli, 2015).
- Wenger, E. (2012) *Communities of practice – a brief introduction*. Geraadpleegd via: <http://wenger-trayner.com/wp-content/uploads/2012/01/06-Brief-introduction-to-communities-of-practice.pdf> (Geraadpleegd op: 20 juni, 2015).
- Wenger, E., McDermott, R., Snyder, W.M. (2002). *Cultivating Communities of Practice*. Boston: Harvard Business School Press.
- Wilkinson, K.P. (1991). *The Community in Rural America*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Yanow, D., Ybema, S. & Van Hulst, M. (2012) Practicing Organizational Ethnography. In: Symon, Gillian & Catherine Cassell (eds) *The Practice of Qualitative Organizational Research: Core Methods and Current Challenges*. London: Sage.
- Yin, R. K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods*. Los Angeles: Sage.

9. Bijlagen

Bijlage I Een dag bij SC Havensport en SC FaceOff

SC Havensport

De sportcommunity Havensport in Den Haag heeft in het zomerseizoen en het winterseizoen verschillende activiteiten en een verschillende voorbereiding. Ik bespreek eerst de gang van zaken in het winterseizoen en daarna in het zomerseizoen.

Winterseizoen

In Den Haag is de sportcommunity in het winterseizoen actief op donderdag. Donderdagavond om 19:00 komen vier tot zeven vrijwilligers samen in een zaaltje van de Havenkerk in de Schilderswijk (zie afbeelding 10). De groep heeft een gemiddelde leeftijd van ongeveer 25 jaar. Als vrijwilligers bij elkaar komen pakken zij een bekertje koffie of thee en praten even met elkaar over de dag, de actualiteit en wat er speelt in het leven van de vrijwilligers. Één keer in de maand eten vrijwilligers samen. De vrijwilligers verzamelen dan om 18:30 in de Havenkerk. Een van de vrijwilligers of studentenvereniging NSDH (Navigators Den Haag) regelt het eten. Tijdens of na het eten spreken vrijwilligers de rollen af voor de avond. De rollen zijn in een schema van te voren vastgesteld en vrijwilligers hebben elke week een andere rol. Er is een scheidsrechter rol, iemand die de warming-up doet, iemand die water klaar zet en iemand die vertelt over het christelijk geloof in de pauze van het sporten. In de voorbereiding vraagt de persoon die iets over het christelijke geloof gaat vertellen de andere vrijwilligers om commentaar. Het commentaar gaat vaak over een stukje aanvulling en de manier waarop je kunt aansluiten bij de leefwereld van de jongeren. Het deelmomentje gaat over thema's van het christelijk geloof. Deze thema's zijn van tevoren vastgesteld. Een voorbeeld is dat vrijwilliger Nico vertelde over het thema de 10 geboden.

Nico had het over gebod nummer 10: Niet jaloers zijn. Hij had het uit de Bijbel in gewone taal gehaald. In de andere vertaling stond een begrip als 'begeren' en nog een andere (dit was begrijpelijker). Martijn gaf als voorbeeld dat mensen opkijken naar andere omdat ze veel bezitten. Ik haakte daarop in en zei dat geluk relatief is. **Fieldnotes 2 april – SC Havensport**

Rond 19:40 vertrekken de vrijwilligers naar het zalencomplex vier minuten fietsen verderop (zie afbeelding 11). Daar ontmoeten ze de jongeren uit de wijk in de kleedkamer en begroeten de vrijwilligers en jongeren elkaar en is er een praatje. Na het omkleden gaat iedereen de zaal in. Er zijn gemiddeld vier tot acht jongeren. Iedereen pakt op het begin een bal en gooit even zelf op de basket. Daarna gaan ze terug de netten in en gaat iedereen in een cirkel staan. De leider begint dan met gebed. Daarna is er warming-up en een oefening.

Afbeelding 10: de Havenkerk

Afbeelding 11: Sporthal Oranjeplein

Vervolgens delen vrijwilligers hesjes uit en spelen met de jongeren een partijspel. Meestal zijn er twee teams. Soms drie als er meer mensen zijn. Dan wisselt het verliezende team.

Rond 20:30 is er een pauze. Iedereen gaat dan op gymbanken of op de grond zitten en vrijwilligers delen dan water uit (zie afbeelding 12). Dan vertelt één van de vrijwilligers iets over het christelijk geloof. Samen met de andere vrijwilligers en de jongeren uit de wijk is er dan een gesprekje. Om 20:40 speelt het team, met andere partijen, verder partijspel tot stipt 21:00 (zie afbeelding 13). Dan pakken de teamleden de spullen: netje met basketballen, tas met hesjes, drinken, bekers en ballenpomp en gaan naar de kleedkamer. In de kleedkamer blijven sommige jongeren uit de wijk vaak nog even hangen. In de kleedkamer evalueren vrijwilligers samen de avond. Als de jongeren daar nog bij zijn dan stellen vrijwilligers vragen aan de jongeren hoe zij het vonden vanavond. Daarna vraagt de leider of iemand wil afsluiten met gebed en neemt het team afscheid van de jongeren. Tussen 21:20 en 21:30 gaan de vrijwilligers sinds kort regelmatig samen naar cafetaria Piro om de hoek om nog even na te praten en een hapje en een drankje te doen. Daar praten vrijwilligers na over de SC, actualiteiten en persoonlijke dingen. Daarna gaat iedereen naar huis.

Afbeelding 12: Pauzemoment in de sporthal

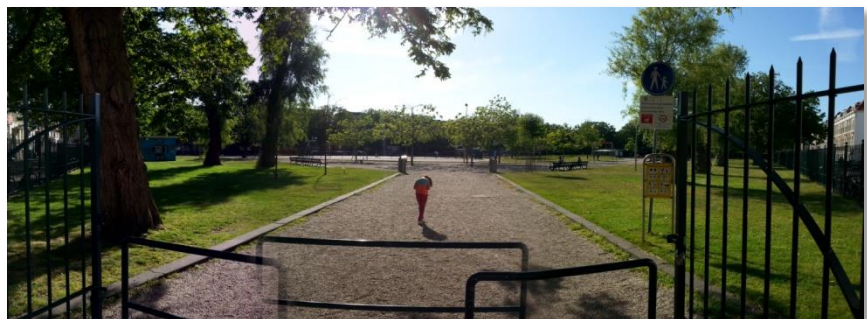

Afbeelding 13: Basketballen in de sporthal

Zomerseizoen

In het zomerseizoen in Den Haag is dit jaar het sporten ook op donderdagavond. Om 19:00 komen de drie tot zeven vrijwilligers samen op het Oranjeplein. Het Oranjeplein is een groot plein midden in de Schilderswijk (zie afbeelding 14). Op het Oranjeplein sluit ook een jongerenwerkster aan van de Havenkerk die met meiden op het plein spelletjes doet. De gewoonte om één keer in de maand te gaan eten om 18:30 in de kerk geldt ook voor het zomerseizoen.

De vrijwilligers verzamelen samen op het plein bij een toezichthuisje. Binnen in het huisje kleden sommige vrijwilligers zich om en laten hun spullen daar

Afbeelding 14: Ingang van het Oranjeplein

liggen. Daarna gaat het team in een kring staan en begint één persoon met gebed. Vrijwilligers bidden voor de kinderen en voor de teamleden zelf. De vrijwilligers eindigen met de yell: "Voor de koning? Amen!".

Rond 19:15 lopen de vrijwilligers naar het stenen veldje toe. Het veldje is vaak al bezet door andere jongeren. Een van de vrijwilligers gaat dan een praatje maken om uit te leggen dat het team hier altijd sport op donderdagavond met de vraag of ze het veld kunnen delen, of ze van het veld af willen gaan of dat ze mee willen doen. De ene keer doen de jongeren die er al zijn mee met de vrijwilligers en de andere keer gaan ze van het veld af. Vervolgens komen kinderen van de leeftijd zes tot dertien jaar het veld op en roept de leider dat de kinderen in een cirkel mogen gaan staan in het midden van het veld. Dan spelen vrijwilligers samen met de kinderen een introductiespel in twee groepen (zie afbeelding 15). Een jongere groep en een oudere groep. De ene groep gaat naar de ene basket van het veld en de andere groep gaat naar de andere basket. De teamleden verspreiden zich over deze twee baskets en vragen de kinderen eerst hun namen, voor zover ze die nog niet weten. Vervolgens leggen ze het spel uit en mogen de kinderen beginnen.

Afbeelding 15: Introductiespel Oranjeplein

Rond 19:30 roept de scheidsrechter dat iedereen tegen het hek aan mag staan en de kinderen een partijspel gaan doen (zie afbeelding 16). Vrijwilligers maken meestal vier teams van ongeveer zes tot acht kinderen. Om de beurt spelen de teams partijtjes van vijf minuten. Ieder basketbalteam heeft minstens één vrijwilliger in het team zitten die de kinderen coacht (zie afbeelding 17). Als een team niet aan de beurt is, wacht het team buiten het veld en gooit daar een balletje over of doet een klein spelletje. Ondertussen gaan sommige kinderen naar huis en komen er nieuwe bij. De teams wisselen daardoor een beetje.

Afbeelding 16: Teams maken voor partijspel

Rond 20:30 is het sporten afgelopen en doen de vrijwilligers de basketballen terug in de zak. Op het veld praten vrijwilligers nog even na met kinderen en ouderen. Daarna lopen de vrijwilligers terug naar het toezichthuisje en evalueren samen de avond. Vervolgens eindigt het team met gebed en de yell: "voor de Koning? Amen!" Daarna maakt het team soms een praatje met de mensen uit het toezichthuisje die ze goed kennen. Soms gaat het team vervolgens naar de snackbar voor hapje en of een drankje. Daarna gaat iedereen naar huis.

Afbeelding 17: Partijspel

SC FaceOff

Op woensdag is het in Groningen sportcommunitydag. Woensdagmiddag en woensdagavond komen vrijwilligers samen in de kerk om daarna te gaan sporten met jongeren uit de wijk (zie afbeelding 18). De voorbereiding voor de dag begint officieel om 13:30, maar de helft van de groep komt tussen 13:00 en 13:15 binnendruppelen in het jeugdhonk van de kerk (zie afbeelding 19). Iemand pakt thee, koffie en een koekjes. 's Middags zijn er gemiddeld tien tot veertien vrijwilligers met een gemiddelde leeftijd van ongeveer 24 jaar.

Afbeelding 18: De Stadskerk

Om 13:30 begint het onderwijsmoment. In een onderwijsmoment vertelt iedere keer een andere vrijwilliger een stukje uit de Bijbel, een getuigenis of een Q&A (question & answer) waarbij mensen vragen stellen over iemand zijn werk, achtergrond en geloof. Soms wordt er een uitdaging neergelegd voor vrijwilligers om bijvoorbeeld in een persoon uit de wijk extra te investeren. De bedoeling van het onderwijsmoment is om elkaar iets te leren over God en jezelf.

Afbeelding 19: Het jeugdhonk

Om 13:45 gaan de vrijwilligers in groepjes van twee, drie of vier personen bidden. De vrijwilligers bidden dan om Gods hulp voor middag. Bijvoorbeeld om spanningen uit het dagelijks leven naast je neer te kunnen leggen en Gods liefde te kunnen uitdelen, voor mooi weer en voor de kinderen die vrijwilligers om 14:30 gaan ontmoeten.

Rond 13:50 is de inhoudelijke voorbereiding van de middag. In twee groepen van vijf tot acht vrijwilligers bespreken vrijwilligers de sportmiddag voor de wijk Vinkhuizen³³ en de wijk Paddenpoel. Voor elke wijk zijn er twee leiders die de voorbereiding en de middag leiden. De leiders verdelen de rollen. Er zijn verschillende rollen: scheidsrechter, teamcaptains, vertellen van het pauzestukje en 'oppas' (sporten en spelen met de kinderen van vier tot acht jaar). De scheidsrechter bespreekt in de voorbereiding het introductiespel. Vrijwilligers spelen het introductiespel aan het begin van de middag met kinderen van alle leeftijden. De verteller van het pauzestukje vertelt aan andere vrijwilligers wat hij of zij gaat vertellen aan de kinderen. De bedoeling van het pauzestukje is om kinderen iets te leren over het christelijke geloof. Het pauzestukje heeft een vastgesteld thema (voorbeelden zijn: het kwaad, geduld, genezing, vrede, Pasen). De thema's worden aan de hand van

³³ De beschrijving van een SC dag is gebaseerd op mijn ervaring als vrijwilliger in de wijk Paddenpoel. In de wijk Vinkhuizen zijn kleine variaties op het programma zoals ik het hier beschreven heb.

een jeugdalpha programma³⁴ van te voren vastgesteld en door vrijwilligers uitgewerkt. De verteller van het pauzestukje heeft het pauzestukje thuis voorbereid. Bij het pauzestukje hoort het bedenken van de *prijs van de dag* en de *vraag van de dag*. De prijs van de dag is een mars of snickers die gaat naar het kind die zich in kort gezegd positief gedraagt. De vraag van de dag sluit ook aan op het pauzestukje. De teamcaptains stellen deze vraag aan hun team van kinderen in een ingestelde pauze tijdens de sportmiddag. Tenslotte verdelen de twee leiders de taken over vrijwilligers over wie welke spullen meeneemt naar het veld. De spullen die vrijwilligers meenemen zijn een trommel met chocolaatjes, een netje ballen, hesjes, bekertjes, pakjes drinken, pionnen, een fluit, een jerrycan water en een vuilniszak. Rond 14:10 vertrekt het ene team (vijf tot acht vrijwilligers) met de fiets en auto naar de wijk Vinkhuizen. Het andere team vertrekt naar de wijk Paddenpoel.

Rond 14:15 komen de vrijwilligers aan op het stenen sportveldje en geven de vrijwilligers de kinderen alvast een aantal ballen.

Vervolgens gaan de teamleden samen in een cirkel staan, slaan de handen over elkaars schouders en één van de vrijwilligers bidt voor de sportmiddag. De leider vraagt aan een vrijwilliger of hij of zij wil bidden. Na het gebed

is er een standaard yell: "Voor de koning? Amen!". Om 14:30 fluit de scheidsrechter op zijn fluit en gaat iedereen op het muurtje zitten. Vervolgens vertelt de scheidsrechter dat hij vandaag de scheidsrechter is en dat er drie regels gelden bij het sporten. De eerste regel is dat kinderen luisteren naar de scheidsrechter. De tweede regel is dat wanneer de scheidsrechter fluit dat iedereen op het muurtje gaat zitten (zie afbeelding 20). De derde regel is dat als kinderen weggaan om wat voor reden dan ook dat kinderen de volgende keer weer welkom zijn. De consequentie als kinderen zich niet houden aan de regels is dat een vrijwilliger een pion omgooit. Langs het veld staan drie pionnen. Als er één van de drie pionnen blijft staan, dan krijgt iedereen een chocolaatje (een mini twix, mars, milky way, lion) aan het einde de middag. Daarna legt de scheidsrechter het introductiespel uit. Bij het introductiespel doen kinderen van alle leeftijden mee (zie afbeelding 21). De teamleden doen hier vaak gedeeltelijk aan mee om kinderen die het spel moeilijk vinden het iets makkelijker te maken en kinderen die het goed kunnen tegenstand te bieden. Daarna fluit de scheidsrechter op zijn fluit en gaat iedereen op het muurtje zitten. Dan komt de vrijwilliger naar voren die het pauzestukje heeft voorbereid. Deze vrijwilliger legt vaak aan de hand van een voorwerp, een verhaal of een toneelstuk, iets uit over een christelijk thema.

Afbeelding 20: Luisteren naar de scheidsrechter

Afbeelding 21: Introductiespel paaltjesvoetbal

³⁴ Een jeugdalpha programma is een programma van een christelijke organisatie die allerlei christelijke thema's op een laagdrempelige manier bespreken.

Bart vertelde het verhaal van de verloren zoon in de wijk Vinkhuizen met behulp van een 'platenspel'³⁵. Hij vertelde het verhaal van een zoon die z'n erfenis kwam halen bij zijn vader en vervolgens alles verspilde en in de put terecht kwam. Zijn vader onthaalde hem echter met liefde vertelde hij. Zo mogen wij ook terug komen bij God. **Fieldnotes 29 april – SC FaceOff**

Naast de vrijwilliger die een pauzestuk vertelt, staat iemand die oplet op de kinderen wel stil zijn en luisteren. Zijn ze niet stil, dan mogen deze kinderen het eerste potje voetbal niet meedoen. Na het introductiespel en het pauzestukje gaan de kinderen van vier tot acht jaar met één of twee teamleden verderop sporten of spellen doen. De kinderen van acht tot twaalf blijven op het muurtje zitten. Met hen doen de vrijwilligers bijna altijd een toernooitje voetbal. De teamcaptains staan voor het muurtje met hun eigen kleur hesjes en roepen de namen van kinderen die zij in het team willen hebben. De kunst van de teamcaptains is om eerlijke teams te maken. Vervolgens roept de scheidsrechter, aan de hand van een gemaakt wedstrijdschema, welk team tegen welk team speelt (zie afbeelding 22). Een wedstrijdje duurt drie minuten. De teams die niet aan de beurt zijn trappen naast het veld vaak een balletje met elkaar. Als de bal het veld ingaat wordt deze voor één wedstrijd ingenomen.

Groen-geel	0-0
Rood-wit	1-1
Groen-wit	0-2
Geel-rood	1-2
Groen-rood	0-3
Wit-geel	0-2
Groen	
Geel	
Rood	
Wit	
RONDE 2	
Groen-geel	1-1
Rood-wit	1-1
Groen-wit	0-0
Geel-rood	1-0
Groen-rood	1-1
Wit-geel	1-1

Afbeelding 22: Wedstrijdschema

De kinderen en vrijwilligers spelen eerst zes wedstrijden en dan is er tien minuten pauze. De rol van de teamcaptains is om hun teamgenoten te coachen in de partijtjes. In de pauze gaan de teamcaptains met hun team ergens op het veldje zitten. Eén van de kinderen haalt pakjes wickey voor de rest van het team. Als hij terug is, stelt de teamcaptain de kinderen de vraag van de dag en hebben ze een gesprekje.

In het pauzestukje praatte ik met de kinderen over talenten. Susan wilde drinken halen. Dat mocht van mij. Haar zus kwam ook om de hoek kijken (dat leidde een beetje af). Ik vroeg ze één voor één waar ze goed in waren, maar dat vonden ze toch lastig (voor kinderen is het ook lastig om daarop te reflecteren). Twee kinderen maakte een grapje dat ze goed waren in brutaal zijn tegen de juf. Ik vroeg aan Kjelt of hij nog wat wist. Ik tipte hem dat hij volgens mij goed was om een gave pet te kiezen (hij had volgens mij een nieuwe pet, en keek na die opmerking erg blij)

Fieldnotes 15 april – SC FacOff

Na tien minuten fluit de scheidsrechter op het fluitje en brengen de kinderen de lege (platgestampte) pakjes naar de vuilniszak. Vervolgens fluit de scheidsrechter voor het begin van de volgende zes wedstrijden. Na de twaalf wedstrijden spelen de twee teams die onderaan staan een troostfinale en spelen de twee teams die bovenaan staan een finale (Vrijwilligers maken het liefst vier teams, omdat dit goed werkt om een volledig toernooitje te spelen). Na de finales fluit de scheidsrechter en gaat iedereen weer op het muurtje zitten. De scheidsrechter roept de teamcaptains bij elkaar en die beslissen samen wie de prijs van de dag wint. Er is een prijs voor kinderen van vier tot acht en een prijs van kinderen van acht tot twaalf. De scheidsrechter geeft een korte toelichting waarom een

³⁵ Een platenspel is een spel waarbij vrijwilligers het verhaal stilstaand uitbeelden terwijl de verteller vertelt. Als de verteller in zijn vingers knipt, bewegen stellen vrijwilligers zich opnieuw om opnieuw uit te beelden wat de verteller vertelt. Vrijwilligers gebruiken een platenspel om de aandacht van de kinderen bij het verhaal te houden.

bepaald kind de prijs van de dag heeft gewonnen en die mag een mars of snickers komen ophalen (onder applaus van de andere kinderen). Vervolgens mag de rest in een rij gaan staan om ook een (mini) chocolaatje uit de trommel te pakken. De jongste kinderen mogen eerst pakken. Het papiertje verdwijnt als het goed is ook weer in de vuilniszak.

Om 16:00 is de sportmiddag voorbij. Sommige kinderen blijven nog even op het veld hangen en mogen de bal nog even gebruiken terwijl het team evalueert in een cirkeltje. In de evaluatie geeft de leider iedereen de beurt om te vertellen wat hij of zij van de middag vond. In de evaluatie gaat het vaak over pedagogische zaken (hoe ga je om met kinderen), het gesprekje in de pauze en de sfeer op het veld.

In de evaluatie ging het over Nout. Hij had ruzie met Zakari. Nathan zei tegen Zakari of hij zijn best wilde doen om Nout zich welkom te laten voelen (Nout was er namelijk voor het eerst). 'dan moet hij wel normaal doen' had hij geantwoord. Daarop begon Nout gelijk weer te schreeuwen dat Zakari zijn bek moest houden. 'Daarom gooide ik een pion om' zei Nathan. **Fieldnotes 15 april – SC FaceOff**

Tussen 16:15 en 16:30 gaan de vrijwilligers terug naar de kerk. Daar leggen zij de spullen terug en komen de twee groepen vrijwilligers weer bij elkaar. De meeste vrijwilligers doen 's avonds ook weer mee met de sportcommunity. Tussen 16:30 en 17:00 komen er ongeveer tien tot vijftien mensen bij en gaan er ongeveer vier of vijf mensen weg. Dan zijn er gemiddeld zo'n 20 tot 25 vrijwilligers met een gemiddelde leeftijd van ongeveer 21 jaar. Dan eten de vrijwilligers samen om 17:00. Het zijn meestal dezelfde mensen uit de gemeente van de kerk die voor de groep koken. Het toetje regelt één van de teamleden zelf. De kosten van het eten worden gedeclareerd bij de sportcommunity. Daar is budget voor. Voor en tijdens het eten kunnen mensen elkaar ontmoeten. Om 17:30 begint het tweede onderwijsmoment. Dit onderwijsmoment is uitgebreider dan het moment in de ochtend.

De SC leider vertelde in een onderwijsmoment over Romeinen 12:2³⁶ waar staat "wordt niet gelijk aan deze wereld, maar vernieuw u denken. Quido zei dat het niet voor niets is dat we met jongens in aanraking komen die stelen, teleurstellen, schelden etc. Ze komen uit gebroken gezinnen met geschieden ouders en ontvangen geen positieve woorden. Quido zei dat hij geloofde dat God zegent als wij tegenspoed ervaren door onze omgang met deze gasten. Quido zei: "We leven in deze wereld, maar zijn niet van deze wereld". **Fieldnotes 27 mei - SC FaceOff**

Om 18:00 is er een aanbiddingmoment. Een aantal vrijwilligers spelen gitaar, piano of djembé. Deze wisselen elkaar wekelijks af en spelen christelijke muziek. Aan het begin van het aanbiddingmoment zoeken vrijwilligers een plekje op en nemen een staande, zittende of liggende houding aan. Tijdens het spelen van muziek bidden sommige vrijwilligers hardop. Aan het eind van het aanbiddingmoment zijn het de leiders die de volgende 'stap' aankondigen. Na het aanbiddingsmoment verzamelen vrijwilligers de spullen en gaan de wijk in of sporten in de kerk. In het winterseizoen sporten vrijwilligers in de kerk. In het zomerseizoen sporten vrijwilligers buiten in de wijk.

Winterseizoen 's avonds

In het winterseizoen sport vrijwilligers in de avond in de kerk. Jongeren vanaf twaalf jaar zijn dan welkom. Na de aanbidding gaan vrijwilligers alles klaarzetten in de kerk. Het gaat dan om het klaarzetten van een voetbaltafel, een pooltafel, tafeltennistafels, aerobicsmateriaal en een uniehockeyveld. Overige taken zijn het verwelkomen van mensen, afwassen van het eten, bal(len)

---

³⁶ Een Bijbeltekst in het nieuwe testament. Christenen ervaren de Bijbel als het Woord van God en gebruiken vaak Bijbelteksten om zichzelf en andere iets te leren.

pakken, oppompen en een voetbaltoernooi organiseren. Achter de kerk staat een eigen voetbalkooi waar vrijwilligers met jongeren in de wijk 's avonds voetballen. Om 19:00 komen er ongeveer tussen de 20 en 30 jonge mensen (13 tot 25 jaar) naar de kerk (zie afbeelding 23). Bij het voetbaltoernooi en andere spellen waren er in het winterseizoen punten te verdienen. Deze punten werden bij elkaar opgeteld en op de laatste avond van het seizoen werden er voor de jongeren uit de wijk met de meeste punten drie prijzen uitgereikt: een avondje karten, bowlen en bioscoop.

Rond 19:45 is er een pauzemoment waarbij een vrijwilliger iets verteld over het christelijk geloof of over zijn of haar eigen leven en geloofsbeleving. De thema's die vrijwilligers bespreken in het pauzestuk zijn dezelfde thema's als tijdens de sportmiddag met de kinderen. Het verschil is dat het thema op een andere, meer verdiepende, manier behandeld wordt. Het pauzemoment is in een zaal in de kerk. Na een pauzestuk zeggen vrijwilligers dat vrijwilligers van SC FaceOff graag meer vertellen over het thema als jongeren uit de wijk nog vragen hebben. Ik geef een voorbeeld van een pauzemoment tijdens een sportcommunity avond in de kerk.

Afbeelding 23: Sporten in de kerk

Voor het pauzemoment liep iedereen naar een andere zaal. Vrijwilliger Nelson pakte de microfoon en hij introduceerde een video die op het beamerschermboven hem getoond werd. Het ging over een vrouw die werd verleid door personen die drank, geld en drugs vertegenwoordigde. Vervolgens kwam Jezus op het toneel en wierp zich ervoor. Nelson vertelde dat hij zich herkent in deze video. Hij vertelde dat Jezus voor ons wil vechten. Hij deed het aanbod om voor je te laten bidden als je dat wilt.

Fieldnotes 25 maart – SC FaceOff

Na de pauze kunnen vrijwilligers en jongeren uit de wijk nog driekwartier sporten en chillen. Daarna sluiten vrijwilligers af met een herinnering aan het thema en een bedankje dat de jongeren gekomen zijn. Daarna vertrekken de jongeren uit de wijk en ruimen vrijwilligers de spullen weer op. Vervolgens evalueren vrijwilligers samen de avond in het jeugdhonk. Iedereen heeft dan de mogelijkheid om te zeggen hoe het vond gaan, wat goed ging en wat beter kan. Daarna sluit iemand af met gebed. Vervolgens ruimen vrijwilligers het jeugdhok op en gaat iedereen naar huis.

Zomerseizoen 's avonds

In het winterseizoen gaat de sportcommunity de wijk in om buiten te sporten met jongeren uit de wijk. De groep vrijwilligers splitst zich dan op. De eerste groep vrijwilligers gaat naar de wijk Vinkhuizen en de andere groep gaat naar de wijk Paddenpoel. Vrijwilligers nemen bekertjes, water, hesjes en ballen mee naar het veldje. Met fietsen en auto('s) rijden de vrijwilligers dan naar de veldjes toe. In Vinkhuizen voetballen vrijwilligers op gras. Vrijwilligers nemen gymbanken mee die langs het veld staan waar mensen op kunnen zitten. In Paddenpoel voetballen vrijwilligers met jongeren op straat (zie afbeelding 24). Dit seizoen is gekozen om op

Afbeelding 24: Straatveldje - wijk Paddenpoel

een ander veldje in de wijk te voetballen.

Als vrijwilligers op het veldje komen is er even ontmoeting met de mensen die al op het stenen veldje zijn. Daarna doen de vrijwilligers een paar stappen opzij, gaan in een cirkel staan en slaan de armen over elkaar heen om samen te bidden. De ene keer is het stil, en bidt een vrijwilliger die wil bidden. Een andere keer bidt de leider of vraagt hij aan iemand of hij of zij wil bidden. Na het gebed is er een standaard yell: "Voor de koning? Amen!". Daarna neemt een van de leiders het initiatief om een partijspel te organiseren en geeft een aantal vrijwilligers hesjes om teams te maken. Eén vrijwilliger is scheidsrechter en houdt de tijd bij. De partijtjes duren vier minuten. Meestal zijn er tussen de 15 en 30 jongeren die kijken en meedoen.

Rond 19:45 is er een pauzemoment en vragen vrijwilligers aan jongeren in de wijk of ze wat willen drinken en willen luisteren naar één van de vrijwilligers die iets wil vertellen over een christelijk thema (zie afbeelding 25). Een vrijwilliger vertelt dan iets over het christelijke geloof of over zijn of haar eigen leven en geloofsbeleving. Aan het eind van het verhaal komt een van de leiders naar voren en zegt dat als jongeren nog vragen hebben over wat er verteld is, dat vrijwilligers van SC FaceOff er graag meer over vertellen.

Afbeelding 25: Pauzestukje - wijk Vinkhuizen

Na het pauzemoment sporten vrijwilligers en jongeren verder. Er komen ook vaak jongeren en ouderen langs lopen bij het veldje. Het is meestal de gewoonte dat een vrijwilliger voorbijgangers aanspreekt of ze mee willen doen. Om 20:30 stoppen de vrijwilligers met sporten en nodigen zij jongeren uit om naar de kerk te komen om te komen chillen, wat te drinken (alle soorten koffie, chocomel, limonade), om een potje tafeltennis te spelen of om voetbal te kijken. Samen met een aantal jongeren vertrekken vrijwilligers vervolgens naar de kerk. Om 21:30 sluit één vrijwilliger in het bijzijn van alle andere vrijwilligers meegekomen jongeren, af in het koffiehuisje in de kerk. Hij of zij sluit af met een herinnering aan het pauzestukje, een eventuele mededeling voor een komende activiteit en een bedankje. Daarna evalueren vrijwilligers in het jeugdhonk. Iedereen krijgt dan de mogelijkheid om te zeggen hoe het vond gaan, wat goed ging en wat beter kan. Daarna sluit een vrijwilliger af met gebed. Vervolgens ruimten vrijwilligers het jeugdhonk op en gaat iedereen naar huis.

De structuur van beide SC's ziet er in het kort als volgt uit.

SC Havensport

Zomerseizoen: basketballen in de sportzaal

18:00 – 19:45 eten & voorbereiding (optie)³⁷
19:00 – 19:45 voorbereiding
20:00 – 21:00 sporten
20:30 – 20:40 pauzemoment
20:40 – 21:00 sporten
21:00 – 21:20 napraten kleedkamer & evalueren
21:20 – 22:00 naar huis of naar de snackbar

Winterseizoen: basketballen op Oranjeplein

18:00 – 19:15 eten & voorbereiding (optie)
19:00 – 19:15 voorbereiding
19:15 – 20:15 sporten
20:15 – 20:30 napraten
20:30 – 20:45 evalueren
20:45 – 20:30 naar huis of naar de snackbar

SC FaceOff

Zomer & winterseizoen: sporten in de wijk of in de kerk

13:00 – 13:30 inloop, koffie
13:30 – 14:15 onderwijsmoment & doorbespreking
14:30 – 14:45 introductiespel
14:45 – 15:00 pauzestukje
15:00 – 16:00 sporten & pauzemomentje

16:00 – 16:30 evalueren
17:00 – 17:30 samen eten
17:30 – 18:30 onderwijsmoment & aanbidding
19:00 – 20:30 sporten in de wijk of in de kerk & pauzestuk
20:30 – 21:30 napraten, drinken, sporten in de kerk
21:30 – 22:00 evaluatie & afsluiting

---

³⁷ Één keer in de maand eten de vrijwilligers samen.

Bijlage II Details van dataverzameling

In deze Bijlage vertel ik de details over mijn dataverzameling. Ik vertel waar en wanneer ik participatief geobserveerd heb en ik vertel met wie en hoelang ik vrijwilligers geïnterviewd heb.

Participatieve observatie

Activiteit	Data	Omschrijving
Participatie bij SC Havensport	12 maart 2015 19 maart 2015 26 maart 2015 2 april 2015 30 april 2015 28 mei 2015	Ik ben zes keer als vrijwilliger naar de Schilderswijk geweest om te participeren bij SC Havensport. Eén van de zes keer was er een vergadering. Gemiddeld begon de avond om 18:30 en eindigde om 22:00.
Participatie bij SC FaceOff	25 maart 2015 1 april 2015 8 april 2015 15 april 2015 22 april 2015 29 april 2015 13 mei 2015 20 mei 2015 27 mei 2015	Ik ben negen keer als vrijwilliger naar Groningen geweest om te participeren in de SC. Gemiddeld begon de dag om 12:30 en eindigde om 22:00. De heen- en terugreis en overnachting beslaan ook een groot deel van mijn participatie bij SC FaceOff.
Interviews	3 juni 2015 8 juni 2015 20 mei 2015 9 juni 2015 10 juni 2015 17 juni 2015	Ik heb vier respondenten van SC Havensport geïnterviewd en zeven respondenten van SC FaceOff. Ik heb bij SC FaceOff één interview met drie personen gehouden.
Forumdagen	27 maart 2015 24 april 2015 5 juni 2015	Ik ben drie keer op een forum dag geweest. Op forumdagen komen alle SC leiders van SC's in Nederland bij elkaar om cases te bespreken en elkaar advies te geven.
AIA event – “living on the egde”	9, 10 en 11 april 2015	Ik ben naar een AIA event geweest. Het AIA event stond in het teken van ontmoeting met andere jongeren, sporten en geloofsverdieping. Er kwamen ongeveer 90 jongeren en AIA staf.
weekend Trainingsevent – Vierhouten	18,19 en 20 juni 2015	Ik ben naar een trainingsweekend geweest. Het trainingsweekend was een onderwijsweekend voor SC leiders. Het weekend bestond uit 8 lessen over: (1) grote opdracht, (2) de kerk, (3) leiderschap, (4) discipelschap, (5) onderzoek, (6) sport, (7)

		partners in de wijk, (8) draagvlak in de kerk.
Werken op AIA Kantoor – Groningen	23 april 2015	Ik ben een paar keer op AIA kantoor geweest, maar heb ik er één keer gewerkt. Toen heb ik gewerkt aan m'n verslag en AIA medewerkers ontmoet
Observatie SC Sportlicht	23 april 2015	Op één avond ben ik met Jouke Janze, mijn stagebegeleider, in Groningen naar een andere sportcommunity geweest die geen contract meer hebben met AIA. Na afloop hadden we een gesprek over het functioneren van de SC.
Leiderschapscursus	3 juni 2015	Ik heb een halve les van de leiderschapscursus gevolgd. De leiderschapscursus is een cursus voor een aantal vrijwilligers van SC FaceOff. Voor de SC dag komen ongeveer zeven vrijwilligers bij elkaar voor onderwijs van een AIA stafid. De lessen in de cursus komen overeen met de lessen van het trainingsevent.

Interviews

Naam ³⁸	Leeftijd ³⁹	Achtergrond	Lengte interview	Ervaring SC
Maxim (SC FaceOff)	27	Stagiair vanuit de opleiding sociaal cultureel werker	43:47	één schooljaar
Oscar (SC FaceOff)	23	Gaat beginnen met een studie. Sinds anderhalf jaar christen.	49:00	Eén jaar en een paar weken
Chris (SC FaceOff)	21	Stagiair bijbelschool: Royal Mission School in Drachten	36:58	Eén schooljaar
Bart (SC FaceOff)	24	Stagiair bijbelschool: Royal Mission School in Drachten	36:58	Eén schooljaar
Olivier (SC FaceOff)	onbekend	Stagiair bijbelschool: Royal Mission School in Drachten	36:58	Eén schooljaar
Leider SC Havensport	34	Parttime werkzaam bij AIA en bij de Streetsport	01:46:03	Twee jaar
Michel (SC Havensport)	30	Werkzaam bij HS Zeeland. Niet bij AIA betrokken (geweest)	01:00:35	Vijf jaar
Urwin (SC Havensport)	24	Docent in opleiding. Betrokken geweest bij diverse projecten van AIA	53:50	Vijf jaar
Nico (SC Havensport)	onbekend	Docent op een basisschool. Parttime gymdocent.	01:08:47	Vijf jaar
Leider SC FaceOff	28	Fulltime werkzaam bij AIA. Initiatiefnemer van het concept sportcommunity.	53:39	Vijf jaar
Paula	21	Werkzaam in de horeca	56:33	Twee jaar

³⁸ Alle namen zijn veranderd in pseudonamen in verband met het recht op anonimiteit van respondenten.

³⁹ Leeftijden kunnen ondertussen veranderd zijn. Moment van leeftijdsbepaling is tijdens de interviews opgenomen.

Bijlage III Topiclijst interviews en observaties

In deze bijlage presenteer ik de topiclijsten die ik gebruikt heb voor interviews en observaties. De topiclijsten zijn tijdens de dataverzameling een aantal keer aangevuld en aangepast. De topiclijsten die ik in deze bijlage presenteer zijn de meest recente en ook meest uitgebreide topiclijsten.

Topiclijst interviews

1. Intro

Vertellen: Introductie en doel van mijn onderzoek en doel van het interview daarbinnen

VOORSTELLEN

- Wat is je leeftijd?
- Wat doe je voor studie/werk?
- Ben je bekend met AIA?
- Hoelang ben je betrokken bij SC?
- Hoe ben je betrokken geraakt bij de SC?

2. Beleving sportcommunity

ALGEMEEN

- Wat is de doelstelling van de SC?
- Wat zijn ingrediënten om die doelstelling te halen?
- Kun je spreken van een sportcommunity?

SPECIFIEK

- Wat vind je van de structuur (voorbereiding, onderwijs, aanbedding, evaluatie, sport etc.)?
- Wat vind je van de taakverdeling?
- Wat vind je van de organisatie?

3. Beleving van leren

- Wat heb je geleerd?
- Heb je andere zien leren?
- Kun je andere iets leren?
- Wat zijn de voorwaarde van jouw leren?
- Wat zijn voorbeelden waar je leert?

4. Outro

- Stel je moet een reflectieverslag schrijven over je periode bij de SC. Wat zet je er dan in?
- Het doel van het interview was om het te hebben over de beleving van de sportcommunity. Hebben we dan het belangrijkste besproken? Of missen we wat?
- Rechten van de respondenten

Vertellen: Gebruik van data in het onderzoeksverslag en wanneer het verslag komt

Topiclijst observaties

1. Organisatie sportcommunity

- Gebruik van middelen
- Structuur van de dag
- Taakverdeling
- Activiteiten
- Contact met deelnemers

2. Succes van de sportcommunity

- Definities van een geslaagde sportcommunity dag
- Herhalende woordgebruik die in relatie staan met functioneren van de SC
- Verhalen over verandering van mensen

3. Leren en ontwikkelen

- Aanspreken van vrijwilligers
- Bespreking van discussie en meningsverschillen
- Lerende houding
- Eigen interpretatie, reflectie en leren

4. Liminale fase (moment tussen of na geplande activiteiten)

- Onderwerp van gesprek
- Sfeer

Bijlage IV Transcriptieregels

[...]	De vierkante haakjes met puntjes betekenen dat er een stuk quote is weggehaald
(...)	De ronde haakjes met puntjes staan voor stilte. Elke puntje staat voor een halve seconde stilte.
(xxx)	De drie x'en tussen haakjes staan voor niet verstaanbare taal van de respondent
ABC	Een woord met hoofdletters betekent dat een respondent dit woord met een relatief hoog volume uitspreekt
<u>abc</u>	Een onderstreept woord betekent dat een respondent dit woord met nadruk uitspreekt
(abc)	tekst tussen haakjes staat voor de interpretatie van de onderzoeker
[abc]	een beschrijving van een gebaar wat iemand maakt

Bijlage V Beleving van leerpunten en leervoorwaarde

In deze bijlage presenteer ik het totaal aantal leerpunten en leervoorwaarden die vrijwilligers beleven bij SC Havensport en SC FaceOff. Ik begin met de leerpunten en eindig met leervoorwaarden.

Leerpunten

Vrijwilligers van SC Havensport en SC FaceOff benoemen veel leerpunten over wat zij in de sportcommunity's geleerd hebben. Voor het overzicht zijn de leerpunten ingedeeld in (A) vaardigheden, (B) kennis en (C) houding. Leerpunten kunnen overlappen en soms in onder meerdere kopjes passen.

A. Vaardigheden

- Vrijwilligers leren om kinderen en tieners een veilige plek te bieden
- Vrijwilligers leren om voor een groep te staan. Dat wil zeggen dat vrijwilligers voor een groep over het geloof vertellen of een toneelstukje opvoeren
- Vrijwilligers leren over leiderschap. Dat wil zeggen dat vrijwilligers initiatief nemen, het goede voorbeeld geven, het voortouw nemen, vooruit denken, andere vrijwilligers ondersteunen en aanspreken als het niet goed gaat, dienen, verantwoordelijkheid nemen en het functioneren van de groep in de gaten houden
- Vrijwilligers leren om een plek te vinden in de gemeente. Dat wil zeggen dat vrijwilligers een taak vinden die bij hen past en waardoor zij een bijdrage leveren aan de kerkgemeenschap
- Vrijwilligers leren (hardop) bidden
- Vrijwilliger leren om het doel van de sportcommunity in een breder perspectief te zien

B. Kennis

- Vrijwilligers leren dat investeren in kinderen/tieners werkt. Dat wil zeggen dat relatie opbouwen met kinderen en jongeren ervoor zorgt dat kinderen en jongeren nieuwsgierig worden naar wat vrijwilligers geloven
- Vrijwilligers leren dat het christelijk geloof overbrengen vraagt om enerzijds iets te delen over vrijwilligers hun eigen leven en geloof en anderzijds vraagt het om het bouwen van relaties en vriendschap
- Vrijwilligers leren over de moslimcultuur
- Vrijwilligers leren over de straatcultuur: Cultuur in de wijk
- Vrijwilligers leren over de inhoud van de Bijbel
- Vrijwilligers leren over het principe van discipelschap
- Vrijwilligers leren over het islamitisch geloof
- Vrijwilligers leren over de praktische kant van het geloof. Dat is bijvoorbeeld kennis over de 10 geboden of kennis over bidden
- Vrijwilligers leren van elkaar om wijze beslissingen te nemen over studie, baan, relatie en huwelijk
- Vrijwilligers leren over de kracht van gebed. Dat wil zeggen dat vrijwilligers leren dat als zij God om hulp vragen in gebed, dat hij dan vrijwilligers helpt
- Vrijwilligers leren over de kracht van God. Dat wil zeggen dat vrijwilligers leren dat God vrijwilligers energie geeft als zij zelf geen energie hebben. Dat God ingevingen/gedachten

geeft aan vrijwilligers om dingen te zeggen tegen kinderen en jongeren wat goed voor ze is. Alles is mogelijk bij God

- Vrijwilligers leren over de kracht van aanbidding. Aanbidding brengt vrijwilligers dichterbij God
- Vrijwilligers leren dat zij niet altijd de beste hoeven zijn in het sporten, organiseren of in gesprek gaan met mensen in vergelijking met andere vrijwilligers
- Vrijwilligers leren over hun eigen talenten of gaven

C. Houding

- Vrijwilligers leren om kinderen en tieners positief te blijven coachen door ze complimenten te geven
- Vrijwilligers leren om niet te oordelen. Dat wil zeggen dat vrijwilligers openstaan voor verschillen waardoor vrijwilligers bruggen slaan en over verschillen kunnen praten met jongeren uit de wijk
- Vrijwilligers leren om geduldig te zijn in discussies
- Vrijwilligers leren om jongeren en kinderen lief te hebben. Dat wil zeggen dat vrijwilligers jongeren en kinderen onvoorwaardelijk liefhebben. Liefhebben betekent 'geven om' en 'accepteren'
- Vrijwilligers leren om bereidwilligheid te zijn, dienstbaarheid te zijn en zichzelf aan de kant te zetten. Dat betekent dat als vrijwilligers geen zin hebben om te sporten, dat ze toch komen om kinderen en jongeren wat te leren en een leuke middag te geven
- Vrijwilligers leren om uit te stappen. Dat wil zeggen dat vrijwilligers jongeren uitdagingen aangaan door voor een groep te staan, te vertellen over Jezus, jongeren uit te nodigen om naar de kerk te komen, jongeren vragen of ze Jezus willen aannemen in hun leven en jongeren vragen of vrijwilligers voor hen mogen bidden.
- Vrijwilligers leren om verantwoordelijkheid te nemen. Verantwoordelijkheid nemen voor taken als eten verzorgen, facebook bijhouden, opruimen, op spullen letten, initiatief nemen voor een activiteit en de tijd in de gaten houden
- Vrijwilligers leren over het omgaan met (moeilijke) kinderen/tieners. Vrijwilligers leren om duidelijk te zijn, streng te zijn, kinderen aan te spreken
- Vrijwilligers leren om te handelen in een dubbelrol. De dubbelrol wil zeggen dat vrijwilligers sporten, maar ook willen kennismaken en contact maken met jongeren
- Vrijwilligers leren zichzelf te zijn, ECHT te zijn, hun masker af te doen. Dat wil zeggen dat vrijwilligers zich niet anders voor hoeven te doen dan dat ze zijn. Vrijwilligers leren waar ze goed in zijn en waar ze minder goed in zijn en waar vrijwilligers nog aan kan werken
- Vrijwilligers leren dat fouten maken niet erg is. Vrijwilligers mogen fouten maken, niemand kijkt vrijwilligers daarop aan, vrijwilligers kunnen er slechts van leren.
- Vrijwilligers leren over om zich kwetsbaar op te stellen. Dat wil zeggen dat vrijwilligers leren om open te zijn, eerlijk te zijn, te vertellen over dingen waarvoor vrijwilligers zich schamen. Vrijwilligers mogen vertellen over pijn en over hun fouten
- Vrijwilligers leren om elkaar aan te spreken en conflicten niet uit de weg te gaan

- Vrijwilligers leren elkaar kennen. Vrijwilligers leren waar zijn ze goed in, waar ze minder goed in zijn en ze leren wie zij waarbij kunnen helpen en wie zij waarbij om advies kunnen vragen

Leervoorwaarden

Vrijwilligers van SC Havensport en SC FaceOff ervaren ook een heel aantal leervoorwaarden. Voor het overzicht zijn de leervoorwaarden ingedeeld in (A) lerende omgeving, (B) lerende houding, (C) leren door te doen en (D) leren door andere. Kanttekening bij deze lijst is dat de lijst geen rekening houdt met leervoorwaarden die volgens vrijwilligers alleen *samen* voorwaarden voor leren zijn.

A. Lerende omgeving

- Ruimte voor openheid. Dat wil zeggen dat er ruimte is om over diverse onderwerpen en grote verschillen in opvatting te praten zonder daarbij onbegrepen en veroordeeld te worden
- Een veilige omgeving. Dat is een omgeving waar mensen zich veilig voelen om lief, leed en feedback te delen.
- Ruimte voor kwetsbaarheid. Dat wil zeggen dat er is ruimte om over lastige dingen in het leven te praten zonder daarbij onbegrepen en veroordeeld te worden

B. Lerende houding

- Acceptatie voor elkaar. Dat wil zeggen dat vrijwilligers respect hebben voor verschillen, niet bevooroordeeld zijn, over verschillen kunnen praten en fouten mogen maken
- Toewijding en trouw aan de community en de kinderen en tieners in de wijk
- Vertrouwen. Dat wil zeggen dat vrijwilligers elkaar taken toebedelen en elkaar vertrouwen dat ze er goed mee omgaan. Dat wil zeggen dat vrijwilligers elkaar vertrouwen om gevoelige informatie te delen. Vertrouwen betekent volgens vrijwilligers ook dat vrijwilligers elkaar vertrouwen dat ze het beste met het elkaar voor hebben
- Eerlijk zijn
- Lerende houding. Een lerende houding betekent dat vrijwilligers uitspreken dat ze willen groeien. Dat wil zeggen dat zij willen leren over zichzelf, dat ze willen dienen en dat vrijwilligers kritisch durven zijn naar andere en zichzelf

C. Leren door te doen

- Samen optrekken met vrijwilligers. Dat wil zeggen dat vrijwilligers spreken met elkaar, brainstormen met elkaar, lopen tegen verschillen aan, hebben aanvaring met elkaar en leren elkaar kennen
- Samen optrekken met mensen uit de wijk: Dat wil zeggen dat vrijwilligers een relatie opbouwen, samen optrekken, en vriendschap hebben met kinderen en tieners uit de wijk
- Doen. Dat wil zeggen dat vrijwilligers ervaren, oefenen, kennis toepassen, uit de comfortzone stappen, kennis opdoen in de praktijk, (lange tijd) sporten, in gesprek gaan met jongeren en fouten maken
- Uitstappen. Dat wil zeggen dat vrijwilligers jongeren uitdagingen aangaan door voor een groep te staan, te vertellen over Jezus, jongeren uit te nodigen om naar de kerk te komen, jongeren vragen of ze Jezus willen aannemen in hun leven en jongeren vragen of vrijwilligers voor hen mogen bidden.

- Doorgeven wat vrijwilligers zelf geleerd hebben
- Vrijwilligers motiveren/coachen elkaar voor het aangaan van uitdagingen, coachen om uit te stappen en doelen te stellen
- Uitdagingen aangaan. Dat wil zeggen dat vrijwilligers een uitdaging aangereikt krijgen of zelf verzinnen. Dat vrijwilligers zichzelf doelen stellen en opschrijven en elkaar scherp houden op de gestelde uitdaging.
- Aanpassen van eigen normen en waarden van vrijwilligers
- Advies vragen aan andere vrijwilligers
- Het voorbereiden, uitvoeren en luisteren naar een pauzemoment.
- Verantwoordelijkheid krijgen. Dan blijven vrijwilligers 'scherp'

D. Leren door andere

- Leren van God door God centraal te zetten Dat wil zeggen dat vrijwilligers God bij hun werk blijven betrekken en dat vrijwilligers God om hulp vragen
- Advies vragen en advies krijgen van andere (ervaren) vrijwilligers
- Leider neemt iemand mee. Dat wil zeggen dat een leider aan iemand laat zien wat voor taken hij doet. Vervolgens geeft hij een onderdeel van zijn takenpakket aan iemand anders om daarmee aan de slag te gaan
- Experts nadoen. Een expert is bij de SC vaak een ervaringsdeskundige of een leider. Hij zou benaderbaar moet zijn, kwetsbaar moeten zijn en zelf moeten groeien om voorbeeldgedrag te vertonen zodat andere vrijwilligers van hem kunnen leren
- Evalueren en bespreken hoe de SC dag verliep. Dat betekent dat vrijwilligers ervaring delen, elkaar aanspreken en actiepunten formuleren
- Toerusting intern. Dat betekent dat vrijwilligers leren van elkaar en van God in de SC tijdens onderwijsmomenten en aanbiddingmoment
- Toerusting extern: Dat betekent dat vrijwilligers leren van elkaar en van God buiten de SC tijdens cursussen, conferenties of andere activiteiten.

Bijlage VI Beleving van belangrijke ingrediënten voor de sportcommunity

In deze bijlage presenteer ik de beleving van vrijwilligers van SC Havensport en SC FaceOff. De beleving gaat over wat vrijwilligers belangrijk vinden om de doelstelling van de SC te halen. Ik presenteer de beleving van vrijwilligers voor het overzicht in twee categorieën: Ik presenteer de beleving van vrijwilligers ten opzichte van (1) houding en gedrag en (2) organisatie

Houding en Gedrag	Organisatie
Redelijk dezelfde visie en geloof hebben	Iets bieden als groep (activiteiten & middelen)
Passie	Afspiegeling zijn van het (christelijk) leven
Verantwoordelijkheid nemen	Genoeg vrijwilligers
Rolmodel zijn <ul style="list-style-type: none"> • complimenten geven • jezelf zijn • positief zijn • onvoorwaardelijke liefde tonen 	Binden met een brede doelgroep: sport, spel en andere activiteiten
Relatie opbouwen <ul style="list-style-type: none"> • namen noemen • aandacht geven • vertrouwen, openheid • kwetsbaarheid 	Een team zijn <ul style="list-style-type: none"> • eenheid, als een team staan • herkenbare, duidelijke groep • structuur en duidelijkheid geven • taken verdelen
Uitstappen <ul style="list-style-type: none"> • praatjes maken • uitnodigen • over het geloof/Jezus/God praten • uitdagingen aangaan 	Vorbereiding <ul style="list-style-type: none"> • moment van rust • moment om te focussen • aandacht en tijd voor elkaar • aanbidding • voorbereiden als leiders
Toewijding & Trouw <ul style="list-style-type: none"> • continuïteit • betrokkenheid • aanwezig zijn in de wijk • bereidwilligheid, nederigheid • inzet 	Evaluatie <ul style="list-style-type: none"> • iedereen kan zijn zegje doen • elkaar feedback geven
Afhankelijkheid van God <ul style="list-style-type: none"> • vertrouwen op God • gebed • laten vullen door Gods liefde • God centraal hebben in het leven 	Kerken betrekken <ul style="list-style-type: none"> • eigen kerk • andere kerken

Bijlage VII Afkortingen

AIA	=	Athletes in Action
SC	=	Sportcommunity
ELT	=	Experiential Learning Theory
CoP	=	Community of Practice
LPP	=	Legitimate Peripheral Participation